

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας

Τμήμα ΣΣΟΕ

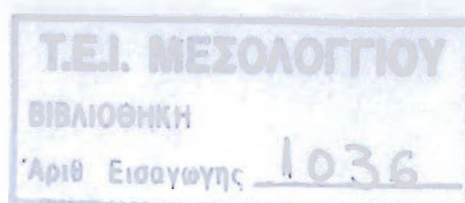
Πτυχιακή εργασία με θέμα:

«ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ: ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΚΑΡΑΦΩΤΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΘΕΟΔΩΡΑ ΜΑΡΓΑΡΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2007

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5 - 6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ	
1.1 Ορισμός της Κοινωνικής Οικονομίας	7 - 11
1.2 Τα Χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Οικονομίας	11 - 12
1.3 Οι τομείς Ανάπτυξης Κοινωνικής Οικονομίας	12 - 15
1.4 Η Κοινωνική Οικονομία ως μια Επιχειρηματική Μορφή Λαϊκών Προβλημάτων	15 - 16
1.5 Τα Ευρωπαϊκά Συνέδρια της Κοινωνικής Οικονομίας	16 - 19
1.6 Κοινωνικά Κινήματα και Κοινωνική Οικονομία	19 - 22
1.7 Κοινωνική Οικονομία: Διέξοδος στο Μέλλον	22 - 23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	
2.1 Επιχειρήσεις της Αλληλεγγύης	24
2.2 Ορισμός των Κοινωνικών Επιχειρήσεων	24 - 28
2.3 Κοινωνικοί Επιχειρηματίες	28 - 29
2.4 Οι Τύποι των Κοινωνικών Επιχειρήσεων που Υπάρχουν στην Ελλάδα	29 - 31
2.5 Οι Τύποι των Κοινωνικών Επιχειρήσεων που Υπάρχουν στον Ευρωπαϊκό Χώρο	31 - 33
2.6 Παραδείγματα «Ηθικών Τραπεζών» ή «Εναλλακτικών Τραπεζών»	33 - 34
2.7 Τα Κύρια Προβλήματα που Αντιμετωπίζει ο Τρίτος Τομέας στην Ελλάδα	34 - 35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	
3.1 Πρόγραμμα Ανάπτυξης Κοινωνικών Επιχειρήσεων: Η EQUAL	36 - 40
3.1.1 Στάδια Υλοποίησης	40 - 41
3.1.2 Άμεσα Επωφελούμενες Ομάδες	41
3.1.3 Φορείς Διαχείρισης	41 - 42
3.1.4 Αναπτυξιακές Συμπράξεις	42
3.1.5 Τύπος και Εύρος Αναπτυξιακών Συμπράξεων	42 - 43
3.2 Δομή Προγράμματος Κ.Π. EQUAL	43 - 49
3.3 Θεσμικό Πλαίσιο	49 - 50
3.4 DIONI II – Γυναικεία Επιχειρηματικότητα στην Κοινωνική Οικονομία	

και Διαπεριφερειακό Σύστημα Υποστήριξης Πρωτοβουλιών του Τρίτου Τομέα	50
3.4.1 Συνοπτική Περιγραφή του Έργου	51 - 53
3.4.2 Σκοπός του Έργου	53 – 54
3.4.3 Ομάδα – Στόχος του Έργου	54
3.4.4 Στόχοι του Έργου	55 – 57
3.5 Η Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Κοινωνική Αμφικτιονία»	57 - 58
3.5.1 Το Έργο	58 - 61
3.5.2 Καμπάνια για την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα	61 - 62
3.6 Διαπεριφερειακή Αναπτυξιακή Σύμπραξη ΠΕΙΡΑΝ	62 - 66
3.6.1 Αντικείμενο του Έργου ΠΕΙΡΑΝ	66 - 68
3.6.2 Στόχοι της Αναπτυξιακής Σύμπραξης	68
3.6.3 Καινοτόμες Δράσεις του Έργου ΠΕΙΡΑΝ	69
3.6.4 Λόγοι που Δημιουργήθηκε στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ – ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ	
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	
4.1 Πληροφορίες για την Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου κατά την Επίσκεψη μας στην Επιχείρηση	70 - 75
4.2 Η Πορεία της Επιχείρησης τα Δύο Πρώτα χρόνια Λειτουργία της	75 - 81
4.3 Η Εταιρεία	81
4.4 Το Αντικείμενο της Επιχείρησης	82
4.5 Οι Υπηρεσίες	83
4.6 Εισερχόμενος Τουρισμός	83
4.6.1 Εκδρομές Περιπέτειας	83 - 84
4.6.2 Εκδρομές Οικοτουρισμού – Φυσιολατρικού Ενδιαφέροντος	84
4.6.3 Εκπαιδευτικές Εκδρομές	84 - 85
4.6.4 Διάφορες Εκπαιδευτικές Εκδρομές που Διοργανώνει η Επιχείρηση της Ναυπάκτου	85
4.6.5 Θρησκευτικός Τουρισμός	85
4.6.6 Πολιτιστικός Τουρισμός	86
4.6.7 Εκδρομές σε Αρχαιολογικούς Χώρους	86 - 87
4.7 Εξερχόμενος Τουρισμός	87
4.8 Διαφήμιση	87 - 88

4.9 Πολιτιστικές και Κοινωνικές Εκδηλώσεις	88 - 89
4.10 Συνέδρια	89 - 90
4.11 Η Ναύπακτος	90 - 91
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	92 - 93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	94 - 96

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κοινωνική Οικονομία είναι μια νέα μορφή οικονομίας που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια τόσο στις Ευρωπαϊκές χώρες όσο και στην Ελλάδα αλλά με πιο αργούς ρυθμούς. Για τον ορισμό της Κοινωνικής Οικονομίας υπάρχουν πολλοί ορισμοί, δίνοντας έμφαση ο καθένας σε αυτό το στοιχείο που θεωρεί σημαντικό, όμως όλοι οι ορισμοί συμφωνούν ότι η Κοινωνική Οικονομία είναι ο τρίτος τομέας, ο μη κερδοσκοπικός τομέας που βρίσκεται ανάμεσα στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα. Σε αυτόν το τομέα οι φορείς που δραστηριοποιούνται είναι μη κερδοσκοπικοί και έχουν εθελοντικό χαρακτήρα.

Η Κοινωνική Οικονομία καλύπτει κάθε είδους οικονομικής δραστηριότητας που στηρίζεται στις αρχές της αλληλεγγύης, της συνεργασίας, της συλλογικής προσπάθειας από όλους τους φορείς και έχει ως στόχο την κοινωνική ισότητα μεταξύ των μελών της κοινωνίας και την καλύτερη κατανομή του πλούτου.

Ο τρίτος τομέας θα δημιουργήσει μια νέα μορφή επιχειρηματικότητας τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις που θα μειώσουν το ποσοστό της ανεργίας. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτών των επιχειρήσεων είναι ότι προσλαμβάνουν άτομα από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού. «Ως ευπαθείς κοινωνικές ομάδες καλούνται τα άτομα με αναπηρίες, τα άτομα με ψυχικές ασθένειες που διαβιούν εκτός ιδρυμάτων, οι παλλινოსτούντες, οι πρόσφυγες, οι μετανάστες, οι φυλακισμένοι, οι αποφυλακισμένοι, οι ανήλικοι παραβάτες, οι Αθήγγανοι, οι ειδικές κατηγορίες γυναικών που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό, οι μακροχρόνια άνεργοι άνω των 45 ετών, οι λοιπές κατηγορίες ανέργων σε περιοχές ή κλάδους υψηλής ανεργίας, οι πρώην χρήστες ουσιών ή άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία απεξάρτησης, οι οροθετικοί και οι λοιπές κατηγορίες ατόμων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας όπως είναι οι νέοι άνεργοι». Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις οργανώνονται με επιχειρηματικό πνεύμα και έχουν στόχο κοινωνικά και οικονομικά επιτεύγματα, μπορούν να βρουν καινοτόμες λύσεις στα προβλήματα της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν διάφορες ομάδες της κοινωνίας που βρίσκονται στο περιθώριο, είτε από την καταγωγή τους αν είναι αθήγγανοι είτε αν είναι άτομα εξαρτημένα από ουσίες ή πρώην φυλακισμένοι ή άτομα απεξαρτημένα που προσπαθούν να μπουν στην αγορά εργασίας.

Η Κοινωνική Επιχείρηση της Ναυπάκτου έχει ως στόχο την τοπική ανάπτυξη της περιοχής μέσω του τουρισμού προβάλλοντας τα μέρη και τη φυσική ομορφιά του

τόπου, προωθώντας έτσι μια εναλλακτική μορφή τουρισμού που θα φέρει τον άνθρωπο κοντά στη φύση και στο περιβάλλον, προσπαθώντας επίσης να αυξήσει την τουριστική κίνηση τους χειμερινούς μήνες. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα οι επισκέπτες να αγοράζουν τοπικά αγαθά και υπηρεσίες ενισχύοντας τη τοπική παραγωγή. Επίσης η απασχόληση από την επιχείρηση ατόμων από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες του εντάσσει στον εργασιακό χώρο που με τη σειρά τους καταναλώνουν αγαθά και υπηρεσίες από τις τοπικές επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Ο ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

1.1 Ορισμός της Κοινωνικής Οικονομίας

Στην προσπάθεια ορισμού της «κοινωνικής οικονομίας» συναντά κανείς πληθώρα διατυπώσεων, απόψεων και τοποθετήσεων, έλλειψη δηλαδή, ενός κοινά αποδεκτού ορισμού όμως αυτό δεν αναιρεί την αναγνώριση της κοινωνικής οικονομίας τόσο από τον ακαδημαϊκό όσο και από τον πολιτικό κόσμο. Για να προσδιορίσουμε την έννοια της κοινωνικής οικονομίας πρέπει πρώτα να εξετάσουμε την παραδοσιακή αντίληψη των οικονομικών φαινομένων. Με τον όρο λοιπόν παραδοσιακή αντίληψη εννοούμε την διχοτόμηση δράσεων των ιδιωτικών κερδοσκοπικών επιχειρήσεων από τη μία και του κράτους από την άλλη. Οι ιδιωτικές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και το κράτος διαφοροποιούνται σε τρία σημεία. Το πρώτο σημείο αφορά στους στόχους που επιδιώκουν, αφού από την μία πλευρά εμφανίζεται το κέρδος των επενδυτών και από την άλλη πλευρά το συλλογικό συμφέρον, το δεύτερο σημείο αφορά στη φύση των αγαθών – υπηρεσιών που παράγουν και παρέχουν γίνεται διαχωρισμός δηλαδή σε ατομικά και σε συλλογικά και το τρίτο σημείο αφορά στη χρηματοδότηση τους, η οποία μπορεί να είναι είτε δημόσια είτε ιδιωτική.

Σήμερα αναπτύσσεται ένας τρίτος τομέας της οικονομίας, ο οποίος αντιδιαστέλλεται με τους άλλους δύο τον ιδιωτικό και τον δημόσιο. Ως προς την ετυμολογική ανάλυση του όρου τρίτου τομέα υπάρχει πληθώρα εννοιών. Ως τρίτο τομέα θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε την κοινωνική οικονομία, τον μη κερδοσκοπικό τομέα, τον εθελοντικό τομέα, την κοινωνία των πολιτών και την οικονομία της αλληλεγγύης.

Μια πρώτη προσέγγιση θα μπορούσε να χαρακτηρίσει ως κοινωνική οικονομία την πληθώρα των πρακτικών και των δομών που χρησιμοποιούν οικονομικούς πόρους για την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και οι οποίες δεν ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας ή στο κράτος. Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει λοιπόν εθελοντικές οργανώσεις, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, συνεταιρισμούς, σωματεία και κοινωνικές επιχειρήσεις, που λειτουργούν ανεξάρτητα από την κρατική δράση, με σκοπό την παροχή αγαθών – υπηρεσιών προς

τα μέλη τους και την κοινωνία και όχι την επιδίωξη του κέρδους όπως έχουν οι επιχειρήσεις.

Μία άλλη άποψη αναφέρει ότι στο τρίτο τομέα της οικονομίας ανήκουν μόνο οι εθελοντικές και οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και αυτό γιατί στο τρίτο τομέα θα πρέπει να εντάσσονται φορείς οι οποίοι δεν διανέμουν τα κέρδη ούτε στα μέλη ούτε στους διαχειριστές. Η διαφορά εδώ είναι ότι δεν εμπεριέχονται οι οργανισμοί με εμπορικό χαρακτήρα, όπως είναι οι κοινωνικές επιχειρήσεις και οι συνεταιρισμοί που αναδιανέμουν μέρος του πλεονάσματος στα μέλη τους.

Θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε ότι: «**Η κοινωνική οικονομία** (τρίτος δρόμος) είναι ο χώρος της οικονομίας που βρίσκεται ανάμεσα στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα της οικονομίας και στον οποίο διεξάγονται οικονομικές δραστηριότητες με κοινωνικούς σκοπούς και στόχους. Περιλαμβάνει διάφορες μορφές όπως “εθελοντική οικονομία”, μη κερδοσκοπικός τομέας κ.λ.π.».

Ένας άλλος ορισμός αναφέρει: «**κοινωνική οικονομία** είναι ο λεγόμενος τρίτος τομέας της οικονομίας, αυτός που παρεμβάλλεται μεταξύ κρατικού και ιδιωτικού τομέα. Στηρίζεται στις αρχές της αλληλεγγύης και στη μακρά παράδοση του συνεργατισμού στην Ευρώπη, χωρίς να παραβλέπει τη σκληρή πραγματικότητα της οικονομίας της αγοράς».

Το κοινωνικό εγχείρημα της κοινωνικής οικονομίας χαρακτηρίζεται από τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

- Απόρριψη της λογικής των αντιστάσεων και προσανατολισμό σε νέα ευέλικτη και εξατομικευμένη προσέγγιση απασχόλησης.
- Ανάπτυξη νέων μοντέλων χρηματοδότησης.
- Ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα στην κοινωνική οικονομία αφορά βασικά τους τομείς:

- Βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Περιβαλλοντική ανάπτυξη.
- Πολιτιστική ανάπτυξη και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών.

Από το 1980 στην Ευρώπη η απασχόληση αυξήθηκε στους οργανισμούς και φορείς που σχετίζονται με την κοινωνική οικονομία, συγκριτικά με την πλήρη απασχόληση. Με την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας προάγεται η κατά το μέγιστο δυνατό εκμετάλλευση των προσφερόμενων δυνατοτήτων των ατόμων (άτομα

με αναπηρίες, πληθυσμοί που διαβιών σε ορεινές, νησιώτικες και απομακρυσμένες περιοχές κ.λ.π.), η δημιουργία νέων και πολλές φορές καινοτόμων δραστηριοτήτων, που η ανάπτυξη τους αποτελεί συνδυαστικό κρίκο απαραίτητο για την ικανοποίηση της αγοράς αλλά και την ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών.

Σε ολόκληρο τον κόσμο στις αρχές του 21^{ου} αιώνα ο αριθμός των ανδρών και των γυναικών που είναι μέλη συνεταιριστικών οργανώσεων φθάνει το ένα δισεκατομμύριο και ανήκουν στη δύναμη της Διεθνούς Ένωσης Συνεταιρισμών. Από 50% έως 80% φθάνει το ποσοστό του ενήλικου πληθυσμού που συμμετέχει σε συνεταιρισμούς σε πολλές χώρες, όπως στην Αυστρία, στον Καναδά, στην Κύπρο, στην Φιλανδία, στην Γαλλία, στην Ουρουγουάη, στο Ισραήλ, στη Ινδία, στην Μαλαισία, στην Ιαπωνία, στην Πορτογαλία και στις Η.Π.Α. Συμμετέχουν αυτές οι συνεταιριστικές μονάδες στο 10% έως 20% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος. Σε συνεταιριστικές τράπεζες βρίσκεται το 17% των καταθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το 20% της ασφαλιστικής Αγοράς κατέχουν οι συνεταιριστικές Ασφάλειες στην Ευρώπη σύμφωνα με στοιχεία Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας EYROSTAT. Επιπλέον απασχολούνται περίπου 9 εκατομμύρια εργαζόμενοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με το Διεθνές Κέντρο Έρευνας και Πληροφορίας για την Δημόσια και Συνεταιριστική Οικονομία CIRIEC. Δείγμα μόνο της ανάπτυξης των καταναλωτικών συνεταιρισμών είναι ότι ο καταναλωτικός συνεταιρισμός Euro COOP διαθέτει περισσότερα από 47.000 σουπερμάρκετ. Επιπλέον ο κύκλος εργασιών των ευρωπαϊκών καταναλωτικών συνεταιρισμών φθάνει σε 41 εκατομμύρια ευρώ. Συνεταιρισμοί παραγωγής Ηλεκτρικού ρεύματος στις Η.Π.Α., οικοδομικοί συνεταιρισμοί στην Σουηδία, συνεταιριστικά μαιευτήρια στην Ιαπωνία, σχολεία που ανήκουν σε συνεταιρισμούς στην Κολομβία είναι μερικά από τα επιτυχημένα παραδείγματα της διεθνούς συνεταιριστικής ανάπτυξης.

Στην Γερμανία, οι εργασίες στους φιλανθρωπικούς οργανισμούς αντιπροσωπεύει το 3% του εργατικού δυναμικού. Οι τομείς της παρέμβασης των κοινωνικών εγχειρημάτων στην Γερμανία είναι τεράστιας εμβέλειας όπως και η ιδέα για ανάπτυξη πρωτοβουλιών δράσης στον “τρίτο τομέα” ώστε όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα να είναι παρόντα στη *κοινωνία των πολιτών*.

Σύμφωνα με τον Έρνεστ Γκέλνερ «*κοινωνία των πολιτών* είναι ένα σύνολο ποικίλων μη κυβερνητικών θεσμών αρκετά ισχυρών ώστε να αντισταθμίζουν το κράτος που ενώ δεν το εμποδίζουν να εκκληρώσει το ρόλο του ως εγγυητή της

ειρήνης και διαιτητή μεταξύ μεγάλων συμφερόντων, ωστόσο μπορούν να το εμποδίσουν να κυριαρχήσει και να εκμηδενίσει το υπόλοιπο της κοινωνίας».

Ο Δημήτρης Δημητράκος αναφέρει: «η **κοινωνία των πολιτών** είναι ένας ενδιάμεσος χώρος ανάμεσα στο κράτος και τον πολίτη ένα πλέγμα διαδράσεων ανάμεσα σε εθελοντικές οργανώσεις, όπως είναι οι οργανωμένες εκκλησίες, οι λέσχες, οι σχολές, οι επαγγελματικές οργανώσεις κ.λ.π. η κοινωνία των πολιτών είναι ένα αντιστήριγμα στην πολιτική κοινωνία, δηλαδή το κράτος και συγχρόνως εκούσια συμμετοχής σε ένα πολιτικό και κοινωνικό σύνολο. Το αντιστήριγμα αυτό που αποτελεί η κοινωνία των πολιτών παίζει ρόλο ανταγωνιστικό και συγχρόνως συμπληρωματικό ως προς την πολιτική κοινωνία».

Στην Φιλανδία, η δημιουργία εργασιών είναι συνυφασμένη με την γενική συνεργασία, μεταξύ φορέων και η οποία παίζει πολύ σημαντικό ρόλο.

Στην Γαλλία, η κοινωνική οικονομία εξετάζεται στο πεδίο των ικανοτήτων των ατόμων με δυσκολίες.

Η Βελγική νομοθεσία προσπαθεί να:

- ✓ διευκολύνει την προσέγγιση στην αγορά εργασίας των μη – κερδοσκοπικών οργανισμών, χωρίς αθέμιτο ανταγωνισμό,
- ✓ ορίζει τα πεδία ικανοτήτων αυτών των οργανισμών και να τους διαφοροποιήσει από τους εθελοντικούς οργανισμούς,
- ✓ παρέχει φορολογική απαλλαγή των κερδών.

Στην Ιταλία, η κοινωνική οικονομία και ο τριτογενής τομέας είναι πολύ ανεπτυγμένα. Η Ιταλική κυβέρνηση το 1997 ξεκίνησε να εξετάζει το φορολογικό καθεστώς που θα πρέπει να διέπει αυτές τις επιχειρήσεις.

Η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης εν αντιθέσει με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Η ανάγκη ωστόσο, για προώθηση πρωτοβουλιών στον τομέα αυτό είναι επιτακτική τόσο για την προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών, όσο και για την αξιοποίηση νέων πηγών απασχόλησης και την ένταξη μειονεκτούντων τμημάτων του πληθυσμού. Οι ανταγωνιστικές συνθήκες που επικρατούν στις οικονομίες και στις αγορές εργασίας στη σημερινή εποχή περιορίζουν σημαντικά τις ευκαιρίες απασχόλησης για άτομα που εμφανίζουν κάποια σωματική, ψυχική ή και “κοινωνική μειονεκτικότητα”. Ένα πρόβλημα που υπάρχει στην Ελλάδα είναι η έλλειψη νομοθετικού πλαισίου.

Στην Ελλάδα υπάρχει ωστόσο σημαντική παρουσία των συνεταιρισμών στην αγροτική παραγωγή, στον ασφαλιστικό τομέα, επιπλέον υπάρχουν αστικοί και

καταναλωτικοί συνεταιρισμοί ενώ υπάρχει τόσο η απουσία του σύγχρονου θεσμικού πλαισίου όσο και η παιδεία για την κοινωνική οικονομία.

Το 1998 ιδρύθηκε η Πανελλήνια Ένωση Οργανώσεων Κοινωνικής Οικονομίας (PANCO), στην οποία συμμετέχουν η ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών), η Ελληνική Διατροφή (COOP Α.Ε.), η ΠΟΣΗΕ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Ηλεκτρολόγων Εγκαταστάσεων), η ΠΟΒΙΣΥΕ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Βιοτεχνικών Συνεταιρισμών Ξύλου), η ΟΣΦΕ (Ομοσπονδία Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών Ελλάδος), η ΣΕΚΕ (Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδος), η ΕΣΤΕ (Ένωση Συνεταιρισμών Τραπεζών Ελλάδος), η Συνεταιριστική Ασφαλιστική και το ΤΥΠΕΤ (Ταμείο Υγείας Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας).

Στην Ελλάδα δεν έχει αναπτυχθεί όσο στη Ευρωπαϊκή Ένωση η κοινωνική οικονομία λόγω της άγνοιας και της αδιαφορίας των μελών των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, οι οποίες στον αγροτικό τομέα είχαν τελματώσει από την κρατική παρέμβαση, υπάρχει επίσης λανθασμένη αντίληψη τόσο για την έννοια των συνεταιρισμών όσο και για το σκοπό τους για αυτό το λόγο και επικράτησαν συνεταιρισμοί κλειστού τύπου χωρίς σωστή πολιτική διαχείρισης για την ανάπτυξη υγιών καταναλωτικών συνεταιρισμών.

1.2 Τα χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Οικονομίας

Θα πρέπει να αναγνωριστεί η διαφορούμενη έννοια της κοινωνικής οικονομίας. Ο συνδυασμός αυτών των εννοιών επιτρέπει στον καθένα να σχεδιάσει και να αναπτύξει την αντίληψη του για την κοινωνική οικονομία όπως αυτός τις αντιλαμβάνεται δίνοντας έμφαση άλλοτε στο κοινωνικό κομμάτι και άλλοτε στο οικονομικό. Οι όροι που υιοθετούν τα διάφορα κράτη ποικίλουν μεταξύ τους αλλά όλα έχουν ένα κοινό σημείο, όλα αναφέρονται δηλαδή στην ύπαρξη ενός «τρίτου τομέα» μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Υπάρχουν δύο αλληλοσυμπληρωματικές προσεγγίσεις θεώρησης της κοινωνικής οικονομίας. Η πρώτη **θεσμική προσέγγιση** αφορά στην καταγραφή των τριών βασικών συνιστωσών της κοινωνικής οικονομίας:

- ✓ Συνεταιρισμοί.

- ✓ Ασφαλιστικές επιχειρήσεις καθώς και ο κλάδος της κοινωνικό – ιατρικής δραστηριότητας.
- ✓ Διάφορες ενώσεις οικονομικής δραστηριότητας οι οποίες παράγουν αγαθά ή προσφέρουν υπηρεσίες στον πολιτιστικό, κοινωνικό και αθλητικό τομέα, αλλά και επίσης και στον τομέα της εκπαίδευσης, της συνεργασίας, της ανάπτυξης κ.α.

Στην πραγματικότητα οι τρεις αυτές συνιστώσες δεν είναι καινούργιες. Στον προηγούμενο αιώνα , οι ιδρυτές των συνεταιρισμών, των συλλογικών επικουρικών ταμείων καθώς και άλλων ενώσεων θεωρούσαν την κοινωνική οικονομία ως μια εναλλακτική λύση, ικανή να διορθώσει, να συμπληρώσει και να στηρίξει όχι όμως να αντικαταστήσει το κυρίαρχο οικονομικό μοντέλο.

Η δεύτερη προσέγγιση, **κανονιστική ή ηθική** αφορά στην υπογράμμιση εκείνων των χαρακτηριστικών τα οποία αναφέρονται τόσο σε επίπεδο δραστηριότητας όσο και στους τρόπους εσωτερικής οργάνωσής τους. Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει τις οικονομικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων, με τη μορφή των συνεταιρισμών, ενώσεων, συντεχνιών, όπου το στοιχείο της ηθικής υποδηλώνεται μέσω των παρακάτω αρχών και κανόνων λειτουργίας τους:

- ☺ Βασικός στόχος είναι η παροχή υπηρεσιών στα μέλη τους ή στην κοινότητα και όχι στην αποκόμιση κέρδους (αφού τα κέρδη επανεπενδύονται στην επιχείρηση).
- ☺ Αυτονομία στη διαχείριση.
- ☺ Δημοκρατικές και συμμετοχικές δραστηριότητες στη λήψη των αποφάσεων.
- ☺ Προτεραιότητα στο άτομο και στην εργασία.

1.3 Οι τομείς Ανάπτυξης Κοινωνικής Οικονομίας

Στην Ελλάδα υπάρχει μεγάλη έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών σχετικών με την ποιότητα ζωής. Επομένως υπάρχει μεγάλη ανάγκη για τις υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν στα πλαίσια του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας. Στην προσπάθεια λοιπόν της δημιουργίας αυτών των υπηρεσιών κατατέθηκε νομοσχέδιο των υπουργείων Οικονομίας, Εσωτερικών και Εργασίας – Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Στο νομοσχέδιο αυτό προβλέπεται η επάνδρωση των νοσοκομείων, των ασφαλιστικών ταμείων, των παιδικών σταθμών με προσωπικό του οποίου η

πρόσληψή γίνεται με κοινωνικά κριτήρια δηλαδή είναι άτομα με ειδικές ανάγκες και άνεργοι.

Σκοπός αυτών των οργανισμών είναι η κάλυψη αναγκών που δεν εξυπηρετούνται από τις δημόσιες υπηρεσίες ή την αγορά αλλά και η στελέχωση δημοσίων και ιδιωτικών μονάδων (νοσοκομείων) με προσωπικό που θα τους ζητηθεί. Οι οργανισμοί αυτοί μπορούν να συσταθούν σε επίπεδο νομαρχιών και δήμων, θα εργάζονται για την ανάπτυξη της περιοχής τους και θα καλύπτουν τις ανάγκες που υπάρχουν σε όλους τους ευαίσθητους τομείς όπως είναι η παιδεία, η φύλαξη και η καθαριότητα των σχολείων, η υγεία, τα προγράμματα φροντίδας στο σπίτι, οι κοινωνικές επιχειρήσεις και η φύλαξη των παιδιών.

Η πρωτοβουλία αυτή βρήκε ανταπόκριση και χρηματοδοτήθηκε αρχικά με 300 εκατ. Ευρώ ενώ το Ειδικό Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας ανέλαβε τη διαχείριση, την κατανομή των πόρων που θα διαθέτει αλλά και τον έλεγχο των κονδυλίων. Τα άτομα που στελεχώνουν αυτούς τους οργανισμούς είναι νέοι επιστήμονες, γυναίκες και ειδικευμένο δυναμικό που μέχρι πρότινος ήταν άνεργοι και πολλοί επιδοτούνταν από τον ΟΑΕΔ.

Συγκεκριμένα, βάση του Νομοσχεδίου η Κοινωνική Οικονομία αναπτύσσεται στους παρακάτω τομείς:

➤ **Υπηρεσίες νοσοκομειακής περίθαλψης.**

Έχει αναγνωριστεί από όλους η αυξημένη ανάγκη σε υπηρεσίες φροντίδας των ασθενών κατά τις απογευματινές ώρες και τα Σαββατοκύριακα, στα νοσοκομεία κυρίως των μεγάλων αστικών κέντρων, όπως επίσης υπάρχει ανάγκη από εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό (αναισθησιολόγοι) και υπηρεσίες καθαρισμού και φύλαξης χώρων και υπηρεσίες σίτισης ασθενών. Οι υπηρεσίες νοσοκομειακής περίθαλψης δημιούργησε θέσεις εργασίας σε ένα τομέα που μαστίζεται από ανεργία όπως είναι οι νοσοκόμες και ταυτόχρονα βελτίωσε την ποιότητα παροχής υπηρεσιών υγείας που παρέχει η πολιτεία.

➤ **Υπηρεσίες μέριμνας (βρεφονηπιακοί σταθμοί, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) κ.λ.π.).**

Στόχος αυτής της υπηρεσίας είναι η αύξηση του ωραρίου των Βρεφονηπιακών σταθμών και των ΚΔΑΠ, τόσο κατά τις απογευματινές ώρες όσο και τα

Σαββατοκύριακα, κάτι τέτοιο επιτρέπει σε εργαζόμενους γονείς μια συστηματική και υπεύθυνη λύση απασχόλησης ή φύλαξης των παιδιών τους.

➤ **Υπηρεσίες πρόνοιας (βοήθεια στο σπίτι, κατ' οίκον φροντίδα παιδιών).**

Μια μεγάλη ανάγκη της ελληνικής οικογένειας είναι η πρόνοια σχετικά με τα μέλη της, που πρέπει να έχουν συστηματική φροντίδα (κατ' οίκον φύλαξη των παιδιών, φροντίδα ηλικιωμένων, φροντίδα ατόμων με ειδικές ανάγκες). Η βοήθεια στο σπίτι δίνει τη δυνατότητα σε πολλούς ηλικιωμένους να καλύψουν ανάγκες τους, οι οποίες στο παρελθόν δεν υπήρχε η δυνατότητα να καλυφθούν.

➤ **Τομέα υπηρεσιών φύλαξης σχολικών κτιρίων και οδικής ασφάλειας.**

Για τη φύλαξη των υπαρχουσών υποδομών απαιτείται καταρτισμένο προσωπικό που μπορεί να παρέχει αυτή την υπηρεσία. Επιπλέον υπάρχει η ανάγκη παροχής υπηρεσιών οδικής ασφάλειας έξω από τα σχολεία. Οι φορείς αυτοί μπορούν να εξυπηρετούν περισσότερα του ενός σχολικά συγκροτήματα.

➤ **Κάλυψη αναγκών ασφαλιστικών φορέων.**

Γνωστό είναι το πρόβλημα των ασφαλιστικών φορέων στον υπολογισμό συντάξεων κ.λ.π.. Με την υπηρεσία αυτή παρέχεται η δυνατότητα στους ασφαλιστικούς φορείς να καλύπτουν τις ανάγκες τους μέσω φορέων παροχής υπηρεσιών. Ακόμα οι ασφαλιστικοί φορείς λαμβάνουν υπηρεσίες επεξεργασίας δεδομένων και εισαγωγής στοιχείων για να μπορούν να ανταπεξέλθουν σε συσσωρευμένες υποχρεώσεις. Τέλος οι φορείς μπορούν να λάβουν υπηρεσίες τηλεφωνικής εξυπηρέτησης των ασφαλισμένων, καθώς και άμεσης εξυπηρέτησης των ασφαλισμένων, όταν προσέρχονται στα γραφεία των οργανισμών.

➤ **Υπηρεσίες μαζικής άθλησης.**

Σε αυτό το τομέα υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας πολλών θέσεων εργασίας, μπορούν να επεκταθούν τα υπάρχοντα και να δημιουργηθούν νέα προγράμματα στο χώρο του αθλητισμού. Τα προγράμματα απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες (παιδιά, έφηβοι, γυναίκες, ηλικιωμένοι, ΑΜΕΑ, άλλες ομάδες πληθυσμού).

➤ **Παροχή περιβαλλοντικών υπηρεσιών.**

Σε όλη την Ευρώπη σε αυτόν τον τομέα έχουν δημιουργηθεί φορείς που παρέχουν αντίστοιχες υπηρεσίες (παρακολούθηση και έλεγχος της ρύπανσης

εγκαταστάσεων, αποκομιδή απορριμμάτων, διοργάνωση προγραμμάτων ανακύκλωσης σε πόλεις, ολοκληρωμένη διαχείριση και περιβαλλοντική εποπτεία ακτών κ.λ.π.).

1.4 Η Κοινωνική Οικονομία ως μια Επιχειρηματική Μορφή Διαχείρισης Λαϊκών Προβλημάτων

Ίσως στην Ελλάδα η κοινωνική οικονομία ή ο τρίτος τομέας της οικονομίας να εμφανίζεται με μεγαλύτερη ένταση το τελευταίο χρονικό διάστημα ως μια συγκροτημένη κυβερνητική δράση, αλλά σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζεται για αρκετά χρόνια και υπάρχει πλούσια εμπειρία. Αποτελεί μια επεξεργασμένη πολιτική των κυβερνήσεων της άρχουσας τάξης, που έχει σχέση με προβλήματα ανεργίας, φτώχειας, κοινωνικής πολιτικής, ως απάντηση στις οξύτερες συνέπειες που δημιουργεί στα λαϊκά στρώματα η πολιτική των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων. Γιατί βεβαίως αυτά τα προβλήματα, σύμφυτα του καπιταλισμού, και της πολύμορφης, ολοένα αυξανόμενης έντασης της εκμετάλλευσης, καμιά πολιτική διαχείρισης δε μπορεί να εξαλείψει. Γιατί καμιά πολιτική διαχείρισης δεν επιδιώκει να εξαλείψει τις αιτίες τους, την εκμετάλλευση αλλά αντιθέτως την αυξάνει με τις αναδιαρθρώσεις. Σύμφωνα με τον Ελ. Τζιόλα: «Ο άνθρωπος προηγείται του κεφαλαίου και το κέρδος δεν είναι αυτοσκοπός αλλά εργαλείο για την εξυπηρέτηση του ανθρώπου», αυτό λοιπόν υλοποιεί η κοινωνική οικονομία.

Η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας στηρίζεται στη στρατηγική κατεύθυνση που έδωσε η Διάσκεψη υπουργών Κοινωνικής Πολιτικής του ΟΟΣΑ τον Ιούνιο του 1998, σύμφωνα με την οποία δημιουργείται «το κράτος που ρυθμίζει το κοινωνικό περιβάλλον αντί του κράτους που χορηγεί κοινωνικές παροχές». Στην ίδια διάσκεψη καθορίστηκαν σε γενικές γραμμές το περιεχόμενο, οι τομείς και ο χαρακτήρας των επιχειρήσεων του «τρίτου τομέα», ως εξής:

Η κοινωνική οικονομία ή ο τρίτος τομέας της οικονομίας απαρτίζεται από συνεταιρισμούς, ταμεία αλληλοβοήθειας, ενώσεις και ιδρύματα. Οι δράσεις της δεν εντάσσονται ούτε στο δημόσιο ούτε στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Ο τρίτος τομέας συμμετέχει με ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, από τις κοινωνικές υπηρεσίες, τη φροντίδα για την υγεία, την παιδεία, την κατοικία, τις έρευνες, το πολιτισμό, τη θρησκεία, μέχρι τις τοπικές πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη, την

απασχόληση, τα ταμεία υγείας και σύνταξης, τους αγροτικούς και αστικούς συνεταιρισμούς.

Οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά:

- Την οργάνωση τους με επιχειρηματικό πνεύμα.
- Την επιδίωξη οικονομικών και κοινωνικών στόχων ταυτόχρονα.
- Την ικανότητα τους να βρίσκουν καινοτομίες και δυναμικές λύσεις στα προβλήματα της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Τη συμβολή τους σε μια οικονομική ανάπτυξη που ενισχύει την κοινωνική συνοχή.

Σύμφωνα με τον υφυπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Ελ. Τζιόλα στο διεθνές φόρουμ που οργάνωσε για την κοινωνική οικονομία, «οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πλήρως οργανωμένες, με επαγγελματικό management, με πλήρης ανάπτυξη και διακριτά λειτουργικά τμήματα, με διευρυμένη συμμετοχή. Ανοικτές στην τοπική κοινωνία και στους φορείς ευέλικτες ώστε να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς, παράγοντας σύγχρονες υπηρεσίες και ποιοτικά προϊόντα».

1.5 Τα Ευρωπαϊκά Συνέδρια της Κοινωνικής Οικονομίας

📍 **Το 1^ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Κοινωνικής Οικονομίας πραγματοποιήθηκε το 1989 στο Παρίσι.**

Η δημιουργία το 1989 μέσα στην 23^η Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μιας νέας ειδικής υπηρεσίας για την Κοινωνική Οικονομία, αποτέλεσε ένα σημαντικό πολιτικό αποτέλεσμα του Πρώτου Συνεδρίου Κοινωνικής Οικονομίας.

Οι στόχοι της 23^{ης} Γενικής Διεύθυνσης της Ε.Ε., σε σχέση με την Κοινωνική Οικονομία είναι οι ακόλουθοι:

- 1) Ανάλυση πρωτοβουλιών για την ενδυνάμωση του τομέα των Συνεταιρισμών, των Ταμείων Αλληλασφάλισης, των Σωματείων και των Ιδρυμάτων.
- 2) Κατάρτιση ενός Ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου για τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλασφάλισης, τα σωματεία και τα ιδρύματα.
- 3) Ανάλυση του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας.
- 4) Διασφάλιση της συνοχής της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τον συγκεκριμένο τομέα.

- 5) Σύνδεση με τις υφιστάμενες αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας.
- 6) Εδραίωση σχέσεων με εκείνες τις οργανώσεις του τομέα που παραμένουν εκτός οργανωμένης εκπροσώπησης τους (μέσω συμμετοχής τους σε Ενώσεις, Ομοσπονδίες κ.λ.π.).
- 7) Συνεχή αύξηση της ενημέρωσης, για τον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, στους φορείς λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 8) Άρση των εμποδίων και επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο τομέας.
- 9) Εκπροσώπηση της Επιτροπής για συναφή θέματα, σε άλλα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το 2^ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο έγινε στη Ρώμη στις 13 – 15 Νοεμβρίου 1990.

Η τελική διακήρυξη του δεύτερου συνεδρίου έκλεισε με τις εξής διαπιστώσεις: «Καλούμε όλους τους Ευρωπαίους να αντιληφθούν το ρόλο που μπορούν και θέλουν να διαδραματίσουν οι συνεταιρισμοί μπροστά στον κίνδυνο δημιουργίας ολιγοπωλίων που θα απέρριπταν κάθε αίτημα για οικονομική δημοκρατία και κάθε προσπάθεια διόρθωσης των εσφαλμένων τάσεων των νόμων της αγοράς χωρίς να εξασφαλίζονται οι αναγκαίες ισορροπίες.

Οι συνεταιρισμοί και οι συναφείς οργανισμοί είναι ένα απαραίτητο στοιχείο εγγύησης του πλουραλισμού, ένας πολλαπλασιαστής των πρωταγωνιστών της οικονομίας. (...)

Τέλος, αντιπροσωπεύουν την πιο παλιά και την πιο καινούργια δύναμη που μπορεί να προσθέσει ανθρώπινο περιεχόμενο στην ποιότητα της οικονομικής δράσης, σε μια Ευρώπη που αναζητά πρότυπα ανάπτυξης ικανά να κτίσουν το μέλλον μέσα από ένα διάλογο ανοικτό προς όλο τον κόσμο».

Το 3^ο Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στη Λισσαβόνα στις 1 – 3 Απριλίου 1992

Τα βασικά σημεία, των συμπερασμάτων του συνεδρίου ήταν τα εξής:

1. Η χρηματοδότηση των Οργανώσεων της Κοινωνικής Οικονομίας πρέπει να γίνεται χωρίς διακριτικές μεταχειρίσεις σε σχέση με τις κεφαλαιακές εταιρείες.
2. Σε ότι αφορά την φορολογική πολιτική πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο ιδιαίτερος χαρακτήρας των Οργανώσεων της Κοινωνικής Οικονομίας.

3. Πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την κατά τον δυνατόν μεγαλύτερη προσέγγιση των εθνικών συνεταιριστικών νομοθεσιών.
4. Να υλοποιηθεί μελέτη για τις εθνικές νομοθεσίες, σχετικά με την φορολογία των Οργανώσεων Κοινωνικής Οικονομίας, σε όλη την Κοινότητα ώστε να γίνει δυνατόν να εκλείψουν οι διαφορές και οι διακρίσεις μπροστά στην Ενιαία Αγορά.
5. Είναι αναγκαίο να αναθεωρηθούν οι διαδικασίες για την εφαρμογή ορισμένων κοινοτικών προγραμμάτων, ώστε να μπορέσουν να επωφεληθούν και οι Οργανώσεις Κοινωνικής Οικονομίας.

☛ **Το 4^ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο έγινε στις Βρυξέλλες στις 8 – 10 Νοεμβρίου 1993.**

Θέμα του συνεδρίου ήταν: «Η συμβολή των Συνεταιρισμών, των Οργανώσεων Αλληλεγγύης, των Σωματείων και των Ιδρυμάτων στην Κοινωνική συνοχή και στην Οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης». Βασικός στόχος ήταν η προώθηση της συγκρότησης Συμβουλευτικής Επιτροπής των φορέων Κοινωνικής Οικονομίας, την οποία θα χρησιμοποιεί η 23^η Γενική Διεύθυνση της Ε.Ο.Κ.

☛ **Το 5^ο Συνέδριο Κοινωνικής Οικονομίας έγινε στην Σεβίλλη τον Οκτώβριο 1995.**

Μεταξύ των εισηγητών στο συνέδριο, ως εκπρόσωπος του Ταμείου Υγείας Προσωπικού της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος ήταν ο κ. Δαμ. Βαρελής. Όπως έγραψε το Συνέδριο στη Σεβίλλη «στάθηκε η αφορμή για να έρθουν σε επαφές οι οργανώσεις αλληλοβοήθειας (Αυτοδιαχειριζόμενα Ταμεία Υγείας) με τις υπόλοιπες οργανώσεις Κοινωνικής Οικονομίας στη χώρα μας. Ο διάλογος που ακολούθησε μετά από αυτή τη πρώτη επαφή, αλλά και γενικότερα η πληροφόρηση που αντλήθηκε από τον ευρωπαϊκό χώρο της Κοινωνικής Οικονομίας, μας έπεισαν για την αναγκαιότητα της ίδρυσης Κεντρικού Φορέα Κοινωνικής Οικονομίας στη χώρα μας».

Ένα ιδιαίτερο σημαντικό πολιτικό αποτέλεσμα αυτού του συνεδρίου υπήρξε η θεσμοθέτηση το Μάρτιο του 1988 της Συμβουλευτικής Επιτροπής των Οργανώσεων Κοινωνικής Οικονομίας από τη Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αυτή η θεσμοθέτηση καθιερώνει ένα επίσημο κανάλι επικοινωνίας με την 23^η Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που θα βελτιώσει την επικοινωνία και

με τις άλλες Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι οποίες ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο για την Κοινωνική Οικονομία.

✦ **Το 6^ο Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο του Birmingham της Αγγλίας στις 3 – 5 Ιουνίου 1998.**

Η έκθεση γενικών συμπερασμάτων έχει ως εξής:

1. Η Κοινωνική Οικονομία χρειάζεται να υπογραμμίσει την ξεκάθαρη και ξεχωριστή της ταυτότητα, η οποία βασίζεται στις αρχές της αλληλεγγύης και του δημοκρατικού ελέγχου.
2. Η Κοινωνική Οικονομία πρέπει να ξεκαθαρίσει τη πρωταρχική της φύση. Συγκεντρώνει ανθρώπους σε κοινότητες που βασίζονται στην ελεύθερη συμμετοχή των μελών τους και στην εθελοντική δέσμευση τους σε ένα κοινό πρόγραμμα. Αυτό το γεγονός την διαφοροποιεί από τις εμπορικές εταιρείες οι οποίες έχουν ως κύριο στόχο τους την αύξηση του κεφαλαίου των μετοχών τους.
3. Λόγω της σημασίας της Κοινωνικής Οικονομίας ο τομέας πρέπει να συμμετέχει ενεργά σε όλες τις σχετικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Κρατών – Μελών της.
4. Η Κοινωνική Οικονομία πρέπει να εξοπλιστεί με τα εργαλεία και τα οφέλη ενός ειδικού νομικού και φορολογικού πλαισίου για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της ενιαίας αγοράς.

✦ **Το 7^ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Κοινωνικής Οικονομίας.**

Μετά από πρόταση της Σουηδικής Κυβέρνησης φιλοξένησε το 7^ο συνέδριο την άνοιξη του 2001.

1.6 Κοινωνικά Κινήματα και Κοινωνική Οικονομία

Τα κοινωνικά κινήματα αντιμετωπίζουν κριτικά τις πρωτοβουλίες της κοινωνικής οικονομίας. Αυτό δικαιολογείται ιδιαίτερα υπό το βάρος των ελλειμμάτων και της περιορισμένης δημοσιονομικής πολιτικής των κυβερνήσεων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η κοινωνική οικονομία χαρακτηρίζεται ως μια επιπλέον απειλή υποκατάστασης θέσεων απασχόλησης, καθώς και μια στρατηγική αποδέσμευσης του Κράτους από τις συγκεκριμένες λειτουργίες.

Ο A. Giddens γράφει χαρακτηριστικά: «Η κυβέρνηση μπορεί να ενεργεί σε συνεργασία με φορείς της κοινωνίας των πολιτών, ώστε από κοινού να προάγουν την ανανέωση και την ανάπτυξη της κοινότητας. Την οικονομική βάση αυτής ακριβώς της συνεργασίας αποκαλώ νέα μεικτή οικονομία. Η οικονομία αυτή μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο αν εκσυγχρονιστούν σε βάρος οι ήδη υπάρχοντες θεσμοί πρόνοιας».

Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας δε θα πρέπει να θεωρείται κυρίαρχος ούτε όμως να υποβαθμίζεται σε σχέση με τη δημόσια οικονομία. Τελικά όμως φαίνεται να χρησιμοποιείται συμπληρωματικά άλλοτε για να αντικαταστήσει τις δημόσιες υπηρεσίες οι οποίες παρουσιάζουν αδυναμίες και άλλοτε πάλι για να αναπληρώσει τους χώρους εκείνους που δεν προτίθενται να καλύψουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Ένας τέτοιος λοιπόν αποκλεισμός επιφέρει αυτόματα έναν κοινωνικό αποκλεισμό με τη λειτουργία ενός τομέα υπηρεσιών αμφιλεγόμενης ποιότητας για τις ευάλωτες ομάδες οι οποίες δεν έχουν τα μέσα να προσφύγουν στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, η παραπάνω παραχώρηση θα ενίσχυε τόσο την προσωρινή απασχόληση όσο και τους χαμηλούς μισθούς και θα συνέβαλε στον κοινωνικό στιγματισμό κυρίως στο επίπεδο εκείνο όπου θα έπρεπε να αποδεχθούν αυτές τις θέσεις εργασίας ως ένα μέσο οικονομικής υποστήριξης.

Είναι προφανές ότι οι παραπάνω συνέπειες απέχουν πολύ από τον πραγματικό χαρακτήρα της κοινωνικής οικονομίας ή οικονομίας της αλληλεγγύης. Είναι σημαντικό ότι η έννοια της κοινωνικής οικονομίας πρέπει να αναφέρεται για να αναδείξει τις σύγχρονες προκλήσεις και ειδικότερα την κρίση της απασχόλησης και του Κράτους Πρόνοιας στις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες. Περιμένουν από την κοινωνική οικονομία να συμβάλλει στην επίλυση των κρίσεων, εντούτοις ο σχεδιασμός της ποικίλλει σημαντικά από χώρα σε χώρα. Για παράδειγμα: «στις ισπανόφωνες χώρες μιλάνε συνήθως με τον όρο της «λαϊκής οικονομίας» ή της «οικονομίας της εργασίας» ή ακόμη και της «οικονομίας της αλληλεγγύης». Οι αγγλοσάξονες χρησιμοποιούν τον όρο «οικονομία ή ανάπτυξη της κοινότητας» (community development). Στη Γαλλία και τη Φινλανδία χρησιμοποιούν όρους της κοινωνικής οικονομίας όπως στις μορφές των συνεταιρισμών. Όλες αυτές οι διαφορετικές ορολογίες παραπέμπουν σε μια μεγάλη γκάμα διαφορετικών μορφών των οργανώσεων με σκοπό την ενδυνάμωση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας. Γενικά ισχύει η ιδέα του «τρίτου τομέα», μεταξύ του παραδοσιακού και ιδιωτικού τομέα».

Κατά κάποιον τρόπο, η εξέλιξη της κοινωνικής οικονομίας στην ελληνική πραγματικότητα, αλλά και γενικότερα, εξαρτάται, μεταξύ άλλων, τόσο από τις εντάσεις ανάμεσα στα κοινωνικά κινήματα και το Κράτος, όσο και από τους μεταξύ τους εκφραζόμενους συμβιβασμούς.

Επίσης, οι επιφυλάξεις και αποκλίσεις τους εξηγούνται από το εξής γεγονός: τα κοινωνικά κινήματα δεν είναι μονοδιάστατα, ακροβολίζονται ανάμεσα στην «κοινωνική» τους διάσταση – μια διάσταση διεκδίκησης και ταυτόχρονα αμφισβήτησης του υπερισχύοντος μοντέλου ανάπτυξης – και στην «οικονομική» τους διάσταση – εκείνη της συμμετοχής στην ανάδειξη ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης.

Εξάλλου, τα διακυβεύματα που ανακύπτουν από την ύπαρξη του τομέα αυτού είναι βαθιά πολιτικά. Παρά τις αμφισβητήσεις και αποκλίσεις είναι ξεκάθαρο το εξής: «τα κοινωνικά κινήματα δεν θα πρέπει να επιτρέψουν αφενός στο Κράτος να καθορίσει αποκλειστικά την έννοια και τα όρια της κοινωνικής οικονομίας καθώς και τους τρόπους ανάπτυξης αυτής και αφετέρου στις ιδιωτικές επιχειρήσεις να ορίσουν την οικονομική ανάπτυξη».

Απαιτείται λοιπόν συστηματική διαπραγμάτευση και κινητοποίηση. Είναι βέβαιο πως δεν είναι ακόμη καθορισμένη η θέση που θα μπορούσε να αποκτήσει η κοινωνική οικονομία σε ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης. Αυτό προκύπτει αφού ακόμη δεν έχουν αποσαφηνιστεί τα αίτια και η φύση της κρίσης που χαρακτηρίζει το Κράτος Πρόνοιας και κατά συνέπεια των στρατηγικών που θα επέτρεπαν να ξεφύγει από αυτή.

Η κοινωνική οικονομία δεν θα πρέπει σε καμιά περίπτωση να αποτελέσει Δούρειο Ίππο σε μια πιθανή αποδέσμευση των ευθυνών του κράτους, αντίθετα επιβάλλεται να απαιτήσει από αυτό «να αναλάβει τις κοινωνικές ευθύνες του και να διασφαλίσει τα κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών». Η συνύπαρξη Κράτους – αγοράς προϋποθέτει την αναγνώριση των δυνατοτήτων της κοινωνικής οικονομίας σε όρους ενδυνάμωσης του κοινωνικού ιστού και των αστικών δεσμών.

Η θέση και ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας παραμένει διαφορούμενος: είτε θεωρείτε για τους μεν μια ουσιαστική και αποτελεσματική κοινωνική πρόθεση η οποία επιτρέπει σε μια κοινωνία της αγοράς να αμβλύνει το βάρος της παγκοσμιοποίησης (ανεργία και αποκλεισμός), είτε θεωρείτε για τους δε το άλλοθι του νεοφιλελευθερισμού, πάντως μπορεί πραγματικά να αποτελεί ένα αποτελεσματικό πρότυπο επιχειρηματικότητας το οποίο αντιλαμβάνεται διαφορετικά τις σχέσεις μεταξύ Οικονομίας και Κοινωνίας. Σύμφωνα με την Βανέσα Κριατσιώτη:

«απομένει λοιπόν να διαλέξει στρατόπεδο και να αλλάξει το πλαίσιο λόγου της ώστε να αποτραπεί τόσο η περιθωριοποίηση της, όσο και η ταύτιση της με την νεοφιλελεύθερη αντίληψη για την οικονομία».

1.7 Κοινωνική Οικονομία: Διέξοδος στο Μέλλον

Θεωρείτε ότι οι χώρες της ανεπτυγμένης Δύσης έχουν καταφέρει να κατακτήσουν ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης, με κάλυψη όλων των πραγματικών και πλασματικών αναγκών τους. Αυτό, όμως, δεν αφορά το σύνολο των κατοίκων τους, αφού μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού τους ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Ταυτόχρονα, το χάσμα μεταξύ αναπτυσσόμενων και αναπτυγμένων χωρών μεγάλωσε ακόμα περισσότερο. Περισσότερα από τέσσερα δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως ζουν με λιγότερα από ένα με δύο δολάρια την ημέρα, ενώ συνολικά οι κάτοικοι του πλανήτη χάνουν αγαθά που είχαν στο παρελθόν, όπως τον καθαρό αέρα, το πόσιμο νερό και την καθαρή θάλασσα, με ανυπολόγιστες συνέπειες στην υγεία και την οικονομία.

Η ανάγκη για ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης είναι εμφανής και αυτό το μοντέλο ανάπτυξης προσπάθησαν να προσεγγίσουν οι Παγκόσμιες Συνδιασκέψεις για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στο Ρίο το 1992 και στο Γιοχάνεσμπουργκ το 2002. Λύσεις υπάρχουν όμως είναι δύσκολο να εφαρμοστούν αφού για την υλοποίησή τους απαιτούνται ριζικές αλλαγές.

Η στροφή προς την κοινωνική οικονομία, μια οικονομία που δεν θα έχει σαν μοναδικό στόχο το κέρδος, αλλά θα συνυπολογίζει τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές της ανάπτυξης, προϋποθέτει τη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων που είναι: χρηματοδοτικά και διοικητικά εργαλεία, αλλαγή του θεσμικού πλαισίου, αλλαγή προτεραιοτήτων. Η ανάπτυξη «κοινωνικών εταιρειών» και «πράσινων επαγγελμάτων», με αντικείμενο τη διαχείριση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, την εξοικονόμηση ενέργειας, την ανακύκλωση, τη βιολογική γεωργία και τη κτηνοτροφία, τον οικοτουρισμό, τις καθαρές τεχνολογίες, έχει αποδειχθεί ότι μπορεί να συμβάλει σε αυτή τη κατεύθυνση.

Η εφαρμογή τέτοιων πολιτικών, τόσο στην Ευρώπη, όσο και παγκοσμίως, έχει δημιουργήσει εκατοντάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας, επιτρέποντας στους ανθρώπους να εξασφαλίζουν τα μέσα για τη ζωή τους, προωθώντας την αποκέντρωση και την ανάπτυξη της περιφέρειας, διατηρώντας, ή και βελτιώνοντας, την ποιότητα του

περιβάλλοντος. Το δίλημμα «ανάπτυξη ή προστασία του περιβάλλοντος» πλέον δεν υφίσταται στις μέρες μας. Για να υπάρχει ανάπτυξη και ποιότητα διαβίωσης το περιβάλλον πρέπει να προστατευθεί και οι φυσικοί πόροι πρέπει να διατηρηθούν.

Στο παρελθόν, μια περιοχή με φυσικό και πολιτισμικό πλούτο που έπρεπε να προστατευθεί ήταν «καταδικασμένη». Η κοινωνία συχνά θεωρούσε βάρος τον πλούτο αυτό, αφού δεν μπορούσε να «αναπτυχθεί». Σήμερα όλοι αναζητούν περιοχές που δεν έχουν αλλοιωθεί, αλλά διατηρούν αναλλοίωτα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Τέτοιες περιοχές μπορούν να αναδειχθούν και να αναπτυχθούν με βάση ένα διαφορετικό μοντέλο, που δε θα φέρει την υποβάθμιση, αλλά θα αναδεικνύει και θα προστατεύει τον πλούτο τους. Ήδη στην Ελλάδα έχουν αναπτυχθεί προγράμματα οικοτουρισμού, φυσικής διαβίωσης, επιστροφής στη φύση, στην αναλλοίωτη φύση.

Αντίστοιχα, υπάρχει, σε αρχικό βέβαια στάδιο, επέκταση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας. Η διατροφική κρίση, η ανασφάλεια γύρω από τι φθάνει στο τραπέζι των καταναλωτών τους στρέφει στην αναζήτηση βιολογικών, παραδοσιακών προϊόντων.

Η εξάντληση των φυσικών πόρων υποχρεώνει την κοινωνία να αναζητήσει ανανεώσιμους, φυσικούς πόρους, για να μπορεί και στο μέλλον να αναλαμβάνει τα αγαθά και τις υπηρεσίες που έχει σήμερα. Η τεχνολογική εξέλιξη στο τομέα των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας έχει ήδη δημιουργήσει πολλές θέσεις εργασίας.

Αντίστοιχα, η αδυναμία του περιβάλλοντος να αφομοιώσει τα απόβλητα των κατοίκων του πλανήτη, επιβάλλει την αξιοποίηση και επαναχρησιμοποίηση τους, αντί για τη διάθεση τους στο περιβάλλον. Σε πολλές χώρες του κόσμου, ακόμα και εκεί που δεν υπάρχει το πρόβλημα της λειψυδρίας, τα λύματα δεν αποθέτονται στο περιβάλλον, αλλά επαναχρησιμοποιούνται μετά από κατάλληλη επεξεργασία.

Παραδείγματα υπάρχουν όμως αυτό που χρειάζεται είναι ριζική αλλαγή και τολμηρές αποφάσεις σε επίπεδο πολιτικών επιλογών αλλά και νοοτροπίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

2.1 Επιχειρήσεις της Αλληλεγγύης

Οι πρώτες οργανώσεις κοινωνικής οικονομίας εμφανίστηκαν στα μέσα του 19^{ου} αιώνα στις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες με τη μορφή των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, αλληλοβοηθητικών φορέων, μη κερδοσκοπικών ενώσεων και συλλογικών επιχειρήσεων οι οποίες λειτουργούσαν με τη νομική μορφή του συνεταιρισμού ή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας.

Η αύξηση της ανεργίας και της φτώχειας στην Ευρώπη είχε ως συνέπεια τη δημιουργία νέων μορφών κοινωνικών επιχειρήσεων που είχαν ως στόχο τη καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και φορέων καινοτομιών, για τη κάλυψη νέων αναγκών αφού τα κράτη αδυνατούσαν να σχεδιάσουν αποτελεσματικές πολιτικές. Η συνεχής κρίση του Κράτους Πρόνοιας επέτρεψε την άνοδο μιας νέας μορφής κοινωνικής οικονομίας επονομαζόμενη «οικονομία της αλληλεγγύης». Η «οικονομία της αλληλεγγύης» ήταν μια μορφή κοινωνικής οικονομίας προσανατολισμένη στις πρωτοβουλίες που αφορούσαν στην τοπική ανάπτυξη, στην επανενσωμάτωση μακροχρόνια ανέργων και στην καταπολέμηση του αποκλεισμού.

Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας ή επιχειρήσεις αλληλεγγύης, είχαν σαν χαρακτηριστικό την καινοτομία, επεκτάθηκαν σε νέα πεδία όπως σε υπηρεσίες γειννίας, αναδόμησης προβληματικών συνοικιών, βοήθειας ηλικιωμένων ατόμων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, επαγγελματικής ενσωμάτωσης ατόμων χαμηλού μορφωτικού επιπέδου καθώς και στο εμπόριο, την ηθική και αλληλέγγυα χρηματοδότηση, την περιβαλλοντολογική διαχείριση αποβλήτων κ.α.

2.2 Ορισμός των Κοινωνικών Επιχειρήσεων

«Οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι επιχειρήσεις που δημιουργούνται για την προώθηση της απασχόλησης ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και αντιμετωπίζουν δυσκολίες ως προς τη πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας. Είναι επιχειρήσεις με σαφή κοινωνική αποστολή, που διαθέτουν προς πώληση τα

δικά τους προϊόντα και υπηρεσίες στην αγορά με σκοπό να συνεχίσουν την προσφορά τους στις τοπικές κοινωνίες».

Ένας δεύτερος ορισμός για τις κοινωνικές επιχειρήσεις αναφέρει: «**κοινωνικές επιχειρήσεις** είναι οι επιχειρήσεις ή οι οργανισμοί με οικονομικό και κοινωνικό παράλληλα σκοπό, που καλύπτουν ανάγκες τις οποίες ο παραδοσιακός ιδιωτικός τομέας ή το κράτος αδυνατούν να καλύψουν και δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς της πρόνοιας (παροχή προσωπικών υπηρεσιών προσαρμοσμένων στις ανάγκες της κοινωνίας ηλικιωμένων, προσφύγων, μεταναστών, φυλακισμένων, κακοποιημένων γυναικών κ.λ.π.), του περιβάλλοντος, του τουρισμού, του πολιτισμού. Οι επιχειρήσεις τρίτου τομέα της οικονομίας μπορεί να είναι κερδοσκοπικού ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, αρκεί βέβαια να πληρούν τα χαρακτηριστικά που διέπουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις».

Υπάρχουν πολλοί ορισμοί για τις κοινωνικές επιχειρήσεις ένας τρίτος αναφέρει: «**Οι κοινωνικές επιχειρήσεις** είναι επιχειρήσεις που δημιουργήθηκαν για την εργασιακή απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ) ή άλλη μειονεξία στην ανοιχτή αγορά εργασίας. Είναι επιχειρήσεις που πουλάνε τα δικά τους ανταγωνίσιμα προϊόντα και υπηρεσίες στην αγορά για να συνεχίσουν την κοινωνική τους αποστολή. Ένας σημαντικός αριθμός των εργαζομένων στις επιχειρήσεις είναι ΑμΕΑ ή μειονεκτούντα άτομα στην αγορά εργασίας. Κάθε εργαζόμενος θα αμείβεται με μισθό αντίστοιχο της θέσης εργασίας ανεξάρτητα από την ικανότητα παραγωγής. Οι εργασιακές ευκαιρίες πρέπει να προσφέρονται ισότιμα και στους μειονεκτούντες και στους μη – μειονεκτούντες. Όλοι πρέπει να έχουν ίσα εργασιακά δικαιώματα και υποχρεώσεις».

Η ελληνική νομοθεσία προβλέπει τη δημιουργία των Αστικών Μη Κερδοσκοπικών Εταιρειών που μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό εργαλείο δημιουργίας, λειτουργίας, διαχείρισης και ανάπτυξης κοινωνικών επιχειρήσεων.

Οι τομείς που μπορούν να αναλάβουν δραστηριότητα αυτές οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι:

- Επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση.
- Υλοποίηση ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων.
- Δημιουργία και λειτουργία μέσων μαζικής ενημέρωσης (κλαδικών εντύπων, ραδιοσταθμών, τηλεοπτικών σταθμών και συστημάτων internet)

- Βιοτεχνίες κατασκευής αναπηρικών καθισμάτων και τεχνολογικών βοηθημάτων αποκατάστασης.
- Δημιουργία υπηρεσιών βοηθών για ανθρώπους με αναπηρίες, εξωτερικούς ασθενείς και ανθρώπους της τρίτης ηλικίας.
- Συμβουλευτική επιχειρήσεων.
- Προσπελάσιμα συστήματα μεταφορών (εταιρείες ταξί και λεωφορείων).
- Τεχνικές εταιρείες με εξειδίκευση στην κατασκευή χώρων προσπελάσιμων.
- Εταιρείες πληροφορικής.

Σε γενικές γραμμές οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να δραστηριοποιηθούν σε όλους τους τομείς που σήμερα δεν αντιλαμβάνεται ούτε το κράτος ούτε οι οργανώσεις των ανθρώπων με αναπηρίες ούτε οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Τα μόνα προβλήματα που υπάρχουν είναι η έλλειψη ώριμων επαγγελματιών στελεχών, η έλλειψη κεφαλαίων και τα κενά της νομοθεσίας.

Τα κύρια χαρακτηριστικά των σημερινών κοινωνικών επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τα εξής:

- Αντιμετώπιση του αποκλεισμού για ομάδες με ανισότητες στην αγορά εργασίας.
- Δημιουργία δυνατοτήτων απασχόλησης.
- Κινητοποίηση του τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου σε παραγωγικές πρωτοβουλίες.
- Κάλυψη αναγκών του κοινωνικού συνόλου που δεν καλύπτονται ούτε από το κράτος ούτε από την αγορά στους τομείς κυρίως της πρόνοιας, του περιβάλλοντος και των υπηρεσιών.

Άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι:

- ✓ Η ποικιλομορφία της εταιρικής σύνθεσης (μισθωτοί, εθελοντές, τοπικοί παράγοντες, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, συνεταιρισμοί κ.λ.π.).
- ✓ Η συνεχής δράση παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών (η παροχή υπηρεσιών σε συνεχή βάση αποτελεί το λόγο ύπαρξης των κοινωνικών επιχειρήσεων).

- ✓ Ο υψηλός βαθμός αυτονομίας (οι κοινωνικές επιχειρήσεις παρόλο που μπορεί να χρηματοδοτούνται από διάφορες πηγές, δημόσιες ή ιδιωτικές έχουν την αυτονομία και το δικαίωμα της αυτό – διεύθυνσης).
- ✓ Το οικονομικό ρίσκο. Η βιωσιμότητα τους εξαρτάται από τις προσπάθειες των μελών και των εργαζομένων να διασφαλίσουν επαρκείς πόρους και κέρδη, από τη στρατηγική των επιχειρήσεων.
- ✓ Η συλλογικότητα στη λήψη αποφάσεων. Το δικαίωμα λήψης αποφάσεων αφορά όλους τους μετόχους / εταίρους.
- ✓ Η περιορισμένη κατανομή κερδών. Τα κέρδη των κοινωνικών επιχειρήσεων συνήθως επανεπενδύονται στην επιχείρηση.
- ✓ Ο σκοπός τους είναι κοινωνικός και οικονομικός.

Για να χαρακτηριστεί λοιπόν μια οργάνωση του τρίτου τομέα ως κοινωνική επιχείρηση οφείλει να είναι παραγωγική / ανταγωνιστική, να χαρακτηρίζεται από ένα υψηλό βαθμό αυτονομίας (βιωσιμότητα) και να συνεισφέρει νέες απαντήσεις ή λύσεις σε ανάγκες που δεν ικανοποιούνται από την αγορά (καινοτομική δράση).

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις γενικά υπερτερούν των λοιπών φορέων του τρίτου τομέα. Δημιουργούνται προς όφελος των μελών της τοπικής κοινότητας και στηρίζονται σε μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ καταναλωτών και παραγωγών, πράγμα που ενισχύει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ένα άλλο πλεονέκτημα αφορά την αποδοτικότερη χρήση των οικονομικών τους πόρων. Κάτι τέτοιο οφείλεται στο γεγονός, ότι λειτουργούν περισσότερο με τα πρότυπα των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα όσον αφορά την κατανομή κερδών, αλλά και τα κριτήρια αποτελεσματικότητας και βιωσιμότητας. Όσον αφορά την αποτελεσματικότητά τους, αν και στόχο τους δεν είναι η μεγιστοποίηση των κερδών, τα παραδείγματα από τη διεθνή εμπειρία αποδεικνύουν ότι δεν απέχουν πολύ από τα επίπεδα αποτελεσματικότητας των αμιγώς κερδοσκοπικών επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα στην δημιουργία θέσεων εργασίας, οι κοινωνικές επιχειρήσεις υπερτερούν σε σημαντικό βαθμό.

Η αποτελεσματικότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων εντοπίζεται στην ικανότητά τους να μειώνουν το κόστος παραγωγής και να συμβάλλουν στην ενίσχυση της απασχόλησης. Έχουν την ικανότητα να προσελκύουν οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους σε χαμηλό κόστος (εθελοντική εργασία), ιδιαίτερα αυτό συμβαίνει στο ξεκίνημα της επιχείρησης ή ακόμα και δωρεές που διευκολύνουν την κάλυψη του κόστους διοίκησης και αποτελούν δωρεάν κεφάλαιο εκκίνησης. Επίσης,

παρατηρείται μεγάλη ευελιξία με την οποία απασχολούν το εργατικό τους δυναμικό. Αυτή η ευελιξία εντοπίζεται κυρίως στο ωράριο εργασίας, όπως και στην εκτεταμένη γκάμα καθηκόντων που οι εργαζόμενοι μπορεί να είναι διατεθειμένοι να εκτελέσουν, συμβάλλοντας από τη μία στη μείωση του κόστους και από την άλλη στη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας.

Η συμμετοχή των καταναλωτών ως συμπαραγωγών, μειώνει το κόστος παραγωγής και ενισχύει την λειτουργικότητα της επιχείρησης. Υπάρχουν περιπτώσεις κοινωνικής επιχειρηματικότητας που είναι εμφανής η δημιουργία ενός πεδίου συνεργασίας μεταξύ των ατόμων από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, των δημόσιων φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, του ιδιωτικού τομέα και των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Το χαμηλό επίπεδο των αποδοχών σε σχέση με τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα μειώνει δραστικά το κόστος παραγωγής, χωρίς ωστόσο κάτι τέτοιο να αποτελεί μειονέκτημα για την αποτελεσματικότητα της επιχείρησης. Οι εργαζόμενοι προτιμούν μια επιχείρηση που τους προσφέρει δυνατότητες ευέλικτης απασχόλησης, ένα καλύτερο εργασιακό περιβάλλον και να εργάζονται για στόχους της επιχείρησης, τους οποίους τους υποστηρίζουν ηθικά και πρακτικά, με αποτέλεσμα κάποιες φορές να συμμετέχουν άμεσα στην επιχείρηση.

Άρα, η μη επιδίωξη του κέρδους, δεν αναιρεί την επιδίωξη της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων. Αντίθετα, οι κοινωνικοί επιχειρηματίες που παρακινούνται όχι από το κέρδος αλλά από το συγκεκριμένο κοινωνικό στόχο είναι ιδιαίτερα καινοτόμοι στην προσπάθεια να εκπληρώσουν τους στόχους τους. Η βιωσιμότητα της επιχείρησης είναι κρίσιμη για την διατήρηση των θέσεων εργασίας αλλά και για την ανάπτυξη του τόπου τους.

2.3 Κοινωνικοί Επιχειρηματίες

Ο πιο δύσκολος παράγοντας για την δημιουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι η εύρεση των επαγγελματικών στελεχών και των κοινωνικών επιχειρηματιών. Στην Ελλάδα η αγορά είναι παρθένα και η επιτυχία είναι σχεδόν βέβαιη όμως υπάρχει η έλλειψη ικανών επαγγελματικών στελεχών που να έχουν σαφή συνείδηση των περιορισμών που υπάρχουν σε κάθε επαγγελματική δραστηριότητα. Είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν επαγγελματικά στελέχη που θα μπορέσουν να συγκρατήσουν την αισιοδοξία τους σε βάθος χρόνου και κόντρα στις δυσκολίες που ενδεχομένως προκύψουν.

Η Ελλάδα είναι δύσκολη και πρέπει να υπάρξουν βαθιές τομές. Ως πολιτισμός οι Έλληνες έχουν υποστεί πλήση εγκεφάλου τόσο για την δημοσιοϋπαλληλία όσο και για μια ευδαιμονία που ποτέ δεν πρόκειται να απολαύσουν. Πρέπει να ξεπεράσουν τα σύνδρομα του παρελθόντος επειδή έτσι μόνο θα μπορέσουν να δημιουργήσουν πρώτα για τον εαυτό τους και μετά για την κοινωνία.

2.4 Οι Τύποι των Κοινωνικών Επιχειρήσεων που Υπάρχουν στην Ελλάδα

1. Οι συνεταιρισμοί γυναικών, αγροτουριστικοί ή αστικοί (υπάρχουν περίπου 110 γυναικείοι συνεταιρισμοί).

Σύμφωνα με τους Θωμά Μαυροδόνη – Ευάγγελο Χρήστου από το άρθρο τους “Ο Αγροτουρισμός στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης: Κοινωνικές και Οικονομικές Προεκτάσεις” από τα πρακτικά του 3^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου του τμήματος ΣΣΟΕ του ΤΕΙ Μεσολογγίου: «**Αγροτουρισμός** ή ο υπαίθριος τουρισμός είναι η τουριστική εκείνη δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό, από μόνιμους κατοίκους του τόπου (γεωργούς κυρίως) σε μικρές μονάδες οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής, με κύριο χαρακτηριστικό την αμεσότητα της επικοινωνίας ανάμεσα σε εκείνον που φιλοξενεί και εκείνον – η που φιλοξενείται, και που η τροφοδοσία τους γίνεται με προϊόντα τοπικής παραγωγής. Στον αγροτουρισμό συχνά συνυπάρχουν και η δραστηριότητα της τοπικής χειροτεχνίας, η δραστηριότητα της πολιτιστικής εκδήλωσης – αναβίωσης τοπικού εθίμου, καθώς και η ανάδειξη μιας φυσικής και παραδοσιακής μοναδικότητας του χώρου».

2. Οι αστικοί και αγροτικοί συνεταιρισμοί, στους οποίους συμμετέχουν ειδικές κοινωνικές ομάδες πληθυσμού που αντιμετωπίζουν ανεργία και αποκλεισμό (στις περισσότερες περιπτώσεις είναι άτομα με ειδικές ανάγκες).

Σύμφωνα με τους Κυριάκο Μελέτη – Χρήστο Τσουραμάνη από το βιβλίο τους “Συνεταιριστική Οικονομία και Νομοθεσία”: «**Αστικός συνεταιρισμός** είναι μια εκούσια ένωση προσώπων που επιδιώκει οικονομικό σκοπό και αποβλέπει με τη συνεργασία των μελών του στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους, μέσα στα πλαίσια της άσκησης μιας κοινής επιχείρησης».

Σύμφωνα με τους ίδιους: «**Αγροτικός συνεταιρισμός** είναι αυτόνομη ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια

των μελών της, την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης».

3. Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης για άτομα με ψυχοκοινωνικές ιδιαιτερότητες και δυσκολίες, οι οποίοι διέπονται από το νόμο 2716/1999.

«Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με περιορισμένη ευθύνη των μελών τους, έχουν εμπορική ιδιότητα και αποβλέπουν Μονάδες Ψυχικής Υγείας, οι οποίες εντάσσονται στους Τομείς Ψυχικής Υγείας. Αποβλέπουν στην κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση και επαγγελματική ένταξη των ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα που συμβάλλουν στη θεραπεία τους και στη κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτάρκεια», σύμφωνα με τους Μελέτη Κυριάκο και Τσουραμάνη Χρήστο.

4. Οι επιχειρήσεις που συγκροτούνται από άτομα με ειδικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες (π.χ. κινητικά προβλήματα), οι οποίες αναπτύσσονται με τη μορφή είτε των αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών είτε άλλων νομικών μορφών και στις οποίες πολλές φορές, εκτός των φυσικών προσώπων, συμμετέχουν και δημοτικές αναπτυξιακές εταιρείες.
5. Κοινωνικές επιχειρήσεις που δημιουργήθηκαν από αναπτυξιακές συμπράξεις στο πλαίσιο του Α' κύκλου της EQUAL (2201 – 2005), επιχειρήσεις Α.Σ. DIONI II (trade houses), επιχειρήσεις Α.Σ. «ΑΙΤΩΛΙΚΗ».
6. Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης όπου στόχος τους είναι η προώθηση της απασχόλησης σε βιώσιμες και παραγωγικές δραστηριότητες.
7. Σύμφωνα με το ΦΕΚ 286/20/10/98 τα ΝΠΔΔ καθώς και οι ειδικά πιστοποιημένοι φορείς που αναπτύσσουν δραστηριότητες για άτομα με νοητική υστέρηση, αυτισμό κ.α. μπορούν να λειτουργήσουν ως προστατευμένα παραγωγικά εργαστήρια.
8. Πολιτιστικοί – Μορφολογικοί Σύλλογοι.
9. Περιβαλλοντικές – Οικολογικές Οργανώσεις.
10. Εθελοντικές Οργανώσεις.

Στις παραπάνω επιχειρήσεις παρατηρούνται διάφορα προβλήματα που αφορούν την υποστήριξη τους, την προβολή των προϊόντων τους, τη χρηματοδότηση τους, την πιστοποίηση τους ως κοινωνικές επιχειρήσεις και την αναγνώριση των κοινωνικών και εθελοντικών τους πρωτοβουλιών.

Είναι προφανές ότι η γνώση για τις διαστάσεις και τα χαρακτηριστικά των πρωτοβουλιών που αναπτύσσονται στον τομέα αυτό στην Ελλάδα είναι περιορισμένη. Η ελλιπής γνώση δεν έχει επιτρέψει μέχρι σήμερα τη διαμόρφωση ενός πλαισίου για συζήτηση, προβληματισμό αλλά και αντιπαράθεση σε σχέση με τη φύση και τις προοπτικές του τομέα και κατ' επέκταση με τη δυνατότητα συμβολής του στην αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων της ανεργίας, της περιθωριοποίησης, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων.

Έτσι, οι όποιες προσπάθειες γίνονται τα τελευταία χρόνια για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων με παραγωγικό χαρακτήρα και επιχειρηματικό προσανατολισμό και στοχεύουν στην επαγγελματική ένταξη ατόμων που ανήκουν σε διάφορες ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού είναι αποσπασματικές. Συνήθως έχουν άτυπο ή και παράτυπο χαρακτήρα (αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, ενώσεις κ.λ.π.) και αυτό λόγω της ανυπαρξίας ενός σαφούς κανονιστικού πλαισίου για την οργάνωση και λειτουργία τους. Αποτέλεσμα αυτού είναι πολλές τέτοιες προσπάθειες να ακυρώνονται στην πράξη ή να οδηγούνται σε αδράνεια ή και σε παραίτηση καθώς το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο δεν ευνοεί την ίδρυση νέων οργανωτικών μορφών όπως «κοινωνικές επιχειρήσεις», «κοινωνικοί συνεταιρισμοί» κ.α.

2.5 Οι Τύποι των Κοινωνικών Επιχειρήσεων που Υπάρχουν στον Ευρωπαϊκό Χώρο

Στις αρχές του 1990 το μοναδικό κράτος μέλος με ειδική νομοθεσία, όσον αφορά στις κοινωνικές επιχειρήσεις, ήταν η Ιταλία. Το 1995 το Βέλγιο συνέταξε σχετικό νόμο και αργότερα ακολούθησαν η Γαλλία, Πορτογαλία, Φινλανδία και Λιθουανία. Στη Γερμανία θεσπίστηκε νόμος για τις επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούσαν άτομα με βαριές αναπηρίες. Σε πολλές άλλες χώρες αναπτύσσεται ακόμη σχετικός διάλογος ως προς τη δυνατότητα θέσπισης νόμων όπως είναι για παράδειγμα η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου.

Στο **Ηνωμένο Βασίλειο** υπάρχουν κοινωνικές επιχειρήσεις στον τομέα παραγωγής βιολογικών προϊόντων, προστασίας του περιβάλλοντος, παροχής προσωπικών υπηρεσιών, με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Επίσης αναθερμάνθηκε το ενδιαφέρον για τα κέντρα επιχειρηματικότητας της Κοινότητας (community businesses) τα οποία

αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών και απασχόλησης.

Στην **Ολλανδία** συστήνονται συνοικιακές αναπτυξιακές επιχειρήσεις ή συμπράξεις, με αντικείμενο προσανατολιζόμενο στη προστασία του περιβάλλοντος και στην ποιότητα της ζωής των πολιτών.

Στη **Σουηδία** υπάρχουν κοινωνικοί συνεταιρισμοί στους τομείς της εκπαίδευσης ενηλίκων, της ψυχαγωγίας, του πολιτισμού, της παροχής προσωπικών υπηρεσιών κυρίως σε άτομα με ειδικές ανάγκες.

Το **Φινλανδικό** μοντέλο συστήνει εργατικούς συνεταιρισμούς με σκοπό την παροχή υπηρεσιών κατάρτισης και κοινωνικών υπηρεσιών. Ενισχύουν το αίσθημα του εθελοντισμού και δημιουργούν προϋποθέσεις ενσωμάτωσης κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων για ένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Στην **Αυστρία** η κοινωνική οικονομία εμφανίζεται με την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και ειδικότερα στη φροντίδα των παιδιών στο σπίτι από υπεύθυνους (child-minder). Το 80% των μελών αυτών των ομάδων είναι κυρίως άτομα με ειδικές ανάγκες.

Στην **Ιρλανδία** δημιουργούνται αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί και συνεταιρισμοί για άτομα με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες. Σε αυτούς συμμετέχουν ποικίλοι εταίροι, όπως Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί, κοινωνικές επιχειρήσεις, πιστωτικές ενώσεις, τοπικοί αναπτυξιακοί οργανισμοί.

Στο **Λουξεμβούργο** έχουν συσταθεί οργανισμοί ενσωμάτωσης μέσω οικονομικών δραστηριοτήτων με στόχο την ένταξη γυναικών και μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας. Δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς του πολιτισμού, της εργασιακής ενσωμάτωσης, της γεωργίας, του περιβάλλοντος.

Στη **Γερμανία** έχουν αναπτυχθεί πρωτοβουλίες εργασιακής ενσωμάτωσης και δημιουργίας θέσεων εργασίας. Στόχος τους είναι η ενεργοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου και η καταπολέμηση της ανεργίας προσφέροντας εκπαιδευτικά προγράμματα και ευκαιρίες για απασχόληση ορισμένου χρόνου.

Στη **Γαλλία** αναπτύσσονται πρωτοβουλίες εργασιακής ενσωμάτωσης ευάλωτων οικονομικά και κοινωνικά ομάδων με τη μορφή τοπικών κυρίως συνδέσμων (régies de quartier) καθώς και παροχής προσωπικών υπηρεσιών κοινωνικού σκοπού (σε παιδιά, ηλικιωμένους) με ιδιαίτερη δραστηριοποίηση εθελοντών (γονέων, εκπαιδευτικών).

Στο Βέλγιο αναπτύσσονται κυρίως πρωτοβουλίες «επιχειρήσεων κοινωνικού σκοπού» με το Νόμο του 1995. «Σε άλλες περιοχές του Βελγίου θεσμοθετήθηκαν επιχειρήσεις Κατάρτισης μέσω της Απασχόλησης καθώς και επιχειρήσεις Ενσωμάτωσης στην Απασχόληση, οι οποίες έχουν σαν στόχο την ενσωμάτωση άνεργων ατόμων στην αγορά εργασίας παρέχοντας συμβόλαια απασχόλησης».

2.6 Παραδείγματα των «Ηθικών Τραπεζών» ή «Εναλλακτικών Τραπεζών»

Πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις λόγω της δυσκολίας πρόσβασης στη χρηματοδότηση ομαδοποιούνται ώστε να προσεγγίζουν συλλογικά τα τραπεζικά ιδρύματα ή στρέφονται σε νέα ιδρύματα κοινωνικής χρηματοδότησης, τα οποία συγκεντρώνουν πόρους από άτομα και φορείς για να παρέχουν δάνεια σε κοινωνικές επιχειρήσεις με ευνοϊκούς όρους. Στην Ευρώπη τα περισσότερα από αυτά τα ιδρύματα ανήκουν στη Διεθνή Ένωση Επενδυτών Κοινωνικής Οικονομίας (INAISE) η οποία περιλαμβάνει περισσότερους από 50 οργανισμούς – μέλη σε 19 χώρες. Οι τριάντα από αυτούς βρίσκονται στην Ευρώπη.

Τελευταία αναπτύσσεται ένα είδος τραπεζών οι «Ηθικές Τράπεζες» ή «Εναλλακτικές Τράπεζες» ή «Τράπεζες της Κοινωνικής Οικονομίας». Τέτοια παραδείγματα αποτελούν:

- Η Triodos Bank είναι μια διεθνής τράπεζα, ιδρύθηκε στην Ολλανδία το 1980. Ακολούθησε το Βέλγιο το 1993, το Ηνωμένο Βασίλειο το 1995 και η Ισπανία το 2004.
- Η South Shore Bank of Chicago στις ΗΠΑ η οποία προωθεί την αξιοποίηση κεντρικών διαμερισμάτων της πόλης του Chicago συγκεντρώνοντας τις δραστηριότητες στην οικιστική ανακαίνιση και την ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων που προσφέρουν υπηρεσίες στην τοπική αγορά.
- Στη Γαλλία ιδρύθηκε το 1997 στην περιφέρεια Nord Pas de Calais, η Caisse Solidaire. Στόχος του πιστωτικού ιδρύματος είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού με τη χρηματοδότηση προγραμμάτων τα οποία αγνοούνται από τα συμβατικά χρηματοοικονομικά συστήματα. Απευθύνεται σε τρεις ομάδες: νέους αγρότες, μικρές επιχειρήσεις και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις.

- Στην Ιταλία (Πάδοβα) έγινε το 1999 η πρώτη καθολική ηθική τράπεζα. Χρηματοδοτούνται προγράμματα πολιτισμικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικής αλληλεγγύης.

2.7 Τα Κύρια Προβλήματα που Αντιμετωπίζει ο Τρίτος Τομέας στην Ελλάδα

A. Απουσία νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου τόσο για τον ίδιο τον τομέα όσο και για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Η απουσία αυτή λειτουργεί ανασταλτικά στην οργάνωση και ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας καθώς και νέων μορφών κοινωνικής επιχειρηματικότητας όπως είναι η «κοινωνική επιχείρηση», ο «κοινωνικός συνεταιρισμός», σχήματα τα οποία ήδη εμφανίζονται και λειτουργούν σε κράτη μέλη της Ε.Ε. Μόνη εξαίρεση αποτελούν οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης του Ν. 2716/99.

B. Ανυπαρξία χρηματοδοτικού πλαισίου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Εμπειρικά έχει διαπιστωθεί στα κράτη μέλη της Ε.Ε. ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις αποκτούν ουσιαστική υπόσταση όταν συνοδεύονται από φιλόδοξα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης ή χρηματοδότησης. Η δυσκολία ανεύρεσης χρηματοδοτικών πόρων αποτελεί σημαντικότατο πρόβλημα για τις επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, οι οποίες για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποτελούν επισφαλείς επιχειρήσεις και για αυτό δυσχεραίνεται η συμμετοχή τους στα προσφερόμενα χρηματοδοτικά προϊόντα.

C. Ανυπαρξία ειδικής αρχής υποστήριξης και πιστοποίησης κοινωνικών επιχειρήσεων και των γενικότερων πρωτοβουλιών κοινωνικής οικονομίας (π.χ. εθελοντικών δραστηριοτήτων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων).

D. Ανυπαρξία νομοθετικού πλαισίου για εναλλακτικές πιστώσεις και μικροπίστωση γυναικών.

E. Έλλειψη ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και βούλησης από τα περισσότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (συνεταιριστικές και μη τράπεζες) για την υιοθέτηση εναλλακτικών πιστώσεων, με αποτέλεσμα τη μη εφαρμογή τους στην Ελλάδα (εκτός εξαιρέσεων, στο πλαίσιο της Equal).

F. Ανυπαρξία εξειδικευμένων δομών και ειδικά καταρτισμένων στελεχών για υποστήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων της κοινωνικής οικονομίας αναδεικνύει την ανάγκη για εξειδικευμένα αλλά συνάμα και πιστοποιημένα στελέχη. Είναι προφανές λοιπόν η σπουδαιότητα της εκπαίδευσης για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας, καθώς αποτελεί το κατάλληλο μέσο για την κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και τη διάδοση των εννοιών και των πρακτικών εφαρμογών.

- G. Ανυπαρξία εξειδικευμένων και ειδικά καταρτισμένων κοινωνικών επιχειρηματιών (γυναίκες αγρότισσες, ΑμΕΑ, άτομα σε απεξάρτηση).
- H. Ανυπαρξία πολιτικών και χρηματοδοτικών μέσων για την ανάπτυξη δικτύων για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.
- I. Ανεπαρκείς ρυθμίσεις στη διευκόλυνση της πρόσβασης στις κοινωνικές επιχειρήσεις των ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες εισόδου στην αγορά εργασίας.

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της κοινωνικής οικονομίας πρέπει να είναι η διευκόλυνση και ευνοϊκές ρυθμίσεις πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Αυτό τις περισσότερες φορές δεν πετυχαίνεται λόγω έλλειψης κουλτούρας, ευαισθητοποίησης και συνειδητοποίησης ακόμη και από επαγγελματίες του χώρου.

Αποτέλεσμα των παραπάνω προβλημάτων είναι η δυσκολία στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων, η επιβράδυνση της απασχόλησης ατόμων που αντιμετωπίζουν αποκλεισμό, η απογοήτευση των δρώντων στον τομέα (επιχειρηματιών, απασχολούμενων, εθελοντών) και η μείωση της κοινωνικά προστιθέμενης αξίας που οι επιχειρήσεις, οι οργανισμοί και οι εθελοντικές δραστηριότητες του τρίτου τομέα μπορούν να παράγουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

3.1 Πρόγραμμα Ανάπτυξης Κοινωνικών Επιχειρήσεων : Η EQUAL

Η Equal στοχεύει στην πειραματική εφαρμογή και διάδοση νέων τρόπων καταπολέμησης των διακρίσεων και της ανισότητας στο τομέα της απασχόλησης ατόμων από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την καλύτερη αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων της γεωγραφικής περιοχής αναφοράς του έργου.

Αποτελεί εργαλείο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την απασχόληση και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο (ΕΚΤ). Ολοκληρώνει τις εμπειρίες που αποκτήθηκαν στα πλαίσια των προηγούμενων Πρωτοβουλιών EMPLOYMENT & ADAPT και συμπληρώνει τις υπάρχουσες πολιτικές για την ισότητα ευκαιριών στην αγορά εργασίας.

Ειδικότερα η Αναπτυξιακή Σύμπραξη, σύμφωνο προώθησης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Αιτωλοακαρνανία, θα επιδιώξει μέσω του Σχεδίου Δράσης:

- Τη μελέτη των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της κοινωνικής οικονομίας στο Νομό.
- Τη συγκρότηση ενός μόνιμου φόρουμ κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών παραγόντων της περιοχής της Αιτωλοακαρνανίας και την κατάρτιση τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής στο πεδίο της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.
- Την πιλοτική λειτουργία εγχώριων κοινωνικών επιχειρήσεων με σκοπό τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.
- Την εκπαίδευση ατόμων από ευπαθείς ομάδες σε ειδικότητες και επαγγέλματα της κοινωνικής οικονομίας και την προώθηση τους σε θέσεις στελεχών κοινωνικών επιχειρήσεων.
- Την ευαισθητοποίηση των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων αλλά και της κοινής γνώμης του Νομού σε θέματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας και αποκλεισμού ευπαθών ομάδων από την αγορά εργασίας.

- Τη δημιουργία και τη διάδοση καλών πρακτικών στο πεδίο της κοινωνικής επιχειρηματικότητας που θα αναδεικνύουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις ως εργαλείο βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, αλλά και καταπολέμησης του αποκλεισμού μειονεκτουσών ομάδων.

Η ενεργός συμμετοχή των ομάδων στόχου στη διαμόρφωση και εξέλιξη του Έργου διασφαλίζεται κυρίως με:

- τη συμμετοχή συλλογών που εκπροσωπούν τις ομάδες – στόχους,
- τη συμμετοχή των συμμετεχόντων ανέργων στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων που τους αφορούν,
- τη συμμετοχή των συμμετεχόντων ανέργων και των συλλόγων που τους εκπροσωπούν στην Αναπτυξιακή Σύμπραξη στο επίπεδο αξιολόγησης των δράσεων,
- την δικτύωση και την συντονισμένη δράση όλων των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων της Αιτωλοακαρνανίας για τη ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και την χρήση της ως εργαλείο καταπολέμησης της ανεργίας,
- την επανασύνδεση των ομάδων – στόχων με την αγορά εργασίας μέσω των θέσεων που θα δημιουργήσουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις,
- την υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης των ατόμων από μειονεκτούσες ομάδες σε θεματικά πεδία σχετικά με την κοινωνική οικονομία
- την τοποθέτηση των καταρτισμένων ανέργων σε πραγματικές θέσεις εργασίας που θα δημιουργήσουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις που θα συσταθούν στο πλαίσιο του έργου,
- την παροχή συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών στους ανέργους σε όλη τη διάρκεια της κατάρτισης και της απασχόλησης τους στις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Βασικές αρχές του προγράμματος αποτελούν:

- Οι Αναπτυξιακές Συμπράξεις (Α.Σ.), ως ισχυρές και δεσμευτικές συμφωνίες φορέων.
- Η διακρατικότητα μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και τεχνογνωσίας και της ανάπτυξης κοινών δράσεων στα θεματικά αντικείμενα της EQUAL.

- Η καινοτομία ως προς τις διαδικασίες και τις μεθόδους, τους στόχους και το περιεχόμενο των ενεργειών.
- Η ενδυνάμωση ως ενεργός συμμετοχή των ομάδων στόχου στην επιλογή και υλοποίηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων.
- Η οριζόντια προσέγγιση (mainstreaming) στην προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών.
- Η ενσωμάτωση των καινοτόμων προσεγγίσεων στον κεντρικό κορμό των εθνικών πολιτικών για την απασχόληση.

Αναπτυξιακές Συμπράξεις

Είναι δεσμευτικές συμφωνίες εταιρών που δημιουργούνται για ένα συγκεκριμένο έργο. Αποτελούν τους μοναδικούς δικαιούχους χρηματοδότησης από την EQUAL. Μπορούν να συμμετέχουν δημόσιοι φορείς, οργανισμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης, επιχειρήσεις και ιδιαίτερα μικρομεσαίες, επαγγελματικές ενώσεις, κοινωνικοί εταίροι και μη κυβερνητικοί οργανισμοί.

Διακρατικότητα

Η αρχή της διακρατικότητας σημαίνει ότι κάθε σχέδιο θα πρέπει να υλοποιείται με τη συνεργασία αναπτυξιακών συμπράξεων από τουλάχιστον δύο κράτη. Η διακρατική συνεργασία αποτελεί ένα ιδανικό εργαλείο για την επίτευξη καινοτομίας. Ταυτόχρονα όμως θα επιδιωχθεί η ουσιαστική σύνδεση των επιμέρους εθνικών σχεδίων, μέσω δράσεων που θα αφορούν την από κοινού παραγωγή προϊόντων και υλοποίηση ενεργειών, τις ανταλλαγές στελεχών και επαφελούμενων, τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τον κοινό σχεδιασμό των παρεμβάσεων.

Καινοτομία

Η καινοτομία προσδιορίζεται από αντικειμενικά και λειτουργικά κριτήρια. Η αφηρημένη αναφορά στο χαρακτήρα μιας προτεινόμενης μεθόδου ή ενός προϊόντος δε θα μπορούσε μόνο από αυτό να χαρακτηριστεί το σχέδιο καινοτόμο, αν δεν συνδέεται με την αύξηση της αποτελεσματικότητας ή τη παροχή λύσεων σε προβλήματα που αφορούν στα εμπόδια πρόσβασης στην αγορά εργασίας διαφόρων μειονεκτουσών ομάδων, στην απομάκρυνση των ανισοτήτων, στην προσαρμογή στις νέες τεχνολογικές και οικονομικές εξελίξεις, στη διεύρυνση της πρόσβασης στην επαγγελματική κατάρτιση και στην ανάπτυξη του κοινωνικού τομέα της οικονομίας.

Ενδυνάμωση – Ενεργός συμμετοχή

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η αρχή της ενδυνάμωσης είναι βασικό κριτήριο επιλογής για όλα τα σχέδια που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της EQUAL. Σε επίπεδο σχεδιασμού μεταφράζεται ως συμμετοχή των ομάδων στόχου στην και επιλογή και υλοποίηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων. Σε επίπεδο περιεχομένου θα εκφραστεί με την έμφαση στην ανάπτυξη, παράλληλα με τις εργασιακές δεξιότητες και των κοινωνικών δεξιοτήτων των ομάδων στόχου.

Mainstreaming και ίσες ευκαιρίες για άνδρες και γυναίκες

Η αρχή αυτή αφορά όλα τα στάδια της εφαρμογής του προγράμματος από τη διατύπωση προτεραιοτήτων και την έναρξη υλοποίησης, έως την καταγραφή και την τελική αξιολόγηση. Πριν από την επιλογή των σχεδίων όλα αυτά θα εξεταστούν ένα – ένα συστηματικά προκειμένου να διαπιστωθεί η δυνητική επίπτωση τους σε θέματα ισότητας. Τα σχέδια λοιπόν που θα επιλεγούν θα πρέπει οδηγούν σε μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των ανδρών και των γυναικών αναφορικά με την απασχόληση, την εκπαίδευση και τη κατάρτιση, τη δημιουργία επιχείρησης καθώς και τη συμφιλίωση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή.

Ευρύτερη εφαρμογή

Τελικός στόχος είναι οι καινοτόμες προσεγγίσεις που αναπτύσσονται από τα χρηματοδοτούμενα σχέδια που επηρεάζουν και αποτελούν αντικείμενο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών για την απασχόληση, την επαγγελματική κατάρτιση και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Επιδιώκονται οι καλές πρακτικές που θα προκύψουν και να υιοθετηθούν από ένα μεγαλύτερο κύκλο φορέων (επιχειρήσεις, κοινωνικούς εταίρους, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης κ.λ.π.), παρόλο που οι οποίοι δε θα έχουν συμμετάσχει στην EQUAL, θα μπορούν να επωφεληθούν από τα αξιόλογα αποτελέσματα της.

Το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για να στηρίξει μια οριζόντια προσέγγιση στις πολιτικές και τις υπηρεσίες προς τις οποίες θα έχουν πρόσβαση πολλαπλές κατηγορίες αποκλεισμένων ή απειλούμενων από αποκλεισμό από την αγορά εργασίας ομάδων και να αντιμετωπίσει την αποσπασματικότητα και την έλλειψη συντονισμού των εφαρμοζόμενων πολιτικών.

Έχει δομηθεί πάνω σε εννέα θεματικά πεδία – μέτρα. Οκτώ από αυτά βασίζονται στους τέσσερις πυλώνες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής που αφορούν την απασχόληση, ενώ το ένατο καλύπτει τις ανάγκες των αιτούντων άσυλο.

3.1.1 Στάδια Υλοποίησης

Το πρόγραμμα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας θα υλοποιείται μέσα σε τρεις κατηγορίες ενεργειών.

Η πρώτη κατηγορία ενέργειας αφορά στην σύσταση των Αναπτυξιακών Συμπράξεων και της διακρατικής συνεργασίας. Απορροφά το 3% του συνολικού προϋπολογισμού και διαρκεί έξι μήνες από την επιλογή των Αναπτυξιακών Συμπράξεων. Η δεύτερη κατηγορία ενεργειών αφορά στην υλοποίηση των σχεδίων των Αναπτυξιακών Συμπράξεων, είναι ο κορμός του προγράμματος. Σε αυτή την κατηγορία απορροφάτε το 76% του συνολικού προϋπολογισμού και διαρκεί το πολύ δύο χρόνια. Η τρίτη κατηγορία αφορά στην δικτύωση, τη διάδοση καλών πρακτικών και την επίτευξη αντίκτυπου στις εθνικές πολιτικές. Εδώ απορροφάτε το 15% του συνολικού προϋπολογισμού και πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια περίπου από τη μέση της δεύτερης φάσης, όταν αρχίζουν την εμφάνιση τους τα πρώτα αποτελέσματα της αλλά και μετά την ολοκλήρωση της.. Το υπόλοιπο 6% του προγράμματος ανήκει στην τεχνική βοήθεια.

Γενικοί στόχοι του προγράμματος:

- **Η βελτίωση της απασχολησιμότητας μέσα από:**
 1. τη διευκόλυνση της πρόσβασης και επιστροφής στην αγορά εργασίας των ομάδων που υφίστανται διακρίσεις,
 2. την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας σε σχέση με την αγορά της εργασίας.
- **Η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος μέσα από:**
 1. τη βελτίωση της πρόσβασης στη διαδικασία δημιουργίας μιας επιχείρησης,
 2. την ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας.
- **Η ενθάρρυνση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και των απασχολούμενων μέσα από:**

1. την προώθηση της δια βίου μάθησης και των εργασιακών πρακτικών ενσωμάτωσης,
 2. την υποστήριξη της προσαρμοστικότητας των εταιρειών και των εργαζομένων.
- **Η ενίσχυση των πολιτικών ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες μέσα από:**
 1. τον συνδυασμό οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής,
 2. την ενθάρρυνση της κατάρτισης του επαγγελματικού διαχωρισμού,
 3. η υποστήριξη της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης των αιτούντων άσυλο.

3.1.2 Άμεσα Επωφελούμενες Ομάδες

Άμεσα επωφελούμενες ομάδες αυτού του σχεδίου είναι οι ομάδες που βιώνουν τη διάκριση, την ανισότητα και τον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας. Ειδικότερα μπορεί να είναι οι νέοι, οι γυναίκες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι απασχολούμενοι με ελλιπή εκπαίδευση, οι παλιννοστούντες, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, οι φυλακισμένοι, οι αποφυλακισμένοι, οι ανήλικοι παραβάτες, οι τσιγγάνοι και απεξαρτημένα άτομα.

Μια νέα ομάδα – στόχος είναι οι υπήκοοι τρίτης χώρας ή απάτριδες που έχουν υποβάλει αίτηση χορήγησης ασύλου και οι οποίοι θα επωφεληθούν της Πρωτοβουλίας για όσο διάστημα εκκρεμεί η εξέταση των αιτήσεων τους και έως την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης στο οποίο έχουν ενταχθεί.

3.1.3 Φορέας Διαχείρισης του Προγράμματος

Κεντρικό ρόλο στη διαχείριση του Προγράμματος της Πρωτοβουλίας έχει η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Ε.Π. της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL που εντάσσεται στο πλαίσιο των νέων θεσμών που δημιουργήθηκαν για την υλοποίηση έργων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ειδική Υπηρεσία έχει συσταθεί στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και υπάγεται απευθείας στον Γενικό Γραμματέα Διαχείρισης Κοινοτικών και Άλλων Πόρων του οικείου Υπουργείου.

Σκοπός της Ειδικής Υπηρεσίας είναι η άσκηση των αρμοδιοτήτων προγραμματισμού, υποστήριξης, παρακολούθησης και ελέγχου της εφαρμογής του προγράμματος, στήριξης της διακρατικής συνεργασίας και διάχυσης των αποτελεσμάτων.

3.1.4 Αναπτυξιακές Συμπράξεις

Η EQUAL υλοποιείται μέσω εταιρικών σχέσεων που ονομάζονται Αναπτυξιακές Συμπράξεις (Α.Σ.) και έχουν μορφή αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών (ΑΜΚΕ), προσαρμοσμένες στις ανάγκες της EQUAL, και σε αυτές συμμετέχουν ανάλογα με το θεματικό πεδίο και τους στόχους του μέτρου επιλογής, δημόσιες αρχές, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς απασχόλησης, δομές συμβουλευτικής και προσανατολισμού, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού (δήμοι, κοινότητες, νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις), ο τομέας των επιχειρήσεων (ειδικότερα οι ΜΜΕ), φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας, επαγγελματικές ενώσεις, οργανισμοί κατάρτισης και εκπαίδευσης, μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), κοινωνικοί εταίροι.

Οι εταίροι κάθε Αναπτυξιακής Σύμπραξης θα συνεργαστούν για να:

- καθορίσουν από κοινού τη στρατηγική που θα ακολουθήσουν στο θεματικό πεδίο – μέτρο επιλογής,
- εφαρμόσουν καινοτόμες προσεγγίσεις για την επωφελή ανάπτυξη της στρατηγικής τους,
- προβούν σε διακρατική συνεργασία,
- συμμετέχουν στη διάδοση καλών πρακτικών και στην ενσωμάτωση τους στον κεντρικό κορμό των πολιτικών.

3.1.5 Τύπος και Εύρος Αναπτυξιακών Συμπράξεων

Οι Αναπτυξιακές Συμπράξεις μπορεί να είναι είτε «γεωγραφικές», αν αυτές στοχεύουν στο να φέρουν σε επαφή τους ανθρώπους – κλειδιά μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής, είτε «τομεακές», αν εστιάζουν σε ιδιαίτερους οικονομικούς τομείς ή βιομηχανικούς κλάδους ή αφορούν μια ή περισσότερες από τις ομάδες που πλήττονται από διακρίσεις και ανισότητες στην αγορά εργασίας.

Ενθαρρύνεται η συγκρότηση συμπράξεων που, ανάλογα με το θεματικό πεδίο του σχεδίου και το επιλεγμένο μέτρο, θα περιλαμβάνουν το ευρύτερο δυνατό φάσμα φορέων που σχετίζονται με το συγκεκριμένο αντικείμενο.

3.2 Δομή Προγράμματος Κ.Π. EQUAL

Υποπρόγραμμα 1 : Απασχολησιμότητα

Μέτρο 1.1: Διευκόλυνση της πρόσβασης και της επιστροφής στην αγορά εργασίας ομάδων που υφίστανται διακρίσεις.

- a) Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός των δομών και συστημάτων υποστήριξης της απασχόλησης μειονεκτουσών ομάδων,
- b) προώθηση της συνεργασίας και της δικτύωσης δομών και φορέων στήριξης της απασχόλησης,
- c) προγράμματα μακροχρόνιας κατάρτισης ατόμων μειονεκτουσών ομάδων σε επιλεγμένα αντικείμενα,
- d) ενίσχυση ειδικού τύπου προγραμμάτων τοποθετήσεων για μειονεκτούσες ομάδες,
- e) ευαισθητοποίηση εργοδοτών και επαγγελματικών φορέων.

Μέτρο 1.2: Καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας σε σχέση με την αγορά εργασίας.

- a) υποστήριξη των πληττόμενων από διακρίσεις λόγω ρατσισμού στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους και την κοινωνική τους ενσωμάτωση,
- b) διευκρίνιση, προβολή και ενίσχυση του ρόλου και των δικαιωμάτων των ξένων στην αγορά εργασίας.

Υποπρόγραμμα 2 : Ανάπτυξη Επιχειρηματικού Πνεύματος

Μέτρο 2.1: Πρόσβαση για όλους όσον αφορά τη διαδικασία δημιουργίας μιας επιχείρησης.

- a) δικτύωση και συνεργασία σε τοπικό, περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο μεταξύ φορέων και δομών επιχειρηματικότητας,
- b) ενίσχυση και ανάπτυξη των υπηρεσιών και συστημάτων πληροφόρησης, στήριξης, συμβουλευτικής και παρακολούθησης της επιχειρηματικότητας ειδικών κοινωνικών ομάδων,

- c) παροχή ολοκληρωμένης υποστήριξης για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

Μέτρο 2.2: Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας.

- a) διαμόρφωση κατάλληλου επιχειρηματικού πλαισίου περιβάλλοντος για τη διευκόλυνση της επιχειρησιακής δράσης στο τρίτο τομέα,
- b) ανάδειξη νέων επαγγελμάτων στην κοινωνική οικονομία.

Υποπρόγραμμα 3 : Προσαρμοστικότητα

Μέτρο 3.1: Προώθηση της δια βίου μάθησης και των εργασιακών πρακτικών ενσωμάτωσης.

- a) ενίσχυση προγραμμάτων εναλλαγής κατάρτισης και απασχόλησης για εργαζομένους και ανέργους,
- b) ενίσχυση επιχειρήσεων για την υιοθέτηση μηχανισμών και προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης,
- c) υποστήριξη της προσαρμογής των συστημάτων κατάρτισης και των χώρων εργασίας στις νέες τεχνολογίες και στις ανάγκες των μειονεκτουσών ομάδων,
- d) υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης εργαζομένων με επισφαλή θέση για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Μέτρο 3.2: Υποστήριξη της προσαρμοστικότητας των εταιρειών και των εργαζομένων.

- a) ενίσχυση της εφαρμογής νέων μορφών οργάνωσης και ευέλικτων σχημάτων της εργασίας,
- b) υποστήριξη των επιχειρήσεων για την προώθηση συνεργασιών και την υιοθέτηση ευέλικτων σχημάτων παραγωγής.

Υποπρόγραμμα 4 : Ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες

Μέτρο 4.1: Συνδυασμός οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

- a) προώθηση νέων προτύπων οργάνωσης της εργασίας για τη συμφιλίωση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής,
- b) υλοποίηση ενεργειών για την εξάλειψη στερεότυπων για το ρόλο των δύο φύλων στην οικογένεια.

Μέτρο 4.2: Ενθάρρυνση της κατάργησης του επαγγελματικού διαχωρισμού.

- a) Ενίσχυση μηχανισμών ενσωμάτωσης της αρχής της ισότητας στο χώρο εργασίας,
- b) Ενθάρρυνση της γυναικείας απασχόλησης σε νέους τομείς της οικονομίας.

Υποπρόγραμμα 5 : Οι αιτούντες άσυλο

Μέτρο 5.1: Υποστήριξη της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης των αιτούντων άσυλο.

- a) βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα κέντρα υποδοχής αιτούντων άσυλο,
- b) υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης των αιτούντων άσυλο.

Υποπρόγραμμα 6 : Τεχνική βοήθεια

Μέτρο 6.1: Ειδικές δράσεις υποστήριξης της Κ.Π. EQUAL.

Μέτρο 6.2: Τεχνική βοήθεια για την διοικητική και χρηματοδοτική υποστήριξη της πρωτοβουλίας.

Μέτρο 6.3: Συμπληρωματικές δράσεις τεχνικής βοήθειας.

Πίνακας κατανομής των πόρων του Equal ανά κράτος μέλος της Ε.Ε.

Κράτος	Συνολικό Κόστος (Μετρο)	Συμμετοχή ΕΚΤ (%)	Υποπρόγραμμα 1 (%)	Υποπρόγραμμα 2 (%)	Υποπρόγραμμα 3 (%)	Υποπρόγραμμα 4 (%)	Αιτούντες Άσυλο (%)	Τεχνική Βοήθεια (%)
Γερμανία	982,1	50	45	11	20	10	7	7
Γαλλία	789,3	65	34,2	15	15	21,2	2	2,6
Ιταλία	788,8	50	30	25	27	10	3	5
Βρετανία	775,8	50	40	20	25	5	5	5
Ελλάδα	630,3	50	28	19	28	15	4	6
Αυστρία	416,8	50	32	15,3	21	20,7	5,7	5
Γαλλία	204	50	46	10	20	12	7	5
Ολλανδία	172,4	50	33	14	33	9,5	4,5	6
Πορτογαλία	152,7	75	28,15	20,15	28,15	15,15	1,15	7,25
Ισπανία	138,8	75	32	25	25	10	2	6
Αυστρία	136	50	38	20	30	10	2	6
Γαλλία (Γαλ.)	83,1	50	35	19	30	11	2,5	2,5
Γαλλία (Ολ.)	65	50	30,5	14,5	29	14,5	3,5	8
Γαλλία	59,8	50	33,5	-	15	33,5	10	8
Αυστρία	47	75	45	10	20	12	5	8
Ολλανδία	11,6	65	60	-	-	32	-	8
Βρυξέλλες	8,8	50	50	-	-	32	13	5

Χρηματοδοτικοί Πίνακες Ελληνικού Προγράμματος Equal

Υποπρόγραμμα 1			ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑ		
Μέτρο	Π/Υ (MEURO)	Δημόσια Δαπάνη (MEURO)	Συμμετοχή ΕΚΤ (MEURO)	Βαρύτητα Στο Υπ/μα (%)	Βαρύτητα στο πρόγραμμα (%)
1.1 Διευκόλυνση της πρόσβασης και της επιστροφής στην αγορά εργασίας	33.312	33.212	24.984	75.00	24.00
1.2 Καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας σε σχέση με την αγορά της εργασίας	11.104	11.104	8.328	25.00	8.00

Υποπρόγραμμα 2		ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ			
Μέτρο	Π/Υ (MEURO)	Δημόσια Δαπάνη (MEURO)	Συμμετοχή ΕΚΤ (MEURO)	Βαρύτητα στο Υπ/μα (%)	Βαρύτητα στο πρόγραμμα (%)
2.1 Πρόσβαση για όλους όσον αφορά τη διαδικασία δημιουργίας μιας επιχείρησης	20,820	20,820	15,615	60,00	15,00
2.2 Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας	13,880	13,880	10,410	40,00	10.00

Υποπρόγραμμα 3		ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΟΤΗΤΑ			
Μέτρο	Π/Υ (ΜΕΥΡΟ)	Δημόσια Δαπάνη	Συμμετοχή ΕΚΤ(%)	Βαρύτητα στο Υπ/μα (%)	Βαρύτητα στο πρόγραμμα (%)
3.1 Προώθηση της δια βίου μάθησης και των εργασιακών πρακτικών ενσωμάτωσης	13,880	13,880	10,410	40,00	10,00
3.2 Υποστήριξη της προσαρμοστικότητας των εταιρειών και των εργαζομένων	20,820	20,820	115,615	60,00	15,00

Υποπρόγραμμα 4		ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΣ			
Μέτρο	Π/Υ (ΜΕΥΡΟ)	Δημόσια Δαπάνη	Συμμετοχή ΕΚΤ(%)	Βαρύτητα στο Υπ/μα (%)	Βαρύτητα στο πρόγραμμα (%)
4.1 Συνδιασμός οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής	4,164	4,164	3,123	30,00	3,00
4.2 Ενθάρρυνση της κατάργησης του επαγγελματικού διαχωρισμού	9,716	9,716	7,287	70,00	7,00

Υποπρόγραμμα 5		ΟΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ	
Μέτρο 5.1		Υποστήριξη της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης των αιτούντων άσυλο	
Προϋπολογισμός (MEURO)			
Συνολικός προϋπολογισμός	Δημόσια Δαπάνη	Συμμετοχή ΕΚΤ	Εθνική Συμμετοχή
2,776	2,776	2,082	0,694

Υποπρόγραμμα 6		ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ			
Μέτρο	Π/Υ (MEURO)	Δημόσια Δαπάνη	Συμμετοχή ΕΚΤ(%)	Βαρύτητα στο Υπ/μα (%)	Βαρύτητα στο πρόγραμμα (%)
6.1 Ειδικές δράσεις υποστήριξης της Κ.Π.Equal	4,164	4,164	3,123	50	3
6.2 Τεχνική Βοήθεια για τη διοικητική και χρηματοδοτική υποστήριξη της πρωτοβουλίας	2,776	2,776	2,082	33	2
6.3 Συμπληρωματικές δράσεις τεχνικής βοήθειας	1,388	1,338	1,041	17	1

3.3 Θεσμικό Πλαίσιο

- Ανακοίνωση της Επιτροπής στα κράτη μέλη της 05/05/2000 “Για τη θέσπιση των κατευθυντηρίων γραμμών για την κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL που αφορά τη διακρατική συνεργασία για την προαγωγή νέων μεθόδων καταπολέμησης των διακρίσεων και ανισοτήτων πάσης φύσεως σε σχέση με την αγορά εργασίας”.

- Υπουργείο Εργασίας και Κ.Α., “Πρόγραμμα Κ.Π. για την καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων σε σχέση με την αγορά εργασίας (EQUAL) στην Ελλάδα”.
- Απόφαση της Επιτροπής της 09/03/2001 “Περί έγκρισης του προγράμματος κοινοτικής πρωτοβουλίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων σε σχέση με την αγορά εργασίας (EQUAL) στη Ελλάδα”.
- Σύσταση και Λειτουργία Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας “ EQUAL”, ΚΥΑ, ΦΕΚ 148/Β/14-02-2001.
- “Διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχος του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και άλλες διατάξεις”, ΦΕΚ, Ν. 2860/14-11-2000 (251)Α.
- Καν. (ΕΚ) 1159/2000 της Επιτροπής “Για τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας που πρέπει να αναλάβουν τα κράτη μέλη σχετικά με τις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων”.

3.4 DIONI II – Γυναικεία Επιχειρηματικότητα στην Κοινωνική Οικονομία και Διαπεριφερειακό Σύστημα Υποστήριξης Πρωτοβουλιών του Τρίτου Τομέα

Οι περιοχές που αναπτύσσεται η Αναπτυξιακή Σύμπραξη DIONI II είναι η Ήπειρος, η Θράκη, τα Επτάνησα και η Αττική. Η κοινωνική οικονομία σήμερα στην Ελλάδα είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Παρότι στον τομέα αυτό αναπτύσσονται κάποιες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες (π.χ. γυναικείοι συνεταιρισμοί), όμως δεν υπάρχει:

- ούτε Θεσμικό πλαίσιο για επιχειρήσεις, για Εναλλακτικά σχήματα Εναλλακτικής Πίστωσης και για συλλογικές πρωτοβουλίες,
- ούτε Μοντέλα Πιστοποίησης επιχειρήσεων και υπηρεσιών του τρίτου τομέα,
- ούτε Μοντέλα και Δείκτες Ποιότητας πρωτοβουλιών του τρίτου τομέα,
- ούτε ολοκληρωμένο σύστημα υποστήριξης της επιχειρηματικότητας του τρίτου τομέα.

3.4.1 Συνοπτική Περιγραφή του Έργου

Με δεδομένες τις παραπάνω ελλείψεις που υπάρχουν, το Έργο αυτό αφορά “σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση προώθησης της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας στην Κοινωνική Οικονομία και της καταπολέμησης των Ανισοτήτων των Γυναικών”. Αυτό προσδοκάτε να επιτευχθεί με:

1. την ανάπτυξη επιχειρηματικών και κοινωνικοοικονομικών πρωτοβουλιών.
2. την ανάπτυξη καινοτόμων Μηχανισμών για την ενίσχυση του παραγωγικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος των Γυναικείων Επιχειρήσεων σε πέντε περιοχές της Ελλάδας (Ηπειρος, Θράκη, Θεσσαλία, Επτάνησα, Αττική (δίνοντας έμφαση στη Δυτική Αττική)).

Η καταπολέμηση των ανισοτήτων των γυναικών στην αγορά εργασίας και του αποκλεισμού που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες κάτοικοι ορεινών απομακρυσμένων αγροτικών και νησιωτικών περιοχών, καθώς και κάτοικοι αστικών περιοχών, μπορεί να αντιμετωπιστεί μερικώς και με την ανάπτυξη του τρίτου τομέα και την επιχειρηματική εμπλοκή των γυναικών στον τρίτο τομέα.

Η ανάπτυξη του τρίτου τομέα και η εμπλοκή των γυναικών σε αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από:

1. Ένα ολοκληρωμένο **σύστημα Μηχανισμών και Δομών** προώθησης της επιχειρηματικότητας των γυναικών στην Κοινωνική Οικονομία.
2. Ένα ολοκληρωμένο **θεσμικό και οικονομικοκοινωνικό πλαίσιο**, το οποίο θα καθορίζει τα κριτήρια των κοινωνικών επιχειρήσεων και θα διέπει πρωτοβουλίες στον τρίτο τομέα (π.χ. Εναλλακτική πίστωση).
3. Ένα **μοντέλο ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας των γυναικών** σε δυναμικά επαγγέλματα του τρίτου τομέα (π.χ. βιολογικά προϊόντα), με καινοτόμους μηχανισμούς, μεθοδολογίες, μοντέλα και δείκτες ποιότητας.

Τα παραπάνω ζητήματα επιχειρεί να αντιμετωπίσει το “Πρόγραμμα DIONI II, το οποίο τόσο σε εθνικό όσο και σε διακρατικό επίπεδο δημιουργεί Μηχανισμούς – συστήματα υποστήριξης παραγωγικών και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, καθώς και μοντέλα και μεθοδολογίες προώθησης της επιχειρηματικότητας στον τρίτο τομέα”.

Οι μηχανισμοί και τα καινοτόμα αυτά μοντέλα διευκολύνουν τόσο την επιχειρηματικότητα των γυναικών, όσο και την κινητοποίηση των τοπικών κοινωνικών στον τομέα αυτό.

Οι μηχανισμοί αυτοί αφορούν τα εξής:

- ο Δομές προώθησης της απασχόλησης και επιχειρηματικότητας των γυναικών στην Κοινωνική Οικονομία στις πέντε περιοχές ανάπτυξης του προγράμματος.
- ο Πολυδύναμα κέντρα προώθησης, πιστοποίησης και προβολής των γυναικείων επιχειρήσεων και κοινωνικών πρωτοβουλιών στον τρίτο τομέα (δύο πολυδύναμα κέντρα στα Ιωάννινα και την Αλεξανδρούπολη και ένα παράρτημα στην Αθήνα).
- ο Ανάπτυξη μικροπίστωσης για γυναίκες από τη Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων «Ο Στόχος».
- ο Δίκτυα γυναικείων επιχειρήσεων του τρίτου τομέα.
- ο Δίκτυα εθελοντών επιχειρήσεων.
- ο Δίκτυα αγοραστών επιχειρήσεων και αποταμιευτών για μικροπίστωση.
- ο Ευρύ πλαίσιο εφαρμογής νέων τεχνολογιών στον τρίτο τομέα (Τηλεματικό δίκτυο, Τράπεζα Πληροφοριών, Ηλεκτρονικό Εμπόριο Παρατηρητήριο, tool kit για επιχειρήσεις), τις οποίες θα χρησιμοποιούν και οι επωφελούμενες γυναίκες και ο τοπικός πληθυσμός σε κάθε περιφέρεια.

Οι προβλεπόμενοι Μηχανισμοί και Μοντέλα συνιστούν ένα καινοτόμο Διαπεριφερειακό Υποστηρικτικό Πλαίσιο στον τρίτο τομέα, το οποίο εκτός των γυναικών, υποστηρίζει και τις Κοινωνικές Επιχειρηματικές πρωτοβουλίες στις περιοχές ανάπτυξης του προγράμματος.

Στόχος είναι η κινητοποίηση των γυναικών, όσο και των τοπικών κοινωνιών δυνάμεων (Κοινωνικού Κεφαλαίου) (Τ.Α., Μ.Κ.Ο., Επιμελήτρια, Άτομα, Δημόσιες Αρχές) σε πρωτοβουλίες εξυπηρέτησης του κοινωνικού συνόλου (Common good), γιατί σήμερα οι τοπικές δυνάμεις δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη δραστηριοποίηση στην Κοινωνική Οικονομία.

Το Τοπικό Κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί κύριο άξονα του Διαπεριφερειακού Υποστηρικτικού Συστήματος του τρίτου τομέα, διότι πολλοί τοπικοί φορείς άμεσα ή έμμεσα δραστηριοποιούνται στα Δίκτυα (Εθελοντών, Αγοραστών, Αποταμιευτών) και στα Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης και Αλληλεγγύης. Τα σχήματα αυτά αποτελούν μακροπρόθεσμα εν δυνάμει σχήματα δημιουργίας απασχόλησης σε ομάδες αποκλεισμού και προσφοράς κοινωνικών υπηρεσιών, σε μικρότερο κόστος

από ότι στη συμβατική οικονομία, ενώ παράλληλα εξυπηρετεί και ακάλυπτες κοινωνικές ανάγκες (unmet needs).

Έτσι σύμφωνα με τα παραπάνω, θα πληρούνται τα τέσσερα χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Οικονομίας όπως ορίστηκαν σε Ευρωπαϊκά Fora, και καθορίζονται από τη σύγχρονη βιβλιογραφία στην Κοινωνική Οικονομία, δηλαδή:

- Αντιμετώπιση του αποκλεισμού για ομάδες με ανισότητες στην αγορά εργασίας (εδώ αναφέρεται στις γυναίκες).
- Εν δυνάμει απασχόληση (employment potential).
- Κινητοποίηση του Τοπικού Κοινωνικού κεφαλαίου σε παραγωγικές πρωτοβουλίες. Κάλυψη αναγκών του κοινωνικού συνόλου και αποκλεισμένων ομάδων που δεν καλύπτει ούτε το Κράτος, ούτε η αγορά (unmet needs).

Το παραπάνω έργο, με άξονα την Κοινωνική Οικονομία και την Γυναικεία Επιχειρηματικότητα, σχεδιάστηκε με τη συμμετοχή 25 Φορέων (Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και Φορέων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα – Συνεταιρισμών κ.λ.π.), προκειμένου να δημιουργήσει ένα μακρόπνοο και αποτελεσματικό μηχανισμό στον τρίτο τομέα προς όφελος τόσο των γυναικών, όσο και των τοπικών πληθυσμών, αξιοποιώντας εμπειρία και τεχνογνωσία από συνεργαζόμενους Ευρωπαϊκούς Φορείς στον τομέα αυτόν (Δανίας, Ισπανίας, Σουηδίας) και τους Διακρατικούς Εταίρους (Ιταλία, Πορτογαλία, Γαλλία).

3.4.2 Σκοπός του Έργου

Το έργο DIONI II σκοπεύει:

- 1. Στην προώθηση και υποστήριξη του τρίτου τομέα σε τοπικό, περιφερειακό επίπεδο με ολοκληρωμένο υποστηρικτικό σύστημα δομών, μηχανισμών, στελεχών για τη στήριξη πληθυσμών σε ανάγκη και για την ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και μηχανισμών υποστήριξη τους.**
- 2. Στην καταπολέμηση του αποκλεισμού, των ανισοτήτων και της ανεργίας των γυναικών σε ορεινές, νησιωτικές και αστικές περιοχές στις πέντε περιοχές ανάπτυξης του προγράμματος.**

3. Στην προώθηση της επιχειρηματικότητας, της απασχόλησης και της κοινωνικής δραστηριοποίησης των γυναικών στην Κοινωνική Οικονομία στις πέντε περιοχές του προγράμματος.

Οι τομείς της κοινωνικής δραστηριοποίησης των γυναικών είναι οι εξής:

- ❖ Η παραγωγή και μεταποίηση βιολογικών προϊόντων (σε ορεινές και νησιωτικές περιοχές στην Ροδόπη, στον Έβρο και στη Κεφαλλονιά).
- ❖ Η δημιουργία Κοινωνικών Επιχειρήσεων και εμπορίας βιολογικών προϊόντων (στις περιοχές της Αττικής, στην Ήπειρο και στη Θεσσαλία).

3.4.3 Ομάδα - Στόχος του Έργου

Το έργο αυτό έχει στόχο τη δημιουργία Επιχειρηματικών Γυναικείων Πρωτοβουλιών στην Κοινωνική Οικονομία μέσα από συνεταιρισμούς και ατομικές επιχειρήσεις. Τέλος έχει σκοπό τη δημιουργία μηχανισμών στήριξης και αξιοποίησης τόσο των Γυναικείων Επιχειρήσεων, όσο και του τοπικού Κοινωνικού Κεφαλαίου στις πέντε περιοχές όπου εφαρμόζεται το πρόγραμμα.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα καλείται να αντιμετωπίσει τα παρακάτω προβλήματα που φέρουν οι συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, που είναι τα εξής:

- **Γυναίκες σε μειονεκτική θέση** που αντιμετωπίζουν οικονομικό και κοινωνικό αποκλεισμό, **κάτοικοι ορεινών αγροτικών και νησιωτικών περιοχών** (Ήπειρος, Θράκη, Κεφαλλονιά).
- **Άνεργες γυναίκες** (Παλινοστούντες οικονομικοί πρόσφυγες μακροχρόνια άνεργοι) και **γυναίκες σε αποκλεισμό κάτοικοι σε αστικές περιοχές** (Ιωάννινα, Άρτα, Θεσσαλία, Δυτική Αττική).
- **Γυναίκες επιχειρηματίες και εν δυνάμει επιχειρηματίες Μικρο ΜΜΕ** (συνεταιρισμοί και ατομικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Κοινωνική Οικονομία).
- **Ευρύτερος πληθυσμός και Τοπικοί Φορείς**, οι οποίοι δραστηριοποιούνται οικονομικά και κοινωνικά στον τρίτο τομέα, μέσα από τη συμμετοχή τους στην ανάπτυξη μηχανισμών, υπηρεσιών και κοινωνικών δικτύων.

3.4.4 Στόχοι του Έργου

1. **Η διαμόρφωση ενός πιλοτικού και καινοτόμου Διαπεριφερειακού πλαισίου, Μοντέλου Υποστήριξης Προώθησης, Πιστοποίησης, Παρακολούθησης και Μικροχρηματοδότησης γυναικείων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.** Αυτός ο στόχος θα επιτευχθεί με την ανάπτυξη πέντε περιφερειακών δομών προώθησης της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας των γυναικών και τοπικών πρωτοβουλιών του τρίτου τομέα στην Ήπειρο, Θεσσαλία, Αττική και Κεφαλλονιά, με την ανάπτυξη δύο πολυδύναμων κέντρων στα Ιωάννινα και στην Αλεξανδρούπολη και η δημιουργία παραρτήματος στην Αθήνα. Επίσης ο παραπάνω στόχος του προγράμματος θα επιτευχθεί με την ανάπτυξη μικροπίστωσης γυναικών με Ινστιτούτο και Ταμείο Αμοιβαίου. Το κεφάλαιο μικροπίστωσης θα δίνεται από τη Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων, ανάπτυξη Δικτύων Εθελοντών που είναι επιχειρήσεις και φορείς εθελοντών για την υποστήριξη των γυναικείων επιχειρήσεων του τρίτου τομέα και με την ανάπτυξη Δικτύων Γυναικείων Κοινωνικών Επιχειρήσεων του Τρίτου Τομέα, Επιχειρήσεις που θα είναι αγοραστές των βιολογικών προϊόντων και Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης και Αλληλεγγύης.

2. **Η ανάπτυξη ενός Καινοτόμου Μοντέλου Μικροπίστωσης για Γυναίκες** (στη Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων) και τη λειτουργία ενός ινστιτούτου Ταμείου Αμοιβαίου Κεφαλαίου και Δικτύου Μικροπίστωσης για τη παροχή Μικροδανείων, με ευνοϊκούς όρους στις υποψήφιες επιχειρηματίες και αυτό θα επιτυγχάνεται με την κινητοποίηση του τοπικού Κοινωνικού Κεφαλαίου και με την εξασφάλιση ευρείας εμπειρογνωμοσύνης από Ευρωπαϊκούς Φορείς.

3. **Η εξασφάλιση της βιωσιμότητας των Πολυδύναμων Κέντρων με τη μετατροπή τους σε επιχειρήσεις Κοινωνικής Οικονομίας,** στις οποίες θα συμμετέχουν επωφελούμενες επιχειρήσεις, Φορείς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και θα υποστηρίζονται από τα Δίκτυα εθελοντών.

4. **Η προβολή, προώθηση, δικτύωση και παρακολούθηση υφιστάμενων Γυναικείων Μικρο ΜΜΕ μέσω των Πολυδύναμων Κέντρων (Trade Houses).**

5. **Η κατάρτιση ανέργων γυναικών που είναι οι μελλοντικές επιχειρηματίες και υφιστάμενες επιχειρηματίες (για ενδυνάμωση τους) στο τομέα του περιβάλλοντος και ειδικότερα στη βιολογική παραγωγή και μεταποίηση (Ροδόπη, Έβρος, Κεφαλλονιά) και στη δημιουργία κοινωνικών επιχειρήσεων και εμπορία**

βιολογικών προϊόντων (Αττική, Θεσσαλία, Ήπειρος) όπου θα υλοποιηθούν έξι προγράμματα κατάρτισης.

6. Η δημιουργία, μετά τη κατάρτιση, νέων γυναικείων επιχειρήσεων (Συνεταιρισμών ή Ατομικών) και η ενδυνάμωση υπαρχόντων στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, στους τομείς της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας βιολογικών προϊόντων. Εδώ θα υπάρξει επαγγελματική ενεργοποίηση και ενδυνάμωση περίπου 80 γυναικών.

7. Η κατάρτιση εξειδικευμένων στελεχών ως Συμβούλων των Δομών επιχειρηματικότητας, των Trade Houses και του Φορέα Μικροπίστωσης Γυναικών (Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων).

8. Η αναγνώριση, πιστοποίηση και αναβάθμιση γυναικείων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του τρίτου τομέα μέσα από τις επιχειρήσεις των Trade Houses.

9. Ο καθορισμός δεικτών ποιότητας για τις επιχειρήσεις του τρίτου τομέα.

10. Η κινητοποίηση του τοπικού Κοινωνικού Κεφαλαίου, η προώθηση του Εθελοντισμού από Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς κι η βελτίωση της ποιότητας ζωής, προς όφελος των αποκλεισμένων γυναικών, του κοινωνικού συνόλου και του κοινωνικού τομέα, μέσω των Τοπικών Δικτύων (εθελοντών, αγοραστών, γυναικείων επιχειρήσεων) και των Τοπικών Συμφώνων Απασχόλησης και Αλληλεγγύης στις πέντε περιοχές.

11. Η προώθηση της τοπικής ανάπτυξης με συμμετοχή ΜΚΟ, Δημόσιων και Εθελοντών Φορέων, τόσο στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Σύμπραξης, όσο και της ευρύτερης κοινωνικής δικτύωσης που προβλέπει το πρόγραμμα.

12. Η προώθηση της Ποιότητας και της Υγιεινής διατροφής με τη παραγωγή και τη διάθεση από τις νεοδημιουργούμενες γυναικείες επιχειρήσεις δυσεύρετων σήμερα Βιολογικών Παραδοσιακών Προϊόντων.

13. Η ευρεία δημοσιότητα και ευαισθητοποίηση γυναικών επωφελομένων και μη, για τον κοινωνικό τομέα και την ανάγκη της Κοινωνικής και Επαγγελματικής Ενεργοποίησης Γυναικών.

14. Η προώθηση των ίσων ευκαιριών στην επαγγελματική ζωή με την ανάπτυξη απασχόλησης και επιχειρηματικότητας, στην κοινωνική ζωή με την εμπλοκή των αποκλεισμένων στην κοινωνική διεργασία και στην οικογενειακή ζωή με την ανάπτυξη συνείδησης partnership και mainstreaming στις τοπικές κοινωνίες,

μέσα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες υποστήριξης γυναικών, την ευαισθητοποίηση, διάχυση και την Δικτύωση Φορέων, Γυναικών και ΜΚΟ.

15. Η εξοικείωση των γυναικών με νέες τεχνολογίες ICT, μέσα από τις Καταρτίσεις, το Ηλεκτρονικό Τηλεματικό Δίκτυο DIONI II, με το οποίο θα συνδέονται Δομές, Κέντρα, Δίκτυα, Επιχειρήσεις Γυναικών και την ανάπτυξη του Ηλεκτρονικού Εμπορίου.

16. Η απόκτηση γνώσεων, ανταλλαγή Εμπειριών, και Εμπειρογνωμοσύνης τόσο σε εθνικό επίπεδο, μέσα από τη συνεργασία των Εθνικών Εταίρων της Αναπτυξιακής Σύμπραξης, όσο και σε Διακρατικό, μέσα της Διακρατικής Συντονιστικής Επιτροπής και των Διακρατικών δράσεων που προβλέπονται σε κάθε ενέργεια.

3.5 Η Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Κοινωνική Αμφικτιονία»

Η Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Κοινωνική Αμφικτιονία» συγκεντρώνει φορείς, οι οποίοι:

- ☛ Είναι εκπρόσωποι της αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού και δραστηριοποιούνται σε πεδία που μπορεί να αναπτυχθεί κοινωνική επιχειρηματικότητα.
- ☛ Είναι ερευνητικά ιδρύματα, με αποδεδειγμένη εμπειρία και επιστημονική αριστεία.
- ☛ Είναι εκπαιδευτικοί οργανισμοί / φορείς παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με σημαντική εμπειρία στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαλείων και εκπαιδευτικών μεθοδολογιών.
- ☛ Είναι φορείς που έχουν την αποδεδειγμένη ικανότητα δημιουργίας δικτύωσης που έχουν την τεχνογνωσία για τη διαχείριση τους και την προαγωγή του συλλογικού / συνεργατικού τους έργου.
- ☛ Υιοθετούν θετική στάση ως προς την τεχνολογία που έχουν αναπτύξει / διαχειριστεί σημαντικές εφαρμογές των τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών, που απευθύνονται στην κοινωνία και δεν αποσκοπούν απλώς στο ιδιωτικό / εταιρικό όφελος.
- ☛ Έχουν σημαντική εμπειρία από τη διενέργεια δράσεων ευαισθητοποίησης – ενημέρωσης και διάδοσης προϊόντων έργων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο προγραμμάτων / κοινοτικών πρωτοβουλιών.

- Εκπροσωπούν τις ομάδες στόχου στο έργο, ώστε να διασφαλίζεται διαρκής αλληλεπίδραση για τη μέγιστη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του έργου.

Πιο συγκεκριμένα, οι φορείς που συνθέτουν την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «Κοινωνική Αμφικτιονία» είναι οι εξής:

Συντονιστής Εταίρος: Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης και Έρευνας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας – ΚΕΚΑΝΑΜ Α.Ε.

Εταίροι: Δημοτικός Εκπαιδευτικός Οργανισμός Βόλου – ΔΕΟΒ.

Πανελλαδικό Δίκτυο Ο.Τ.Α. για την υποστήριξη των Ελλήνων τσιγγάνων – Δίκτυο ROM.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Σύνδεσμος ΟΤΑ Μείζονος Θεσσαλονίκης.

Ινστιτούτο Καταναλωτών ΝΕΟ ΙΝΚΑ.

Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης – Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.

Κέντρο Ερευνών Για Θέματα Ισότητας – Κ.Ε.Θ.Ι.

Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας και Κεντρικής Ελλάδος.

ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων.

Αττικό Μετρό Εταιρεία Λειτουργίας Α.Ε. – Α.Μ.Ε.Λ. Α.Ε.

Εταιρεία Ψυγείων Αγριάς – ΕΨΑ Α.Ε.

3.5.1 Το Έργο

Η Αναπτυξιακή Σύμπραξη “Κοινωνική Αμφικτιονία” θεωρεί ότι η καταπολέμηση των ανισοτήτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα των ειδικών κοινωνικών ομάδων, όσο αφορά την πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την ανάπτυξη και την ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Για την επιτυχία της ένταξης αυτών των ομάδων στην αγορά εργασίας η Αναπτυξιακή Σύμπραξη ενσωματώνει τόσο την εμπειρία όσο και την επιστημονική γνώση που είναι απαραίτητα για την πολύπλευρη υποστήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Η Αναπτυξιακή Σύμπραξη θεωρεί ότι αυτή η υποστήριξη έρχεται μόνο μέσα από διαδικασίες ουσιαστικής εμπλοκής τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού

τομέα, καθώς το αποτέλεσμα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας δεν είναι στενά οικονομικό αλλά ενσωματώνει ισχυρή προστιθέμενη κοινωνική αξία.

Η ενεργός συμμετοχή του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα δεν είναι ως απλή δικτύωση αλλά η Αναπτυξιακή Σύμπραξη εισάγει τον όρο εταιρικότητα (partnership), καθώς θεωρεί αυτή την έννοια, σε αντίθεση με τη δικτύωση, προϋποθέτει την πρόθεση ανάληψης κόστους από μέρους των μετόχων.

Στόχος της Αναπτυξιακής Σύμπραξης “Κοινωνική Αμφικτιονία” είναι η δημιουργία ενός μοντέλου εταιρικού σχήματος Δημοσίου – Ιδιωτικού και Κοινωνικού Τομέα (Public – Private – Social – Partnership – P.P.S.P.), το οποίο εγγυάται από τη μία τη δημιουργία κρίσιμης μάζας υποστήριξης των τοπικών πρωτοβουλιών και από την άλλη τη δημιουργία ενός ευρύτατου μηχανισμού προώθησης ζητημάτων πολιτικής στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Η επίτευξη του παραπάνω στόχου προϋποθέτει την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων, οι οποίες εντάσσονται στα πλαίσια της ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ II, δηλαδή στην κύρια φάση υλοποίησης του έργου και **κατατάσσονται στους ακόλουθους άξονες πολιτικής:**

a. Υποστήριξη των νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στην Κοινωνική Οικονομία και ανάπτυξη υπαρχουσών κοινωνικών επιχειρήσεων

- Υπηρεσία πιστοποίησης των οργανισμών της Κοινωνικής Οικονομίας.
- Οργάνωση συστήματος πιστοποίησης των υποστηρικτικών δομών και δημιουργία μοντέλου franchising αυτών.
- Δημιουργία παρατηρητήριου και e-παρατηρητήριου απασχόλησης και επιχειρηματικότητας στην Κοινωνική Οικονομία.
- Μελέτη για την ανάδειξη των προοπτικών απασχόλησης των ομάδων στόχου στην Κοινωνική Οικονομία.

b. Ανάπτυξη Δεξιοτήτων των απασχολούμενων στην Κοινωνική Οικονομία και στις Δομές υποστήριξης των επιχειρήσεων / οργανισμών της Κοινωνικής Οικονομίας

- Σχολείο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.
- Ανάπτυξη εκπαίδευσης μεθοδολογίας.
- Ανάπτυξη εφαρμογής online εκπαίδευσης.
- Κατάρτιση και συμβουλευτική.
- Ενέργειες προβολής νέων επαγγελμάτων της Κοινωνικής Οικονομίας.

- Μελέτη για την παραγωγή κριτηρίων για την ποιοτική θέση εργασίας στην Κοινωνική Οικονομία.
- c. Ανάπτυξη εταιρικότητας μεταξύ ιδιωτικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (Private – Social – Partnership), με στόχο την σύναψη συμβολαίων συνεργασίας (υπεργολαβίες), με όρους ποιότητας και προς όφελος και των δύο συμβαλλόμενων μερών (δράση win – win)**
- Ανάπτυξη συστήματος μέτρησης της Κοινωνικής Επιστροφής της Επένδυσης για την ευαισθητοποίηση των ιδιωτικών επιχειρήσεων στο θέμα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.
 - Benchmarking επιχειρήσεων ως προς την επιχειρηματικότητα με «κοινωνικό πρόσωπο».
 - Συγκρότηση φορέα διαμεσολάβησης μεταξύ ιδιωτικών και Κοινωνικών Επιχειρήσεων.
- d. Ανάπτυξη εταιρικότητας μεταξύ φορέων του Δημόσιου Τομέα και Κοινωνικών Επιχειρήσεων (Public – Social – Partnership) με στόχο την ανάθεση έργων / δημοσίων προμηθειών σε αυτές**
- Ενέργειες δικτύωσης φορέων του ιδιωτικού, δημόσιου και τρίτου τομέα.
 - Καμπάνια ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης.
 - Ανάπτυξη vortal και δικτυακών τόπων για τη διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου.
 - Μελέτη για τη διερεύνηση δυνατοτήτων αναθέσεων από φορείς δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου σε Κοινωνικές Επιχειρήσεις.
- e. Κινητοποίηση «Κοινωνικού Κεφαλαίου»**
- Συγκρότηση Δικτύου Μεντόρων για την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα.
 - Δικτύωση Κοινωνικών Επιχειρήσεων – Clustering.
 - Ανάπτυξη εργαλείου εικονικής κινητικότητας εργαζομένων στην Κοινωνική Οικονομία.

f. Δοκιμή της μεθοδολογίας / μοντέλου ανάπτυξης εταιρικότητας Δημοσίου – Ιδιωτικού και Κοινωνικού Τομέα (Public – Private – Social – Partnership – P.P.S.P.)

- ο Τέσσερα πιλοτικά σχέδια επίδειξης που αποσκοπούν στη δημιουργία αντίστοιχων Κοινωνικών Επιχειρήσεων.

3.5.2 Καμπάνια για την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα χαρακτηρίζεται ως αόρατη επιχειρηματικότητα, ασκείται έξω από την τοπική οικονομική λογική, δεν ακολουθεί τις αρχές του σύγχρονου marketing και αξιοποιεί κυρίως προσωπικά – κοινωνικά δίκτυα για την προώθηση των προϊόντων και υπηρεσιών. Κατ’ αυτό τον τρόπο το ευρύ καταναλωτικό κοινό δεν έρχεται σε επαφή με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες των κοινωνικών επιχειρήσεων, και το σημαντικότερο δεν επικοινωνεί με τα πρόσωπα που ασκούν την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Έτσι δεν καθίστανται αντιληπτές οι ωφέλειες που προκύπτουν από την κοινωνική επιχειρηματικότητα, δεν διακρίνεται και αναδεικνύεται η προστιθέμενη κοινωνική αξία.

Ως εκ τούτου, η Δράση 14: **Καμπάνια ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης / στοχευμένες δραστηριότητες ευαισθητοποίησης σε διαφορετικά κοινά στόχου** αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση της κοινής γνώμης αναφορικά με την ανάπτυξη και την ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, ούτως ώστε αφενός να υποστηριχθεί η απασχόληση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και αφετέρου να επιτευχθεί τοπική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή.

Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της συγκεκριμένης δράσης είναι:

- i. Να πληροφορηθεί η κοινή γνώμη και το καταναλωτικό κοινό τόσο για τα προϊόντα όσο και για τις υπηρεσίες που παρέχονται από τις κοινωνικές επιχειρήσεις και επομένως να στηρίξει και να ενισχύσει το έργο τους αγοράζοντας και επιλέγοντας προϊόντα / υπηρεσίες των επιχειρήσεων και οργανισμών της κοινωνικής οικονομίας.
- ii. Να καταστεί σαφές το γεγονός ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες των κοινωνικών επιχειρήσεων «διαφοροποιούνται» ως προς την κοινωνική αξία που εμπερικλείουν, αλλά και να τονιστεί η προστιθέμενη κοινωνική αξία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας γενικότερα.

- iii. Να προωθηθεί η στήριξη και η ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας μέσω των συνεργασιών και της σύναψης εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα με τις κοινωνικές επιχειρήσεις.
- iv. Να κινητοποιηθεί το κοινωνικό κεφάλαιο, ούτως ώστε αφενός να υποστηριχθούν οι κοινωνικές επιχειρήσεις και αφετέρου να γίνει ευρύτερα γνωστή η κοινωνική επιχειρηματικότητα και η κοινωνική της αποστολή.

Στο πλαίσιο υλοποίησης της δράσης προβλέπεται η ανάπτυξη τριών ενεργειών ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, οι οποίες είναι οι εξής:

- A. Παραγωγή τηλεοπτικού μηνύματος με ευθύνη του ΝΕΟΥ ΙΝΚΑ, το οποίο θα προβληθεί ως κοινωνικό μήνυμα σε τηλεοπτικά κανάλια εθνικής εμβέλειας.
- B. Ενέργεια προβολής της κοινωνικής επιχειρηματικότητας αλλά και των αποτελεσμάτων του έργου «Κοινωνική Αμφικτιονία» μέσω των αλουμινένιων συσκευασιών 0,33 ml των αναψυκτικών της εταιρείας ΕΨΑ Α.Ε.
- Γ. Στοχευμένες ενέργειες ευαισθητοποίησης / πληροφόρησης προς συλλογικούς φορείς εκπροσώπησης, επαγγελματικές οργανώσεις κ.λ.π., ώστε να προωθηθεί η παρουσία και προβολή των προϊόντων και υπηρεσιών των κοινωνικών επιχειρήσεων / οργανισμών της κοινωνικής οικονομίας.

3.6 Διαπεριφερειακή Αναπτυξιακή Σύμπραξη ΠΕΙΡΑΝ

Η σύνθεση της Αναπτυξιακής Σύμπραξης ΠΕΙΡΑΝ είναι η παρακάτω:

Οργανισμοί / Ιδρύματα:

- 1) Μέντωρ Εκπαιδευτική – Κέντρο Εκπαίδευσης Κατάρτισης (Συντονιστής της Αναπτυξιακής Σύμπραξης).
- 2) Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πάτρας.
- 3) ΣΤΟΧΟΣ ΣΥΝ.ΠΕ – Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων.
- 4) WEST NET – Δικτυακές Υπηρεσίες Δυτικής Ελλάδας.
- 5) THESIS – Ολοκληρωμένες Συμβουλευτικές Υπηρεσίες και Τοπική Αυτοδιοίκηση / Αναπτυξιακές Επιχειρήσεις.
- 6) Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Ηπείρου.
- 7) Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων.
- 8) Δήμος Αγρινίου.
- 9) Δ.Ε.Κ.Α.Α. – Δημοτική Επιχείρηση Κοινωνικής Ανάπτυξης Αργοστολίου.

- 10) Α.Σ.Η.Κ. – Αγροτική Συνεταιριστική Ηπείρου – Κέρκυρας.
- 11) Κ.Τ.Α.Δ.Α. – Κέντρο Τοπικής Ανάπτυξης Δυτικής Αχαΐας.
- 12) ΑΕΝΑΛ – Αναπτυξιακή Εταιρεία Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λέσβου.
- 13) Νομαρχιακή Επιχείρηση Ανάπτυξης Νομού Σάμου.
- 14) Αναπτυξιακή Εταιρεία Πάρωνα και Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας ‘Απασχόληση’.
- 15) Συνεταιρισμός ΡΟΤΑ – Το Καφενείο της Καμπάνας(HORIZON).
- 16) Συνεταιρισμός Παραγωγής και Εμπορίας Βιολογικών Προϊόντων Νομού Αιτωλοακαρνανίας ΣΠΟΡΑ ΣΥΝ.ΠΕ (YOUTHSTART).
- 17) ΟΙΝΟΘΗΚΗ ΒΙΝΑΡΙΕΣ – Συνεταιρισμός εμπορίας, προβολής και προώθησης του κεφαλλονίτικου κρασιού (YOUTHSTART).

Η σύνθεση της Διαπεριφερειακής Αναπτυξιακής Σύμπραξης ΠΕΙΡΑΝ ανταποκρίνεται στο κεντρικό πρόβλημα που είναι η διαμόρφωση του κατάλληλου επιχειρηματικού κλίματος και η ανάδειξη νέων καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο τρίτο τομέα της οικονομίας σε απομακρυσμένες ημιαστικές και αγροτικές περιοχές των Διοικητικών περιφερειών Δυτικής Ελλάδας, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου, Πελοποννήσου και Βορείου Αιγαίου.

Συγκεκριμένα το κεντρικό πρόβλημα οριοθετείται από:

- 1) Τη δυσκολία ανάληψης επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας από νέους απομακρυσμένων περιοχών της χώρας.
- 2) Την έλλειψη δομών στήριξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.
- 3) Την ελλιπή πρόσβαση των νέων αυτών των περιοχών στις υπηρεσίες ενημέρωσης, χρηματοδότησης και κάλυψης των ελλειμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης.
- 4) Την έλλειψη ποιοτικών θέσεων εργασίας σε εναλλακτικούς τομείς της κοινωνικής οικονομίας.
- 5) Την απουσία επικοινωνίας και δικτύωσης των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στους τομείς αυτούς.

Η συγκρότηση της Αναπτυξιακής Σύμπραξης ΠΕΙΡΑΝ στοχεύει στην αντιμετώπιση των παραπάνω ζητημάτων, μέσω της πολυεπίπεδης και αντιπροσωπευτικής της σύνθεσης, ειδικά ως προς την προηγούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία των φορέων που τη συγκροτούν, αλλά και τις δυνατότητες τους να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη του κεντρικού σκοπού και των βασικών στόχων της Αναπτυξιακής Σύμπραξης και ειδικότερα:

- 1) Στην προώθηση της εναλλακτικής κοινωνικής επιχειρηματικότητας ανέργων νέων με ελλιπή προσόντα, με έμφαση σε νέες γυναίκες και άτομα με κινητικές δυσκολίες, οι οποίοι ζουν σε απομακρυσμένες ημιαστικές και αγροτικές περιοχές των Περιφερειών Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου, Ιονίων Νήσων, Πελοποννήσου και Βόρειου Αιγαίου.
- 2) Στη δημιουργία και λειτουργία νέων κοινωνικών επιχειρήσεων, με την εφαρμογή καινοτομικού συστήματος κοινωνικής δικαιοχρήσης.
- 3) Στην αξιοποίηση τοπικών πόρων και εναλλακτικών κοιτασμάτων απασχόλησης για την ανάπτυξη συνεταιριστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- 4) Στην ανάπτυξη μηχανισμών προώθησης, μεταφοράς και ανταλλαγής της επιχειρηματικής τεχνογνωσίας στον τρίτο τομέα.
- 5) Στην ενεργοποίηση φορέων άσκησης πολιτικής σε τοπικό, αλλά κυρίως σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο στην κατεύθυνση της ευρύτερης δυνατής διάδοσης των βασικών καινοτομικών στοιχείων του έργου και κυρίως του συστήματος της κοινωνικής δικαιοχρήσης.

Όσο αφορά την καταλληλότητα των φορέων της Αναπτυξιακής Σύμπραξης να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα, να υλοποιήσουν τις προτεινόμενες δράσεις και να αξιοποιήσουν μελλοντικά τα αποτελέσματα του αναφέρονται τα ακόλουθα:

- ✓ Ο Συντονιστής εταίρος του έργου (Μέντωρ Εκπαιδευτική) διαθέτει προηγούμενη εμπειρία συντονισμού παρόμοιων έργων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σημαντικό τμήμα των δραστηριοτήτων του παρουσιάζει άμεση σαφήνεια με τις επιμέρους δράσεις του συγκεκριμένου έργου. Επισημαίνεται επίσης η ευρεία γεωγραφική διασπορά τόσο των υποδομών, όσο και των δραστηριοτήτων του Συντονιστή εταίρου, ο οποίος κατά το παρελθόν έχει υλοποιήσει προγράμματα κατάρτισης, αλλά και ολοκληρωμένα προγράμματα σε όλες τις διοικητικές Περιφέρειες της χώρας, ενώ διαθέτει επτά μόνιμες δομές σε πέντε διοικητικές Περιφέρειες.
- ✓ Στην Αναπτυξιακή Σύμπραξη συμμετέχουν έξι αναπτυξιακές εταιρείες, οι οποίες καλύπτουν όλες τις Περιφέρειες παρέμβασης του έργου. Κατά τη συγκρότηση της Αναπτυξιακής Σύμπραξης δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στην κάλυψη της Περιφέρειας Βόρειου Αιγαίου, λόγω της νησιωτικότητας και του γεωγραφικού ανάγλυφου των περιοχών που περιλαμβάνει. Για το λόγο αυτό συμμετέχουν στην Αναπτυξιακή Σύμπραξη οι αναπτυξιακές εταιρείες των δύο

μεγαλύτερων νομών της Περιφέρειας (Αναπτυξιακή Εταιρεία Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λέσβου και Νομαρχιακή Επιχείρηση Ανάπτυξης Νομού Σάμου). Όλες οι αναπτυξιακές εταιρείες διαθέτουν προηγούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία σε σχέση με τους στόχους της Αναπτυξιακής Σύμπραξης και είναι σε θέση να κινητοποιήσουν το ανθρώπινο δυναμικό των περιοχών που καλύπτουν στην κατεύθυνση ανάληψης σχετικών δράσεων. Ακόμα, οι παρεμβάσεις που υλοποιούν οι αναπτυξιακές εταιρείες χαρακτηρίζονται από συνέχεια στο χρόνο, συνέπεια στις βασικές στοχεύσεις και κατευθύνσεις ευρεία και διαρκή αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.

- ✓ Η συμμετοχή τριών συνεταιριστικών επιχειρήσεων (“ΣΠΟΡΑ ΣΥΝ.ΠΕ”, “ΟΙΝΟΘΗΚΗ ΒΙΝΑΡΙΕΣ” – Το σπίτι του Κεφαλλονίτικου κρασιού και “ΡΟΤΑ” – Το Καφενείο της Καμπάνας) συνεισφέρει άμεσα στην υλοποίηση των βασικών στόχων του έργου. Οι συμμετέχοντες στους τρεις συνεταιρισμούς, καταρτιζόμενοι προγραμμάτων του β’ κύκλου υλοποίησης της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, αναμένεται να συνεισφέρουν στην ενεργοποίηση και ενδυνάμωση της ομάδας – στόχου. Επίσης, θα συνεισφέρουν στη διαρκή υποστήριξη προς του συμμετέχοντες στις νέες επιχειρήσεις που θα δημιουργηθούν, μεταφέροντας την εμπειρία και την τεχνογνωσία που αποκτήθηκε από την ίδρυση και λειτουργία των συνεταιριστικών τους επιχειρήσεων.
- ✓ Οι δύο εταίροι που κατά κύριο λόγο έχουν την επιστημονική ευθύνη της διεξαγωγής των μελετών του προτεινόμενου έργου (Τ.Ε.Ι. Πάτρας και THESIS) διαθέτουν σημαντική εμπειρία στο πεδίο αυτό έχοντας αναλάβει κατά το παρελθόν μεγάλο αριθμό παρόμοιων μελετητικών έργων. Σημειώνεται ότι από το ΤΕΙ Πάτρας συμμετέχει το τμήμα του οποίου το βασικό αντικείμενο αναφέρεται στον επιχειρηματικό σχεδιασμό (Τμήμα Επιχειρηματικού Σχεδιασμού και Πληροφορικών Συστημάτων). Επιπλέον, με την εκπόνηση της χρηματοοικονομικής μελέτης και την ανάπτυξη προτύπων εργαλείων χρηματοδότησης των συνεταιριστικών επιχειρήσεων που θα δημιουργηθούν με το σύστημα της κοινωνικής δικαιοχρησίας, συμμετέχει στην Αναπτυξιακή Σύμπραξη η Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων “ΣΤΟΧΟΣ”.
- ✓ Οι οργανισμοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης συμμετέχουν στην Αναπτυξιακή Σύμπραξη για τη στήριξη των νέων επιχειρήσεων, αλλά και την ευρύτερη δυνατή διάδοση του συστήματος της

κοινωνικής δικαιοχρησίας. Οι οργανισμοί αυτοί έχουν συμμετάσχει κατά το παρελθόν στην υλοποίηση προγραμμάτων του β' κύκλου της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ και έχουν δημιουργήσει δομές πληροφόρησης και υποστήριξης οι οποίες συνεχίζουν να λειτουργούν. Τόσο η συμμετοχή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, όσο κυρίως η συμμετοχή της Γενικής Γραμματείας Περιφέρειας Ηπείρου, αποκεντρωμένης διοικητικής μονάδας του κρατικού μηχανισμού, αναμένεται να συνεισφέρει ιδιαίτερα στην υλοποίηση των στόχων της Αναπτυξιακής Σύμπραξης.

- ✓ Η συμμετοχή της εταιρείας νέων τεχνολογιών και παροχής υπηρεσιών Internet (West Net) στην συγκεκριμένη Αναπτυξιακή Σύμπραξη διασφαλίζει από τεχνολογική άποψη την απρόσκοπτη υλοποίηση των επιμέρους δράσεων δικτύωσης και την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών σε όσες από τις διαστάσεις της παρέμβασης κρίνεται αναγκαίο. Η West Net διαθέτει περισσότερα από 100 σημεία πώλησης στις περιοχές εφαρμογής του έργου της Αναπτυξιακής Σύμπραξης, υποστηρίζει περισσότερους από 3000 συνδρομητές Internet, παρέχει υπηρεσίες Internet σε 150 εταιρείες και οργανισμούς σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ έχει αναπτύξει εξειδικευμένα προϊόντα λογισμικού. Επιπροσθέτως, και με βάση το όσα αναφέρθηκαν, η σύνθεση της Αναπτυξιακής Σύμπραξης είναι η παρακάτω:

- **Πληρότητα:** ως προς το είδος, το πεδίο δραστηριότητας και την προηγούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία των συμμετεχόντων εταίρων.
- **Αντιπροσωπευτικότητα:** στην συγκεκριμένη Αναπτυξιακή Σύμπραξη συμμετέχουν 12 αντιπροσωπευτικοί φορείς των ομάδων – στόχου, σε σύνολο 17 εταίρων (συνεταιριστικές επιχειρήσεις, αναπτυξιακές επιχειρήσεις, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης). Τέλος διακρίνεται από την ευρεία και ισόρροπη γεωγραφική κάλυψη των περιοχών παρέμβασης.

3.6.1 Αντικείμενο του Έργου ΠΕΙΡΑΝ

Η προσαρμογή της επιχειρηματικότητας στις μεταβαλλόμενες κοινωνίες και οι οικονομικές συνθήκες αποτελεί βασικό παράγοντα εξοικείωσης του ανθρώπινου

δυναμικού σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, ο τρίτος τομέας δημιουργεί νέες ευκαιρίες απασχόλησης για τους απειλούμενους από αποκλεισμό από την αγορά εργασίας και παρέχει διεξόδους για μια ανοικτή απασχόληση. Η οικονομική και κοινωνική σημασία της Κοινωνικής Οικονομίας αναγνωρίζεται ευρέως. Οι Κοινωνικές επιχειρήσεις καθίστανται πηγές επιχειρηματικότητας σε περιοχές όπου οι παραδοσιακές δομές απασχόλησης δεν είναι βιώσιμες.

Κεντρικός σκοπός του έργου ΠΕΙΡΑΝ είναι η ανάπτυξη ολοκληρωμένων μηχανισμών δημιουργίας και υποστήριξης εναλλακτικής κοινωνικής επιχειρηματικότητας στους τομείς της παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας παραδοσιακών και εναλλακτικών προϊόντων, με παράλληλες δράσεις ανάδειξης και αξιοποίησης των τοπικών πολιτιστικών και εναλλακτικών τουριστικών χαρακτηριστικών.

Επωφελούμενοι του έργου είναι άνεργοι νέοι και νέες, κάτοικοι απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών των Περιφερειών Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου, Ιονίων Νήσων, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου, που αντιμετωπίζουν προβλήματα πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, το έργο ΠΕΙΡΑΝ συνιστά ολοκληρωμένη καινοτομική παρέμβαση στην κατεύθυνση της ανάπτυξης του συνεταιριστικού κοινωνικώς επιχειρείν, μέσω ενός συστήματος κοινωνικής δικαιοχρησίας. Πρόκειται για ένα σύστημα προωθημένης προσέγγισης, μετεξέλιξης και επέκτασης παραδοσιακών αστικών συνεταιρισμών, με τη δημιουργία ενός πλέγματος κοινωνικών επιχειρήσεων – συνεταιρισμών (δικαιοδόχοι φορείς) που θα συντονίζονται και θα υποστηρίζονται από τον δικαιοπάροχο φορέα, στον οποίο θα συμμετέχουν ισότιμα όλοι οι δικαιοδόχοι. Ο δικαιοπάροχος φορέας προβλέπεται να συγκροτηθεί από τρεις ήδη υπάρχοντες συνεταιρισμούς νέων οι οποίοι θα είναι και οι πρώτοι δικαιοδόχοι φορείς. Οι τρεις αυτοί συνεταιρισμοί νέων έχουν δημιουργηθεί και λειτουργούν με επιτυχία έως σήμερα, στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας «ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ».

Στο πλαίσιο του έργου ΠΕΙΡΑΝ οι παραπάνω συνεταιρισμοί προβλέπεται να ομογενοποιηθούν αρχικά τις επιχειρηματικές τους φυσιογνωμίες διευρύνοντας την κάθε μια από αυτές και να δημιουργήσουν μια νέα κοινωνική επιχείρηση, τον φορέα δικαιοπαροχής στον οποίο θα συμμετέχουν και οι τρεις ισότιμα. Ο δικαιοπάροχος φορέας θα έχει τον κλασικό ρόλο του μητρικού φορέα σε ένα δίκτυο δικαιοπαροχής, με μέλη κοινωνικές επιχειρήσεις. Το δίκτυο θα επεκτείνεται και θα λειτουργεί με το σύστημα δικαιοχρησίας, με δικαιοδόχους φορείς του δικτύου νέες κοινωνικές

επιχειρήσεις – συνεταιρισμούς νέων από τις περιοχές εφαρμογής του ΠΕΙΡΑΝ. Οι νέες αυτές κοινωνικές επιχειρήσεις θα χρησιμοποιούν ενιαίο όραμα, ενιαία επιχειρηματική τεχνογνωσία, ενιαία διαφήμιση, ενιαίο σύστημα προμηθειών και χρηματοδοτήσεων, ώστε να αντιμετωπίσουν ευκολότερα τις συνήθεις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις νέων και συνεπώς να αυξήσουν στο μέγιστο βαθμό τις πιθανότητες επιτυχίας τους. Κάθε μια νέα τέτοια επιχείρηση ταυτόχρονα με την έναρξη λειτουργίας της, θα συμμετέχει και στην επιχείρηση δικαιοπαροχής με ίσο μερίδιο με όλες τις υπόλοιπες κοινωνικές επιχειρήσεις του δικτύου. Συνεπώς, η επιχείρηση δικαιοπαροχής θα είναι πάντοτε κοινή επιχείρηση των κοινωνικών επιχειρήσεων του δικτύου στη βάση της ισοτιμίας και θα αποτελεί ένα μόνιμο φορέα συνεχούς δημιουργίας νέας επιχειρηματικότητας στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, η οποία θα στηρίζεται στην ίδια την επιχειρηματικότητα των νέων στον τομέα αυτό (ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας δια του κοινωνικού επιχειρείν).

3.6.2 Στόχοι της Αναπτυξιακής Σύμπραξης

Οι στόχοι της Αναπτυξιακής Σύμπραξης είναι, αφενός η ανάπτυξη αποτελεσματικών τεχνικών για την επαγγελματική προώθηση ανθρώπων που απειλούνται με αποκλεισμό και αφετέρου, η ανάπτυξη κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την μεγιστοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού στην περιοχή παρέμβασης της πρότασης. Ειδικότερα, η Αναπτυξιακή Σύμπραξη στοχεύει στην πραγματοποίηση έρευνας αγοράς για την ανάπτυξη κοινωνικής οικονομίας στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας, την δημιουργία τεσσάρων κοινωνικών επιχειρήσεων στην περιοχή, την δραστηριοποίηση της στα πεδία κοινωνικών υπηρεσιών, περιβαλλοντικής προστασίας και πολιτιστικής ανάπτυξης, την Συγκρότηση Τοπικού Συμβούλου Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας για τον στρατηγικό σχεδιασμό της ανάπτυξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην περιοχή, τη δημιουργία Γραφείου Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας για την υποστήριξη των νέων κοινωνικών επιχειρήσεων, το σχεδιασμό και παραγωγή υλικού κατάρτισης στο πεδίο της κοινωνικής οικονομίας, το σχεδιασμό εφαρμογής μηχανισμού παρακολούθησης και στήριξης των συμμετεχόντων ανέργων και την οργάνωση ενημερωτικής εκστρατείας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα και τον ρόλο της στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

3.6.3 Καινοτόμες Δράσεις του Έργου ΠΕΙΡΑΝ

Οι πιο καινοτόμες δράσεις από τους στόχους του Έργου είναι η δημιουργία του Τοπικού Συμβουλίου για τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις, η δημιουργία δύο κοινωνικών επιχειρήσεων, η πειραματική μορφή τους και η λειτουργία τους σε τοπικό επίπεδο. Άλλοι καινοτόμοι μηχανισμοί περιλαμβάνουν τη δημιουργία ειδικών μεθόδων διδασκαλίας για τα άτομα που προέρχονται από ευπαθή κοινωνικά στρώματα καθώς και την ένταξη τους στην απασχόληση μέσα από τις τέσσερις Κοινωνικές Επιχειρήσεις και την ενεργή συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών Οργανώσεων των ομάδων – στόχος στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής του Έργου. Επίσης το γεγονός ότι οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις λειτουργούν με κερδοσκοπικά κριτήρια προσδίδει την ιδιότητα μέσα από την παροχή υπηρεσιών στην τοπική κοινωνία, της εισαγωγής, μέσα από το Έργο, ενός νέου, πρωτοεμφανιζόμενου στην Ελληνική κοινωνία μηχανισμού κοινωνικής επιχειρηματικότητας, ο οποίος μπορεί να επιφέρει μακροπρόθεσμες συνέπειες ως προς την εισαγωγή θεσμικού πλαισίου αναφορικά με το θεσμό της Κοινωνικής Οικονομίας.

3.6.4 Λόγοι που δημιουργήθηκε στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας

Το υψηλό ποσοστό ανεργίας στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας έχει ιδιαίτερος μεγάλες επιπτώσεις σε συγκεκριμένες ομάδες που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να καταπολεμηθεί μέσω της προώθησης και υποστήριξης κοινωνικών επιχειρήσεων, μέσω της προώθησης ενός προτεινόμενου περιβάλλοντος επιχειρηματικότητας, το οποίο θα βοηθήσει την δημιουργία των εν λόγω επιχειρήσεων και θα προωθήσει τις υπηρεσίες που θα χρησιμοποιηθούν από τις τοπικές αρχές προς όφελος του τοπικού πληθυσμού. Επιπρόσθετα, η δημιουργία τεσσάρων τέτοιων επιχειρήσεων σε πιλοτική φάση θα επιτρέψει την μελέτη των θεσμικών, οργανωτικών και επιχειρησιακών πλευρών αυτών των επιχειρήσεων με στόχο την θέσπιση και επέκταση της χρήσης τους σαν εργαλεία ενδυνάμωσης επιχειρηματικότητας και τοπικής ανάπτυξης. Ταυτόχρονα θα ενθαρρύνουν την ένταξη ομάδων που απειλούνται με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, όπως άτομα με ειδικές ανάγκες, γυναίκες και αθίγγανοι, μέσω παροχής κατάρτισης και πρόσληψη τους στις κοινωνικές επιχειρήσεις που θα δημιουργηθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ – ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

4.1 Πληροφορίες για την Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου κατά την επίσκεψή μας στην επιχείρηση.

Βρεθήκαμε την Ναύπακτο για να επισκεφθούμε την Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου αλλά αυτή την χρονική περίοδο βρίσκεται υπό μετακόμιση και έτσι είναι προσωρινά κλειστή. Τις πληροφορίες που θέλαμε να μάθουμε μας τις έδωσε συνεργάτης της Αιτωλικής Αναπτυξιακής, ο οποίος μας δέχθηκε στο γραφείο του με μεγάλη ευχαρίστηση και μας απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις μας. Μας είπε ότι ένας λόγος που η επιχείρηση μετακομίζει είναι οικονομικός αφού μέχρι πρότινος η επιχείρηση είχε ενοίκιο 600€ μηνιαίως ενώ τώρα το κτίριο που θα εγκατασταθεί το παρέχουν δωρεάν.

Η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2004 με την έμμεση συμμετοχή τοπικών φορέων από την περιοχή της Αιτωλίας, η οποία περιλαμβάνει δήμους που γεωγραφικά υπάγονται στους Νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Φωκίδας και Ευρυτανίας. Οι φορείς που βοήθησαν για τη δημιουργία της κοινωνικής επιχείρησης είναι 12 και είναι οι παρακάτω:

1. Αιτωλική Αναπτυξιακή
2. Τριγωνίδα Αναπτυξιακή
3. Κ.Ε.Μ.Ο.Π.
4. Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου (Τμήμα Λογιστικής)
5. Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας
6. Σύλλογος Αθίγγανων Μεσολογγίου
7. Σύλλογος Αθίγγανων Αγρινίου
8. ΚΕΚ ΑΛΦΑ
9. Ινστιτούτο Κοινωνικής Καινοτομίας
10. Σύλλογος Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες “η Ελπίδα”
11. Δήμος Μεσολογγίου
12. Δήμος Αγρινίου

Οι παραπάνω φορείς ανέλαβαν να προωθήσουν την κοινωνική επιχείρηση, χρηματοδότησαν την πρωτοβουλία για τη δημιουργία μιας κοινωνικής επιχείρησης

που θα ασχολείται με το τουρισμό στη Ναύπακτο και επίσης ανέλαβαν τη κατάρτιση των ατόμων που θα στελέχωναν την επιχείρηση. Αρχικά οι υποψήφιοι ήταν περίπου 150 – 200 άτομα προερχόμενα από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού, μετά από ενημέρωση από τους φορείς κάποιοι υποψήφιοι αποχώρισαν και τελικά ο αριθμός πρόσληψης ήταν 8 άτομα τα οποία επιλέχθηκαν από μια επιτροπή αξιολόγησης που είχε συσταθεί για αυτό το σκοπό. Βασικό κριτήριο ήταν ότι έπρεπε τα άτομα να ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, αλλά πέρα από αυτό οι υποψήφιοι έπρεπε να έχουν κάποια σχέση με το αντικείμενο της επιχείρησης γεγονός που πολλοί λίγοι είχαν κάποια σχέση με τον τουρισμό, επίσης έπρεπε να γνωρίζουν αγγλικά και να μπορούν να προσφέρουν γραμματειακή υποστήριξη. Έπειτα ακολούθησε η συνέντευξη και κατόπιν έγινε η τελική επιλογή των ατόμων.

Τα άτομα που επιλεχθήκαν να εργαστούν στην επιχείρηση ήταν 7 γυναίκες και 1 άνδρας. Όλα προερχόμενα από ευπαθείς ομάδες ο άνδρας ήταν άτομο με ειδικές ανάγκες και οι γυναίκες ήταν νέες άνεργες. Σήμερα η επιχείρηση απασχολεί 2 άτομα που είναι γυναίκες. Οι ηλικία των εργαζομένων είναι 27 ετών, παντρεμένη με 2 παιδιά και 23 ετών ανύπαντρη. Το ένα άτομο είναι με σύμβαση έργου όπου έχει αναλάβει το ρόλο του διαχειριστή στην επιχείρηση, είναι ασφαλισμένο στο ταμείο για τα τουριστικά επαγγέλματα το ΤΣΑΜΠΠ και παίρνει μισθό 1000€, το δεύτερο άτομο είναι με σύμβαση εργασίας με μερική απασχόληση, είναι ασφαλισμένο στο ΙΚΑ και παίρνει μισθό περίπου 300 – 400€. Η επιχείρηση επέλεξε ως προσωπικό αυτά τα άτομα που προέρχονται από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες αλλά θα μπορούσαμε να τα χαρακτηρίσουμε ως ήπια μορφή και αυτό έγινε γιατί το προσωπικό που θα στελέχωνε την επιχείρηση ήθελαν να είναι αποδοτικό και να μπορεί να ανταποκριθεί στις εργασίες. Αυτός μπορεί να θεωρηθεί και ένας λόγος ότι η κοινωνία της Ναυπάκτου δεν μπορούσε να καταλάβει την αποστολή της κοινωνικής επιχείρησης, ενώ αν είχαν επιλέξει για προσωπικό Αθίγγανους ή απεξαρτημένα άτομα να μπορούσαν να καταλάβουν την διαφορά από τις άλλες επιχειρήσεις. Τα άτομα που εργάζονταν αρχικά στην επιχείρηση και πλέον δεν εργάζονται είναι τώρα εξωτερικοί συνεργάτες της επιχείρησης, δηλαδή προσφέρουν την εργασία τους όταν η επιχείρηση έχει αναλάβει κάποιο συνέδριο ή κάποια εκδήλωση.

Η αξιοποίηση του Προγράμματος της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader II συνέβαλε στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού και του εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή της Ναυπάκτου, με σημαντική αύξηση του τουριστικού ρεύματος κατά τους χειμερινούς μήνες στην περιοχή της Ορεινής Ναυπακτίας. Η αξιοποίηση του

Προγράμματος της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader+ και η επέκταση των επενδύσεων σε όλη τη περιοχή της Αιτωλίας αναμενόταν να αυξήσει περισσότερο την τουριστική κίνηση στο ορεινό τμήμα της Αιτωλίας, με παράλληλη αύξηση της τουριστικής κίνησης στο αστικό της τμήμα λόγω της ζεύξης Ρίου – Αντιρρίου και της βελτίωσης των οδικών αξόνων σύνδεσης αστικού και ορεινού τμήματος.

Η τουριστική ανάπτυξη βασίζεται στο φυσικό περιβάλλον και στις φυσικές ομορφιές της περιοχής. Με την αύξηση της τουριστικής κίνησης παραμονεύουν και κάποιοι κίνδυνοι όσο αφορά τη καταστροφή των τουριστικών πόρων από την αλόγιστη και μαζική χρήση τους. Έτσι, για να αποφευχθεί αυτός ο κίνδυνος οι τοπικές αρχές μέσω του διαδημοτικού αναπτυξιακού φορέα που έχουν συστήσει την Αιτωλική Αναπτυξιακή, προωθούν δράσεις για τη σωστή διαχείριση του τουριστικού ρεύματος και την προστασία των φυσικών πόρων. Μια από τις δράσεις είναι και η ίδρυση της Κοινωνικής Επιχείρησης Ναυπάκτου, η οποία στοχεύει στη διαχείριση της τουριστικής κίνησης, την ανάδειξη και προστασία των φυσικών πόρων αλλά και την αύξηση του αριθμού των επισκεπτών στην περιοχή. Η αλλαγή που έχει ακολουθήσει τα τελευταία χρόνια δεν έχει οδηγήσει σε ολοκληρωτική αλλαγή πλεύσης του τουριστικού κυκλώματος. Έτσι, πριν τη λειτουργία της κοινωνικής επιχείρησης κανένα τοπικό τουριστικό γραφείο δεν είχε ως κύρια δραστηριότητα την εισροή τουριστών στην περιοχή ή την αξιοποίηση άλλων μορφών τουρισμού όπως είναι ο συνεδριακός τουρισμός, αλλά όλα ακολουθούσαν τον παραδοσιακό τρόπο λειτουργίας, ο οποίος στόχευε στην ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών της τοπικής κοινωνίας μέσω της μετάβαση σε άλλες περιοχές. Μέσα στα 3 χρόνια λειτουργίας της επιχείρησης είναι φανερό ότι όσο αφορά το τουριστικό κομμάτι της επιχείρησης δεν πήγε τόσο καλά όσο θα περίμενε κανείς. Η συμμετοχή στις εκδρομές είναι ελάχιστες έως ανύπαρκτες με τον κόσμο της Ναυπάκτου να μην επιλέγει τις οργανωμένες εκδρομές που προσφέρουν χαλάρωση αλλά έχουν ταυτόχρονα εκπαιδευτικό χαρακτήρα, επιλέγουν περισσότερο τις οικογενειακές εκδρομές με το δικό τους μεταφορικό μέσον. Έτσι η επιχείρηση έχει κρατήσει το τουριστικό τμήμα αλλά δίνει έμφαση στις εκδηλώσεις και στα συνέδρια αφού αυτά τα δύο τμήματα πηγαίνουν πολύ καλά και ένας παράγοντας, θα λέγαμε σημαντικός, είναι ότι στη Ναύπακτο δεν υπάρχει καμιά άλλη επιχείρηση που να αναλαμβάνει τη διοργάνωση συνεδρίων και εκδηλώσεων.

Οι τρεις σημαντικότεροι λόγοι ίδρυσης της Κοινωνικής Επιχείρησης Ναυπάκτου ήταν: 1) η αύξηση των επισκεπτών για την αξιοποίηση των υποδομών και

των επενδύσεων στον τομέα του αγροτουρισμού και του εναλλακτικού τουρισμού, 2) η ανάγκη σύμπλευσης της τουριστικής ανάπτυξης με την ανάδειξη και την προστασία των φυσικών πόρων της περιοχής, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και 3) η αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης του τοπικού πληθυσμού και ιδιαίτερα των ευπαθών κοινωνικά ομάδων. Η κοινωνική επιχείρηση προσπαθεί να προβάλλει τα φυσικά χαρίσματα της περιοχής, λειτουργεί με ευαισθησία απέναντι στη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και αυτό επιτυγχάνεται με τη συνοδεία εξειδικευμένων επιστημόνων στις εκδρομές σε θέματα χλωρίδας και πανίδας, το οποίο ενημερώνει και ευαισθητοποιεί σε μεγάλο βαθμό τους συμμετέχοντες. Ο αγροτουρισμός, ο εναλλακτικός τουρισμός, η βιώσιμη αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πόρων και η ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων είναι στρατηγικοί άξονες στους οποίους στηρίζεται η αναπτυξιακή πολιτική της περιοχής της Αιτωλίας, ενώ η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου αποσκοπεί στην υποστήριξη και ενίσχυση των παραπάνω. Έχει ως στόχο η δραστηριοποίηση της να ωφελήσει την τοπική κοινότητα.

Η δημιουργία της επιχείρησης συνέβαλε επίσης στην αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης αφού η επιχείρηση στελεχώθηκε από άτομα άνεργα προερχόμενα από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Κατά τη διάρκεια της συγκρότησης του εταιρικού σχήματος δόθηκε η ευκαιρία στο προσωπικό της επιχείρησης η δυνατότητα συμμετοχής στο εταιρικό σχήμα. Στην δυνατότητα αυτή ανταποκρίθηκαν, από τα οκτώ άτομα που τότε εργάζονταν στην εταιρεία τα δύο άτομα, τα οποία προέρχονταν από την κοινωνική ομάδα των νέων άνεργων γυναικών. Το μερίδιο συμμετοχής τους αντιστοιχεί στο 19% για το ένα άτομο και 1% για το άλλο, πληρώνοντας κάποιο χρηματικό ποσό που αντιστοιχούσε κάθε 1% σε 180€. Έτσι λοιπόν, το άτομο με το 19% πλήρωσε 3420€ και το άτομο με το 1% 180€. Οι εταίροι λοιπόν της επιχείρησης είναι τρεις, η Αιτωλική Αναπτυξιακή κατέχοντας το 80% και τα δύο άτομα από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Η Αιτωλική Αναπτυξιακή εκφράζει ενδιάμεσο φορέα για τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών κοινωνικών φορέων που διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο στις αναπτυξιακές διεργασίες της περιοχής. Στην Αιτωλική Αναπτυξιακή συμμετέχουν δεκαπέντε φορείς, με αποτέλεσμα το εταιρικό σχήμα της επιχείρησης να μεταβάλλεται. Το αναλυτικό εταιρικό σχήμα αποτελείται από:

1. Δήμος Αποδοτίας
2. Δήμος Πυλίνης
3. Δήμος Πλατάνου

4. Δήμος Ι. Π. Μεσολογγίου
5. Δήμος Αντιρρίου
6. Δήμος Ευπαλίου
7. Δήμος Χάλκειας
8. Δήμος Ναυπάκτου
9. Δήμος Δομνίστας
10. Δήμος Βαρδουσίων
11. Δήμος Θέρμου
12. Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Δωρίδας
13. Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσολογγίου – Αιτωλικού
14. Ομοσπονδία Συλλόγων Ναυπακτίας
15. Ομοσπονδία Επαγγελματιών, Βιοτεχνών & Εμπόρων
16. Α' άτομο από ευπαθή κοινωνικά ομάδα
17. Β' άτομο από ευπαθή κοινωνικά ομάδα

Το παραπάνω εταιρικό σχήμα διευρύνεται ακόμη περισσότερο εάν συνυπολογιστεί ότι σε αυτό συμπεριλαμβάνονται φορείς που εκπροσωπούν επιπλέον φορείς όπως είναι η Ομοσπονδία Συλλόγων Ναυπακτίας, η Ομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών & Εμπόρων Ναυπακτίας, η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Δωρίδας και η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Μεσολογγίου – Ναυπάκτου. Η Αιτωλική Αναπτυξιακή εκφράζει μεγάλο μέρος της κοινωνίας και παρέχει ευελιξία στην τοπική αυτοδιοίκηση που θέλει να δραστηριοποιηθεί στον τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας ενισχύοντας την τοπική ανάπτυξη, παρέχοντας ευελιξία και στην κοινωνική επιχείρηση, από τη δυσκίνητη λειτουργία των Δημοτικών οργάνων, η οποία ασκεί το έργο της με αυτονομία χωρίς να υπάγεται στον δημόσιο τομέα ή στην κεντρική διοίκηση και δεν χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό ή τους δημοτικούς προϋπολογισμούς. Μέσω της δραστηριότητας της αποσκοπεί στη δημιουργία εσόδων που θα χρησιμοποιηθούν για κοινωνικούς σκοπούς.

Η κοινωνική επιχείρηση ακολούθησε όλα τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται από την Ε.Ε. τόσο κατά την ίδρυση της όσο και στη φάση λειτουργίας της προσπαθώντας να εκπληρώσει το σκοπό της. Στο παρελθόν όμως υλοποιήθηκαν ενέργειες κοινωνικής επιχειρηματικότητας, οι οποίες δεν προσεγγίστηκαν ολοκληρωμένα με αποτέλεσμα να έχουν μικρό κύκλο ζωής. Για αυτό κάθε σημαντική απόφαση για τη λειτουργία της κοινωνικής επιχείρησης λαμβάνεται έχοντας υπόψη

τις αρχές της κοινωνικής οικονομίας και την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ του κοινωνικού και επιχειρηματικού ρόλου της επιχείρησης.

Η επιλογή της νομικής μορφής της επιχείρησης έγινε υπό αυτό το πρίσμα. Η νομική της μορφή έπρεπε να αναδεικνύει τον επιχειρηματικό της ρόλο ώστε να διεκδικήσει τη βιωσιμότητα της και να ανταπεξέλθει στον ανταγωνισμό. Όμως έπρεπε να τηρηθεί η αρχή της κοινωνικής οικονομίας σύμφωνα με την οποία ένα άτομο ισοδυναμεί σε μια ψήφο, οι εταίροι δηλαδή να επηρεάζουν ισοδύναμα τις αποφάσεις της επιχείρησης. Έτσι, επιλέχθηκε η νομική μορφή της Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης. Ως προς τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που επιβάλλει εμπεριέχει την ιδιαιτερότητα ότι για οποιαδήποτε απόφαση της Γενικής Συνέλευσης πρέπει να υπάρχει πλειοψηφία τόσο των εταιρικών μεριδίων όσο και των μερίδων συμμετοχής, όπου κάθε άτομο έχει μια μερίδα συμμετοχής.

Η σημαντικότερη διαφορά μεταξύ μιας επιχείρησης και μιας κοινωνικής επιχείρησης είναι ο τρόπος χρησιμοποίησης του κέρδους. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις αποσκοπούν στη δημιουργία εσόδων που θα επανεπενδύουν στην επιχείρηση ή και θα διαθέτουν κάποιο ποσοστό των εσόδων για κοινωνικούς σκοπούς και λιγότερο στη διανομή κέρδους στους εταίρους. Η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου σύμφωνα με το καταστατικό της διαθέτει το 10% των κερδών της σε κοινωνικούς σκοπούς που αποφασίζονται από τη Γενική Συνέλευση και το υπόλοιπο το επανεπενδύει για την περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη της. Μέχρι τώρα η επιχείρηση δεν έχει χρησιμοποιήσει αυτό το 10% για κοινωνικούς σκοπούς γιατί αν και είχε έσοδα δεν είχε κέρδος για να μπορεί να εκπληρώσει κάτι τέτοιο.

4.2 Η Πορεία της Επιχείρησης τα Δύο Πρώτα Χρόνια Λειτουργίας της.

Σε 21 μήνες λειτουργίας η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου προσέφερε 101,5 ανθρωπομήνες εργασίας, οι οποίοι μεταφράζονται κατά μέσο όρο στην απασχόληση 4,8 ατόμων επί είκοσι έναν μήνες. Ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνταν κατά χρονικές περιόδους ακολουθεί στον παρακάτω πίνακα:

ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΝΑ ΥΠΙΑΚΤΟΥ

Χρονική Περίοδος	Απασχολούμενοι	Ανθρωπομήνες
Ιούνιος 2004 – Νοέμβριος 2004	8	48
Δεκέμβριος 2004 – Ιούνιος 2005	3	17,5
Ιούλιος 2005 – Φεβρουάριος 2006	5	36
ΣΥΝΟΛΟ		101,5

Η κοινωνική επιχείρηση χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL για την προσφορά 48 ανθρωπομηνών απασχόλησης. Μετά προσέφερε 53,5 (101,5 – 48 = 53,5) ανθρωπομήνες απασχόλησης επιπλέον σε άτομα από ευπαθείς ομάδες. Για κάθε χρηματοδοτούμενο ανθρωπομήνα απασχόλησης έχουν προσφερθεί επιπλέον 1,11 (101,5 – 48 / 48 = 53,5 / 48 = 1,11) ανθρωπομήνες απασχόλησης, αυτό προκύπτει από:

Συνολικοί ανθρωπομήνες απασχόλησης – Χρηματοδοτούμενοι ανθρωπομήνες απασχόλησης

Χρηματοδοτούμενοι ανθρωπομήνες απασχόλησης

ενώ οι προσφερόμενοι ανθρωπομήνες απασχόλησης πέραν των χρηματοδοτούμενων από το Πρόγραμμα EQUAL αποτελούν το 52,7% $((101,5 - 48 * 100) / 101,4 = 5350 / 101,5 = 52,7 \%)$ των συνολικών ανθρωπίνων απασχόλησης και αυτό προκύπτει από:

(Συνολικοί ανθρωπομήνες απασχόλησης – Χρηματοδοτούμενοι ανθρωπομήνες απασχόλησης) * 100

Συνολικοί ανθρωπομήνες απασχόλησης

Στο διάστημα των 21 μηνών λειτουργίας η κοινωνική επιχείρηση είχε έσοδα 260.000€, εκ των οποίων τα 175.000€ προέρχονται από την επιχειρηματική της δραστηριότητα και τα 85.000€ από την επιχορήγηση που έλαβε από το Πρόγραμμα EQUAL. Για κάθε ευρώ που επιχορηγήθηκε η κοινωνική επιχείρηση παράγαγε

επιπλέον έσοδα 2,06€ ($260.000 - 85.000 / 85 = 2,06$), αυτό το αποτέλεσμα προκύπτει από τη σχέση:

Συνολικά έσοδα – Έσοδα από επιχορηγήσεις

Έσοδα από επιχορηγήσεις

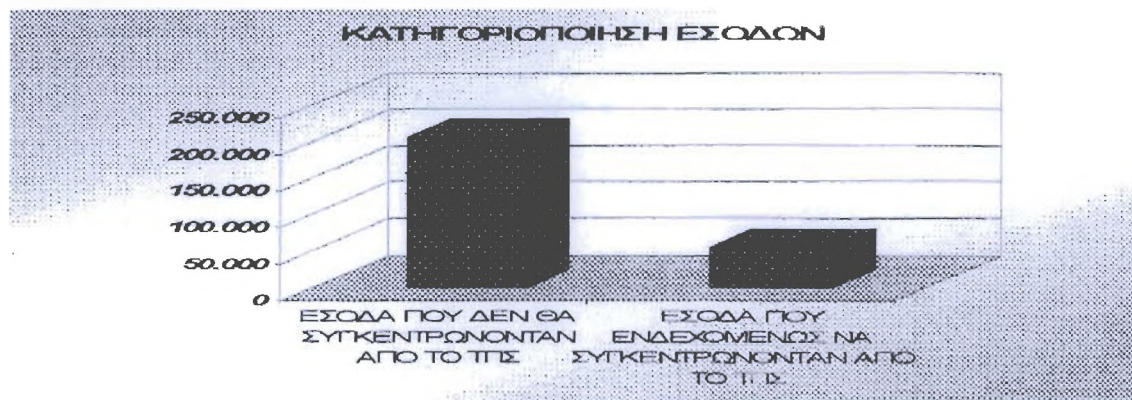
ενώ τα έσοδα από την επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελούν το 67,3% των συνολικών εσόδων.

Η κοινωνική επιχείρηση είχε θέσει ως οικονομικό στόχο τη δημιουργία εσόδων από πωλήσεις της τάξης των 275.000€, για τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας της. Σύμφωνα με τα επιδιωκόμενα έσοδα για τους 21 μήνες έπρεπε να έχει συγκεντρώσει έσοδα από πωλήσεις 240.625€. Ο οικονομικός στόχος έχει καλυφθεί κατά το 72,7%, ενώ δεν αναμένεται να επιτευχθεί κατά 100% με τη συμπλήρωση των δύο ετών λειτουργίας. Η διαπίστωση αυτή δείχνει ότι η επιχείρηση αδυνατεί να επιτύχει τους οικονομικούς της στόχους, γεγονός που είναι επικίνδυνο για τη βιωσιμότητα της, την ανταγωνιστικότητα της, την ποιότητα των υπηρεσιών της και την ισόρροπη επίτευξη οικονομικών και κοινωνικών στόχων.

Η κοινωνική επιχείρηση ενδιαφέρεται για την τοπική ανάπτυξη και την ενίσχυση του Τοπικού Παραγωγικού Συστήματος (ΤΠΣ), για αυτό πρέπει να εξεταστούν δύο παράγοντες. Ο πρώτος παράγοντας αφορά ποια από τα έσοδα της κοινωνικής επιχείρησης δεν θα συγκεντρωθούν από το ΤΠΣ εάν δεν λειτουργούσε η κοινωνική επιχείρηση και ο δεύτερος αφορά ποια από τα έσοδα της κοινωνικής επιχείρησης διοχετεύθηκαν στο ΤΠΣ, προκειμένου η κοινωνική επιχείρηση να προμηθευτεί υπηρεσίες και προϊόντα. Οι δύο παραπάνω παράγοντες συνδέονται με την απασχόληση. Ο πρώτος με την άμεση απασχόληση, δηλαδή με την απασχόληση που δημιουργείται εντός της κοινωνικής επιχείρησης και ο δεύτερος με την έμμεση απασχόληση, δηλαδή με την απασχόληση που δημιουργείται σε συνεργαζόμενες επιχειρήσεις ή επιχειρήσεις που ευνοούνται συμπληρωματικά από τη δραστηριότητα της κοινωνικής επιχείρησης. Ως επιχειρήσεις που ευνοούνται συμπληρωματικά εννοούμε τις επιχειρήσεις που πωλούν υπηρεσίες ή προϊόντα εξαιτίας κάποιας δράσης της κοινωνικής επιχείρησης, π.χ. η οργάνωση ενός τουριστικού προγράμματος δύναται να οδηγήσει κάποιους επισκέπτες στην αγορά τοπικών προϊόντων.

Διακρίνοντας τα έσοδα της κοινωνικής επιχείρησης σε δύο κατηγορίες, στη πρώτη κατηγορία ανήκουν τα έσοδα της κοινωνικής επιχείρησης, τα οποία δε θα

συγκεντρώνονταν από το ΤΠΣ διότι το ΤΠΣ δεν παρέχει τέτοιου είδους υπηρεσίες και στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα έσοδα της κοινωνικής επιχείρησης, τα οποία να συγκεντρώνονταν από το ΤΠΣ, διαπιστώνουμε ότι το 79% που αντιστοιχεί σε 205.000€ των εσόδων της δεν θα συγκεντρώνονταν χωρίς αυτήν από το Τοπικό Παραγωγικό Σύστημα, στην χρονική περίοδο δραστηριοποίησης της κοινωνικής επιχείρησης.

Αυτό οφείλεται σε τρεις κατηγορίες. Ο πρώτος είναι η δραστηριοποίηση της κοινωνικής επιχείρησης στον τομέα της οργάνωσης και επιμέλειας συνεδρίων, ο δεύτερος είναι η επιχορήγηση που έλαβε από το Πρόγραμμα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL και ο τρίτος είναι οι σχέσεις συνεργασίας που έχει αναπτύξει με φορείς από την ελληνική επικράτεια και το εξωτερικό. Για κάθε ευρώ που μπορεί να συγκεντρώνει το ΤΠΣ, η κοινωνική επιχείρηση συγκέντρωσε 3,7€ και προκύπτει από τη σχέση:

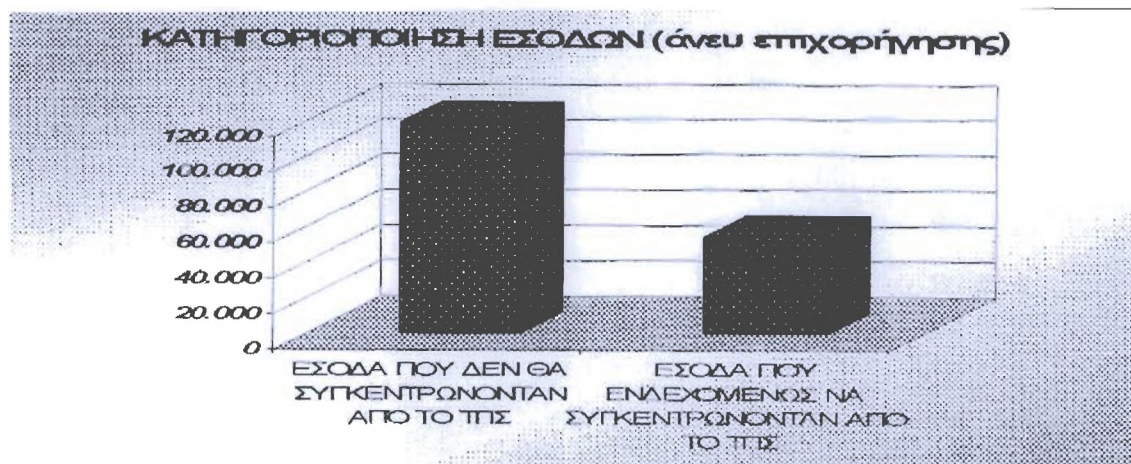
Έσοδα που δε θα συγκεντρωθούν από το ΤΠΣ – Έσοδα που θα συγκεντρωθούν από το ΤΠΣ

Έσοδα που θα συγκεντρωθούν από το ΤΠΣ

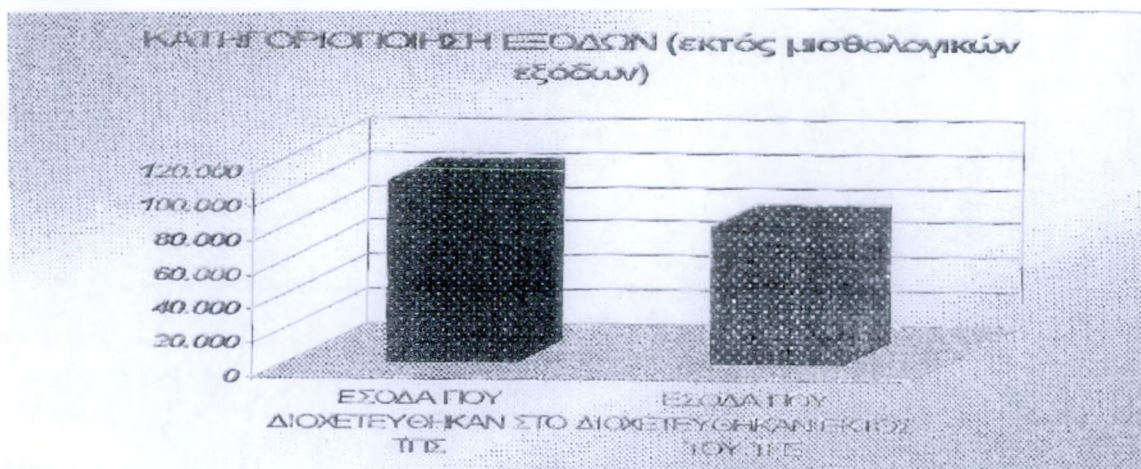
Αφαιρώντας την επιχορήγηση από το πρόγραμμα, διαπιστώνουμε ότι το 68,6% των εσόδων της κοινωνικής επιχείρησης δεν θα συγκεντρωνόταν από το ΤΠΣ που αντιστοιχεί σε 120.000€. Δηλαδή, για κάθε ευρώ που θα συγκεντρώνει το ΤΠΣ, η κοινωνική επιχείρηση παράγαγε επιπλέον έσοδα 2,18€ που δίνεται από τη σχέση:

Έσοδα που δε θα συγκεντρωθούν από το ΤΠΣ – (Έσοδα που θα συγκεντρωθούν από το ΤΠΣ + Επιχορηγήσεις)

Έσοδα που θα συγκεντρωθούν από το ΤΠΣ

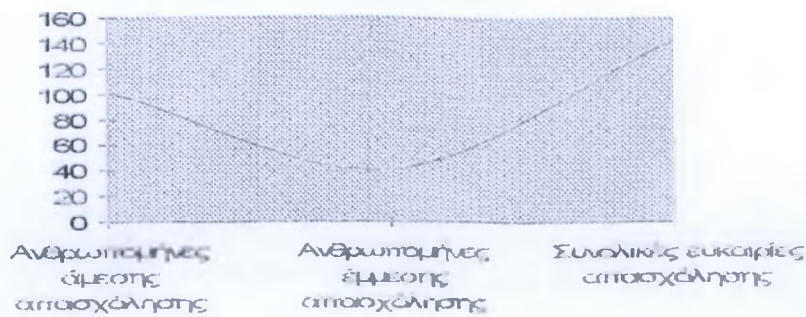
Διακρίνοντας τα έξοδα της κοινωνικής επιχείρησης σε δύο κατηγορίες, στη πρώτη ανήκουν οι χρηματικές μονάδες που χρησιμοποιήθηκαν για την αγορά υπηρεσιών και προϊόντων από το ΤΠΣ και στη δεύτερη ανήκουν οι χρηματικές μονάδες που χρησιμοποιήθηκαν για την αγορά υπηρεσιών και προϊόντων από επιχειρήσεις εκτός ΤΠΣ, χωρίς να συγκαταλέγονται τα μισθολογικά έξοδα, διαπιστώνουμε ότι το 57% που αντιστοιχεί σε 106.000€ έως τον Δεκέμβριο του 2005, διοχετεύθηκε στο ΤΠΣ για την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών. Η πλειοψηφία των χρηματικών μονάδων που διοχετεύθηκαν σε επιχειρήσεις εκτός ΤΠΣ αφορούσαν την προμήθεια εξειδικευμένων υπηρεσιών για την οργάνωση των συνεδρίων που είχε αναλάβει η κοινωνική επιχείρηση (π.χ. διερμηνεία, τεχνολογικός εξοπλισμός κλπ), οι οποίες δεν προσφέρονται από το ΤΠΣ.

Για τον προσδιορισμό των ευκαιριών έμμεσης απασχόλησης που δημιουργήθηκαν από τη δραστηριότητα της Κοινωνικής Επιχείρησης Ναυπάκτου αξιοποιούνται ως δεδομένα τα έσοδα που είναι 260.000€ της επιχείρησης, τους ανθρωπομήνες άμεσης απασχόλησης δηλαδή 101,5 και τα έξοδα της κοινωνικής επιχείρησης που διοχετεύθηκαν στο ΤΠΣ που είναι συνολικά 106.000€. Ακόμη, υποθέτουμε ότι το κόστος ανθρωπομηνών άμεσης απασχόλησης είναι ίδιο με το κόστος ανθρωπομηνών έμμεσης απασχόλησης. Το ερώτημα που τίθεται σύμφωνα με τα παραπάνω είναι το ακόλουθο: **η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου με 260.000€ έσοδα προσέφερε 101,5 ανθρωπομήνες απασχόλησης, το ΤΠΣ με 106.000€ έσοδα από την κοινωνική επιχείρηση πόσους ανθρωπομήνες απασχόλησης είχε τη δυνατότητα να προσφέρει;**

Το ΤΠΣ είχε τη δυνατότητα να δημιουργήσει 41,6 ανθρωπομήνες απασχόλησης ή διατυπώνοντας διαφορετικά το συμπέρασμα ότι η κοινωνική επιχείρηση προσέφερε τη δυνατότητα για τη δημιουργία 41,6 ανθρωπομηνών έμμεσης απασχόλησης. Οι παραπάνω ανθρωπομήνες έμμεσης απασχόλησης, αυξάνονται εάν σε αυτούς συνυπολογιστεί η κατανάλωση υπηρεσιών και αγαθών από τα άτομα που απασχολούνται στην κοινωνική επιχείρηση. Τέλος εάν στους ανθρωπομήνες έμμεσης απασχόλησης, που υπολογίστηκαν παραπάνω, προσθέσουμε τους ανθρωπομήνες άμεσης απασχόλησης, διαπιστώνουμε ότι η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου έχει προσφέρει ευκαιρίες για τη δημιουργία 143,1 ανθρωπομηνών απασχόλησης (101,5 + 41,6).

Ευκαιρίες απασχόλησης

4.3 Η Εταιρεία.

Η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου είναι μια επιχείρηση που έχει σκοπό:

- 1) την παροχή τουριστικών υπηρεσιών,
- 2) την προώθηση του πολιτισμού,
- 3) τη διοργάνωση συνεδρίων και
- 4) τη διαφημιστική επιμέλεια.

Απώτερος στόχος είναι η διοργάνωση τουριστικών πακέτων ενισχύοντας την τουριστική επιχειρηματική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στην υποστήριξη ορεινών περιοχών αλλά και σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως είναι ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός. Η εταιρεία επίσης διοργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις αξιοποιώντας την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Οι δραστηριότητες της δεν σταματούν όμως εδώ διοργανώνει και διεκπεραιώνει επίσης συνέδρια, διάφορες συναντήσεις και ημερίδες αλλά έχει και την επιμέλεια διαφημιστικών εντύπων και ράδιο/τηλεοπτικών spot.

Η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Κοινωνική Επιχειρηματικότητα για την Καταπολέμηση του Αποκλεισμού» του προγράμματος της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL. Το έργο συγχρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και κατά 25% από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.

4.4 Το Αντικείμενο της Επιχείρησης

Το αντικείμενο της επιχείρησης είναι ο Πολιτισμός και ο Τουρισμός δίνοντας σημαντικότερη έμφαση:

- στη παροχή τουριστικών υπηρεσιών στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες που υπάρχουν
- στην αξιοποίηση και την ενίσχυση των τουριστικών υποδομών της περιοχής
- στη διοργάνωση μορφών πολιτιστικών εκδηλώσεων που λείπουν από τη περιοχή της Ναυπάκτου
- στην ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής

Η επιχείρηση όσο αφορά τη παροχή τουριστικών υπηρεσιών στις ευπαθείς ομάδες, καταγράφει τους προσβάσιμους χώρους να είναι εύκολοι για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στις άλλες περιοχές της Ελλάδας και οργανώνει διάφορες εκδρομές που προσφέρουν απόλαυση και ευχαρίστηση στις ευπαθείς ομάδες. Η επιχείρηση αυτή παρέχει ταυτόχρονα και κοινωνικό έργο αφού σε συνεργασία με τους τοπικούς και εθνικούς φορείς προσφέρουν οικονομική ή και άλλη διευκόλυνση στις ευπαθείς ομάδες για τις τουριστικές τους μετακινήσεις.

Σχετικά με την αξιοποίηση και την ενίσχυση των τουριστικών υποδομών της περιοχής, η επιχείρηση συνεργάζεται με τους τοπικούς επιχειρηματίες και δημιουργεί τουριστικά πακέτα για την αύξηση του τουρισμού της περιοχής, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο τόσο στην προβολή και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας όσο και στην ανάδειξη του φυσικού κάλλους της περιοχής.

Η επιχείρηση διοργανώνει εκδηλώσεις που λείπουν από τη περιοχή όπως εκθέσεις ζωγραφικής αλλά συμβάλλει και στην ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής με τη διοργάνωση νέων εκδηλώσεων και την αρτιότερη οργάνωση των υφισταμένων πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Με την ίδρυση της συγκεκριμένης επιχείρησης δημιουργήθηκαν οκτώ νέες θέσεις εργασίας, ενώ δίνεται η δυνατότητα συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο στα άτομα που προέρχονται από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

4.5 Οι Υπηρεσίες.

- Οργάνωση εκδρομών Γενικού Τουρισμού, Οικοτουρισμού, Εκδρομών Περιπέτειας, Πολιτιστικού και Θρησκευτικού ενδιαφέροντος & Εκδρομών Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
- Παροχή τουριστικών πακέτων εξωτερικού.
- Κρατήσεις ξενοδοχείων όλων των τύπων και κατηγοριών σε Ελλάδα και εξωτερικό.
- Έκδοση αεροπορικών εισιτηρίων.
- Διοργάνωση και επιμέλεια πολιτιστικών εκδηλώσεων (Δήμων, συλλόγων και άλλων φορέων).
- Happenings, εγκαίνια, συνεστιάσεις (catering, ήχος, μπαλόνια, κλόουν, ξυλοπόδαροι, πυροτεχνήματα).
- Διοργάνωση συνεδρίων, ημερίδων και παρουσιάσεων.
- Διαφημιστική επιμέλεια (φυλλάδια, αφίσες, κάρτες, προσκλήσεις, τηλεοπτικά & ραδιοφωνικά spot, καταχωρήσεις).
- Οργάνωση δράσεων με σκοπό την προβολή και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

4.6 Εισερχόμενος Τουρισμός.

4.6.1 Εκδρομές Περιπέτειας

Οι εκδρομές περιπέτειας προσφέρουν στα άτομα απόδραση από την καθημερινότητα και την ρουτίνα τους στα ομορφότερα μέρη που έχει η Ελλάδα συνδυάζοντας ταυτόχρονα την άθληση, την αναψυχή και την γνώση. Τα άτομα που επιλέγουν αυτές τις εκδρομές μπορούν να κάνουν ιππασία, canoe – kayak σε τοπία απείρου φυσικού κάλλους. Οι λάτρεις της ορειβασίας και της πεζοπορίας μπορούν να ακολουθήσουν με τη βοήθεια εξειδικευμένων οδηγών βουνού επιλεγμένα μονοπάτια, τα οποία είτε βρίσκονται μέσα σε δάση ελάτου, οξιάς, πλατανιού, και καστανιάς παρατηρώντας πουλιά, μανιτάρια και διάφορα είδη φυτών, είτε σε όχθες ποταμών θαυμάζοντας παλιούς νερόμυλους και πέτρινα τοξωτά γεφύρια.

Ανάλογα με τα ενδιαφέροντα του κάθε γκρουπ, γίνονται επισκέψεις σε Εθνικά Πάρκα, Εθνικούς Δρυμούς, σε υγρότοπους Ramsar και γενικά σε προστατευόμενες

περιοχές του Δικτύου Natura. Παρέχεται ερμηνεία των σπάνιων φυσικών σχηματισμών, των προστατευόμενων οικοτόπων και των μοναδικών και απειλούμενων ειδών άγριας ζωής.

Η παρατήρηση πουλιών (bird watching), η εξερεύνηση ορεινών λιβαδιών για ορχιδέες και άλλα σπάνια και ενδημικά φυτά, ο εντοπισμός και παρατήρηση κάθε μορφής άγριας ζωής (αμφίβια, ψάρια, θηλαστικά, πεταλούδες κ.λ.π.) καθώς και οι σχέσεις και αλληλεπιδράσεις αυτών μέσα στα φυσικά οικοσυστήματα, αποτελούν ουσιαστικές δραστηριότητες αυτών των εκδρομών.

4.6.2 Εκδρομές Οικοτουριστικού – Φυσιολατρικού Ενδιαφέροντος

Μια από αυτές τις εκδρομές είναι στη Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου – Αιτωλικού. Ξενάγηση από εξειδικευμένο προσωπικό στις λιμνοθάλασσες, σε παράκτιους λασπότοπους, αλμυρόβαλτους και θαμνώνες. Παρατήρηση ποικίλων υδρόβιων και παρυδάτιων πουλιών (γλαρόνια, φοινικόπτερα, πάπιες, φαλαρίδες, κορμοράνοι και αβοκέτες), άγριων αλόγων ελεύθερης βοσκής. Ακόμα, παραδοσιακά ιβάρια με ψαροκαλύβες και καλαμωτές που χρησιμοποιούνται στην αλιεία, νησίδες με μνημεία και ξωκλήσια.

Στην οικοτουριστική περιοχή Στροφιλιάς – Κοτυχίου. Σε αυτήν την εκδρομή γίνεται ξενάγηση στον υγρότοπο που απαρτίζεται από λιμνοθάλασσες, υγρά λιβάδια, έλη και βαλτοτόπια, δάση πεύκης και αιωνόβιας κουκουναριάς, αμμόλοφους και θίνες. Οι λιμνοθάλασσες Πάπα, Πρόκοπος και Κοτύχι είναι παραγωγικά φυσικά ιχθυοτροφεία και σπουδαίος βιότοπος για υδρόβια και παρυδάτια πουλιά που ζουν δηλαδή κοντά στο νερό (έχουν παρατηρηθεί 270 είδη πουλιών από τα οποία τα 75 είναι προστατευόμενα) ενώ το χειμώνα σταθμεύουν χιλιάδες αποδημητικά πουλιά (πάπιες, φαλαρίδες, ερώδιοι, χαλκόκοτες, πορφυροτσικνιάδες).

4.6.3 Εκπαιδευτικές Εκδρομές

Οι εκπαιδευτικές εκδρομές προσφέρουν σε μαθητές και εκπαιδευτικούς μια μοναδική εμπειρία σε φυσικά οικοσυστήματα όπως είναι οι υγρότοποι, τα ορεινά δάση και τα ποτάμια με την απαραίτητη περιήγηση από εξειδικευμένα άτομα. Οι δραστηριότητες που μπορούν να ασχοληθούν τους προσφέρουν άθληση, αναψυχή και σεβασμό του φυσικού περιβάλλοντος με στόχο το σεβασμό και την προστασία του.

Οι παραδοσιακές χρήσεις της γης όπως είναι η ορεινή κτηνοτροφία, η παραγωγή ελαιόλαδου, η παραγωγή κάρβουνου, οι αλιευτικές πρακτικές στις λιμνοθάλασσες με τα διβάρια αποτελούν εναλλακτικούς επιλέξιμους στόχους και ενδιαφέροντα.

4.6.4 Διάφορες Εκπαιδευτικές Εκδρομές που Διοργανώνει η Επιχείρηση της Ναυπάκτου

Σε χώρους παρασκευής κάρβουνου με τον παραδοσιακό τρόπο.

Σε ειδικούς χώρους οι οποίοι είναι οριοθετημένοι από τη δασική υπηρεσία στην ορεινή Ναυπακτία, γέρικα δέντρα τοποθετούνται με συγκεκριμένη τεχνική δημιουργώντας σωρούς. Η καύση τους διαρκεί αρκετό χρόνο μέχρι να μετατραπούν σε κάρβουνο.

Σε μονάδες παρασκευής ελαιόλαδου.

Επίσκεψη σε ελαιοτριβεία στην ευρύτερη περιοχή της Ναυπάκτου και παρακολούθηση όλων των διαδικασιών επεξεργασίας του καρπού της ελιάς για την Παρασκευή του ελαιόλαδου.

Στις Αλυκές του Μεσολογγίου, στις εγκαταστάσεις παραγωγής άλατος.

Εξάγηση στις Αλυκές από εξειδικευμένο προσωπικό, σε όλα τα στάδια παρασκευής του αλατιού. Αρχικά, στις λεκάνες εξάτμισης όπου συγκεντρώνεται το θαλασσινό νερό και στα αλοπήγια ή κρυσταλλωτήρια. Κατόπιν στην κεντρική μονάδα, όπου το αλάτι υπόκειται σε διάφορες διεργασίες καθαρισμού, ανάμειξης, απονερώσεως και φυγοκέντρωσης. Τέλος, στις υπαίθριες αποθήκες δημιουργούνται αλατοσωροί μεγάλου ύψους.

4.6.5 Θρησκευτικός Τουρισμός

Οι εκδρομές αυτές γίνονται σε μέρη με έντονο το θρησκευτικό στοιχείο, με πολυάριθμα βυζαντινά μοναστήρια όπου εκεί φυλάσσονται ιερά λείψανα και κειμήλια, σε ιερούς χώρους όπου ο επισκέπτης αισθάνεται γαλήνη και πνευματική ανάταση.

4.6.6 Πολιτιστικός Τουρισμός

Σε αυτές τις εκδρομές ο επισκέπτης μπορεί να ταξιδέψει από την Αρχαιότητα και το Βυζάντιο μέχρι τα Νεότερα Ιστορικά Χρόνια, μέσα από τα μνημεία της πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς που έχει η Ελλάδα.

4.6.7 Εκδρομές σε Αρχαιολογικούς Χώρους

Στο μαντείο των Δελφών.

Ξενάγηση στο μουσείο των Δελφών, σε σπάνια εκθέματα όπως ο Ηνίοχος, η Σφίγγα των Νάξιων και πλούσια συλλογή με αγάλματα και ευρήματα των ανασκαφών. Στο Ναό του Απόλλωνος, όπου βρισκόταν το μαντείο της Πυθίας και στην Κασταλία πηγή, όπου καθαρίζονταν οι προσκυνητές πριν ζητήσουν χρησμό. Επίσης στο αρχαίο στάδιο, το θέατρο του Ιερού, το Γυμνάσιο και στα λοιπά μνημεία.

Στην Αρχαία Ολυμπία.

Γίνεται ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο όπου βρίσκεται το αρχαίο Στάδιο και ο χώρος αφής της Ολυμπιακής Φλόγας. Ακόμα, στο Πρυτανείο όπου υπάρχει ο άσβεστος βωμός της Εστίας, σε ναούς και μνημεία. Τέλος, το αρχαιολογικό μουσείο που σε αυτό εκτίθενται σπάνια αγάλματα όπως ο Ερμής του Πραξιτέλους και η Νίκη του Παιωνίου, και πλούσια συλλογή με τμήματα ναών και διάφορα ευρήματα των ανασκαφών.

Αρχαιολογικοί χώροι Νομού Αιτωλοακαρνανίας.

Η αρχαία Στράτος ήταν στρατιωτικός σταθμός των Ακαρνών και διασώζονται τμήματα από τα τείχη της πόλης, το αρχαίο θέατρο και ο Ναός του Διός προστάτη της πόλης, που κτίστηκε τον 4^ο π.Χ. αιώνα.

Οι Οινιάδες ήταν ναυτιλιακός σταθμός της αρχαιότητας, οχυρωμένος με τείχος μήκους 7000m. Διασώζεται το υπέροχο θέατρο χωρητικότητας 2000 θεατών όπου δίνονται ακόμα και σήμερα θεατρικές παραστάσεις. Στην Καλυδώνα σώζονται τμήματα του οχυρωματικού περιβάλλοντος και σπουδαία μνημεία όπως το ιερό της Λαφρίας Αρτέμιδος στο οποίο λατρευόταν και ο Απόλλωνας (οικοδομήθηκε το 360 π.Χ.) και ένας μακεδονικός τάφος.

Η Πλευρώνα ήταν μια από τις σπουδαιότερες πόλεις της αρχαίας Αιτωλίας. Το θαυμάσιο κάστρο της Πλευρώνας είναι πιο γνωστό ως “Κάστρο της Κυρά - Ρήνης”. Ο περίβολος του διατηρείται σε καλή κατάσταση και φέρει 30 πύργους και 7

πύλες. Ακόμα σώζεται το αρχαίο θέατρο της Πλευρώνος, το οποίο χρονολογείται στα μέσα περίπου του 3^{ου} π.Χ. αιώνα.

4.7 Εξερχόμενος Τουρισμός.

Το γραφείο τουρισμού αναλαμβάνει την οργάνωση επιτυχημένων ταξιδιών στο εξωτερικό για συλλόγους, σχολεία, εταιρείες, νεόνυμφους και ιδιώτες. Προσφέρει ειδικευμένες υπηρεσίες για κρατήσεις σε ξενοδοχεία, έκδοση αεροπορικών εισιτηρίων, διατροφή και ξενάγηση σε διάφορες ενδιαφέρουσες περιοχές. Το γραφείο αναλαμβάνει όλο το σχεδιασμό του ταξιδιού και είναι δίπλα στους πελάτες του παρέχοντας τη δυνατότητα επιλογής από ένα μεγάλο πλήθος δραστηριοτήτων.

4.8 Διαφήμιση.

Η διαφήμιση γενικά αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας στην προώθηση υπηρεσιών ή προϊόντων. Έτσι το τμήμα διαφήμισης της εταιρείας γενικού τουρισμού αναλαμβάνει με γνώμονα τις απαιτήσεις και τις προτιμήσεις του κάθε πελάτη, την προώθηση και επιμέλεια της διαφήμισης Επιχειρήσεων, Δήμων, Συλλόγων και φυσικών προσώπων.

Όσο αφορά τη διαφήμιση η εταιρεία σε συνεργασία με τους άριστους επαγγελματίες επιμελείται:

- Την έκδοση φυλλαδίων, αφισών, καρτών, προσκλήσεων
- Τη δημιουργία τηλεοπτικών & ραδιοφωνικών spot
- Την καταχώρηση της διαφήμισης στον έντυπο τύπο

Κάποιες διαφημίσεις όπου η εταιρεία είχε την επιμέλεια τους που της ανέθεσαν δήμοι, εταιρείες, ιδιώτες και μη κυβερνητικοί οργανισμοί είναι:

- Προσκλήσεις και προγράμματα κατόπιν εντολής του δήμου Αντιρρίου για τις εκδηλώσεις υποδοχής της Ολυμπιακής Φλόγας που έγιναν στη γέφυρα του Ρίου – Αντιρρίου.
- Προσκλήσεις και προγράμματα για τα εγκαίνια του Πνευματικού Κέντρου & τον εορτασμό της 28^{ης} Οκτωβρίου του δήμου Αντιρρίου.

- Προσκλήσεις, προγράμματα και όλο το έντυπο υλικό για τη διοργάνωση Διακρατικού Συνεδρίου με θέμα «Ανάπτυξη Βιώσιμων Κοινωνικών Επιχειρήσεων» που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL.
- Ενημερωτικά φυλλάδια και αφίσες για το πρόγραμμα «Βοήθεια Στο Σπίτι» για τους δήμους Αντιρρίου, Ψυλίνης, Πλατάνου και Αποδοτίας.
- Φυλλάδια με εντολή του Κ.Ε.Μ.Ο.Π «Ο ΠΛΑΤΩΝ» για το πρόγραμμα «Παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών».
- Ραδιοφωνικό spot για αθλητικές εκδηλώσεις του δήμου Ψυλίνης.
- Ραδιοφωνικό spot για το «Βοήθεια Στο Σπίτι» του δήμου Ευπαλίου.
- Αφίσες για Πολιτιστικές Εκδηλώσεις δήμων της ευρύτερης περιοχής.
- Διαφημιστικό φυλλάδιο για το εστιατόριο «ΤΟ ΓΡΙΜΠΟΡΟ».
- Αφίσες και flyer για το γυμναστήριο «Αθλοκίνηση».
- Ραδιοφωνικό spot για το γυμναστήριο «Αθλοκίνηση».
- Επαγγελματικές κάρτες.

4.9 Πολιτιστικές και Κοινωνικές Εκδηλώσεις.

Η Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου αναλαμβάνει να φέρει εις πέρας εκδηλώσεις κοινωνικού, πολιτιστικού και επαγγελματικού χαρακτήρα φροντίζοντας τη σωστή οργάνωση, την τεχνολογική κάλυψη, την προώθηση και τη διαφήμιση τους.

Το τμήμα εκδηλώσεων του γραφείου ανάλογα με τις προτιμήσεις και τις απαιτήσεις του πελάτη, φροντίζει για την σωστή διοργάνωση μιας επιτυχημένης εκδήλωσης, απαλλάσσοντας τον από το άγχος και τη κούραση της οργάνωσης.

Η επιχείρηση προσφέρει υπηρεσίες που είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες του κάθε πελάτη, αναλαμβάνοντας:

- ❖ Εκδηλώσεις σε δήμους, συλλόγους και άλλους φορείς.
- ❖ Εγκαίνια, Promotion, Happenings σε εταιρείες.
- ❖ Πρωτότυπα πολυθεάματα με : θέατρο – μικτές τεχνικές (σκιάων, παντομίμα, κούκλα, μαριονέτα, τσίρκο, χορευτικό – κινητικό αυτοσχεδιασμό) μουσική, χορός, τραγούδι.

- ❖ Παιδικές εκδηλώσεις (Χριστούγεννα – Πρωτοχρονιά – Απόκριες – Πάσχα).

Επιπλέον η επιχείρηση αναλαμβάνει:

- ❖ Ενοικίαση του χώρου εκδηλώσεων /δεξιώσεων.
- ❖ Τροφοδοσία – Catering.
- ❖ Μικροφωνική και Ηχητική κάλυψη με χρήση σύγχρονων ηλεκτρονικών μέσων.
- ❖ Μουσική επένδυση (ορχήστρα ή DJ).
- ❖ Κλόουν, ταχυδακτυλουργούς, ξυλοπόδαρους.

4.10 Συνέδρια

Η εταιρεία αναλαμβάνει την επιμέλεια και τον συντονισμό της εκδήλωσης, καθώς επίσης και την παροχή του απαιτούμενου τεχνολογικού εξοπλισμού, συντελώντας στην επιτυχή έκβαση της. Στόχος τους είναι η παροχή υπηρεσιών υψηλού επιπέδου, σε προσιτές τιμές προσαρμοσμένες στις ανάγκες και στις υποδείξεις του πελάτη.

Το τμήμα συνεδρίων της κοινωνικής επιχείρησης Ναυπάκτου αναλαμβάνει την οργάνωση και διεκπεραίωση συνεδρίων, συναντήσεων, ημερίδων και παρουσιάσεων απαλλάσσοντας τους πελάτες από τις χρονοβόρες αυτές διαδικασίες.

- Για τη σωστή λοιπόν διεκπεραίωση ενός συνεδρίου η επιχείρηση αναλαμβάνει εξ' αρχής τον σχεδιασμό υλοποίησης του συνεδρίου με:
 - i. πλήρη γραμματειακή υποστήριξη,
 - ii. επαφή – συντονισμό της οργανωτικής επιτροπής και των προσκεκλημένων ομιλητών,
 - iii. κατασκευή εκθεσιακών περιπτέρων και διαφημιστικών εντύπων,
 - iv. επιμέλεια του φακέλου των συνεδρίων,
 - v. επιλογή συνεδριακού χώρου που πληρεί τις προϋποθέσεις, διαμόρφωση και διακόσμηση αυτού του χώρου,
 - vi. τροφοδοσία – Catering,
 - vii. προαιρετικά μεριμνούν για την επιπλέον λήψη μέτρων ασφαλείας.

- Επίσης η επιχείρηση παρέχει οπτικοαουστικό εξοπλισμό, υπηρεσίες μεταφραστών, μηχανογραφικό εξοπλισμό και κάθε είδους υλικοτεχνική υποδομή.
- Τέλος, εξασφαλίζει άριστες συνθήκες διαμονής των συνέδρων σε πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες και παρέχουν υπηρεσίες για τη διευκόλυνση τους με την έκδοση εισιτηρίων, την μεταφορά από και προς τα συνεδριακά κέντρα. Ακόμα επιμελείται εκδρομές και διάφορες άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες για τις ελεύθερες ώρες των συνέδρων (ημερήσιες αποδράσεις σε κοντινά θέρετρα, επισκέψεις σε μουσεία και ξεναγήσεις σε ιστορικά μνημεία, σπορ, θεάματα).

4.11 Η Ναύπακτος

Η έδρα της εταιρείας βρίσκεται στη Ναύπακτο, την όμορφη καστρόπολη της Αιτωλοακαρνανίας, κτισμένη αμφιθεατρικά με θέα στον Πατραϊκό κόλπο. Η ιστορία της Ναυπάκτου ξεκινά στο 1104 π.Χ. όταν οι Δωριείς την χρησιμοποιούσαν σαν ναυπηγείο (ναυς + πήγνυμι = κατασκευάζω πλοία) από όπου σάλπαραν για την Πελοπόννησο, σύμφωνα με τις μαρτυρίες του Πausανία.

Πολλά είναι τα μνημεία και αξιοθέατα που μπορούν να μαγέψουν τον επισκέπτη της πόλης. Ένα από τα πιο σημαντικά και καλοδιατηρημένα φρούρια της Ελλάδας είναι το κάστρο της Ναυπάκτου το οποίο κατασκευάστηκε διαδοχικά από την αρχαιότητα ως την τουρκοκρατία. Η κορυφή του λόφου περικλείεται από κυκλικό τείχος διαμέτρου 100 μέτρων από όπου ξεκινούν δύο βραχίονες που ακολουθούν την κλίση του εδάφους και κλείνουν στην είσοδο του γραφικού λιμανιού.

Τέσσερα εγκάρσια τείχη σχηματίζουν πέντε διαζώματα και το καθένα είναι ανεξάρτητο φρούριο. Ανηφορίζοντας στα πλακόστρωτα δρομάκια πάνω από το γραφικό βενετσιάνικο λιμάνι, συναντά κανείς τον «Πύργο του Μπότσαρη» που χρησίμευε ως κατοικία των εκάστοτε ηγεμόνων και σήμερα είναι εκθεσιακό χώρο. Ψηλότερα δεσπόζει η «Σιδερόπορτα», η μοναδική πύλη επικοινωνίας με τη συνοικία του Τζαμιού όπου υπάρχει μια τουρκική βρύση εντοιχισμένη στα τείχη. Πάνω στον προμαχώνα του 2^{ου} διαζώματος του κάστρου αναγέρθηκε το 1914 το Ρολόι και λίγο πιο πάνω βρίσκεται το αρχοντικό «Τζαβέλα». Ακόμα σώζονται τα ερείπια τουρκικού τεμένους καθώς και συγκροτήματα τουρκικών λουτρών σε σχετικά καλή κατάσταση.

Η Ναύπακτος διαθέτει υπέρογκες ακρογιαλιές τόσο μέσα στη πόλη όσο και σε μικρές αποστάσεις έξω από αυτή σε ψαροχώρια. Η ορεινή Ναυπακτία είναι ιδανικός προορισμός για ξεκούραση και διαφυγή από τη καθημερινή κούραση. Πανέμορφα τοπία με πετρόκτιστους οικισμούς, σε υψόμετρο από 700 – 1000m, με τρεχούμενα, κελαριστά νερά και δάση ελάτου, πλατανιού και καστανιάς που απλώνονται στα γύρω βουνά.

Αξίζει να περιηγηθεί κανείς στο βενετσιάνικο λιμανάκι και στα πλακόστρωτα δρομάκια της παλιάς πόλης, ταξιδεύοντας πίσω στο χρόνο. Μπορεί κανείς να διασκεδάσει στα πολυάριθμα μπαράκια που υπάρχουν και στα καφέ που υπάρχουν γύρω από το λιμάνι και γεμίζουν με κόσμο τα Σαββατοκύριακα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Κοινωνική Οικονομία στη χώρα μας δεν έχει αναπτυχθεί όσο στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αυτό γιατί δεν υπάρχει ενιαίο θεσμικό και νομικό πλαίσιο για τη λειτουργία των Φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας. Ο συντονισμός των δραστηριοτήτων των οργανισμών του χώρου είναι ελλιπής και αυτό συμβαίνει γιατί δεν γνωρίζουν τους φορείς, τις δραστηριότητες στις οποίες είναι αρμόδιοι και σε ποιους απευθύνονται.

Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις που υπάρχουν στη χώρα μας είναι ελάχιστες, κάποιες μορφές αγροτουριστικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως Κοινωνικές Επιχειρήσεις, που έχουν κάνει την εμφάνιση του τα τελευταία περίπου 20 χρόνια στην Ελλάδα και βρίσκονται κυρίως σε ορεινές περιοχές. Αυτές οι επιχειρήσεις προσφέρουν μια εναλλακτική μορφή τουρισμού σε άτομα που θέλουν να περάσουν τις ημέρες των διακοπών τους κοντά στη φύση και να ζήσουν την καθημερινότητα των κατοίκων ή ακόμα και να πάρουν μέρος στις καθημερινές εργασίες των κατοίκων των περιοχών.

Η Κοινωνική Επιχείρηση της Ναυπάκτου είναι μια επιχείρηση που ασχολείται με τον τουρισμό παρέχοντας στον πελάτη εκδρομές κοντά στη φύση δίνοντας του τη δυνατότητα να μάθει τα τοπία που έχει η Ελλάδα. Επίσης προσφέρει εκπαιδευτικές εκδρομές για ενήλικες αλλά και για μαθητές ώστε να μάθουν και να θαυμάσουν μέρη που να σέβονται τα προστατευμένα μέρη που έχει η χώρα μας, όπως είναι δάση και Εθνικοί Δρυμοί. Το γραφείο τουρισμού παρέχει διάφορες εκδρομές ακόμα και εκδρομές στο εξωτερικό, αλλά οι δραστηριότητες του δεν σταματούν εδώ. Αναλαμβάνει διάφορες πολιτιστικές και κοινωνικές εκδηλώσεις, συνέδρια για διάφορους τοπικούς φορείς με στόχο τη σωστή διοργάνωση τους και την παροχή του απαραίτητου εξοπλισμού.

Η επιχείρηση βασίζεται σε νέες οργανωτικές και εργασιακές πρακτικές, όπου οι εργαζόμενοι έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή στις αποφάσεις της επιχείρησης με αποτέλεσμα να υπάρχει αυξημένο εργασιακό ενδιαφέρον, λόγω της διπλής ιδιότητας των εργαζομένων, αφού είναι και εταίροι και της συμμετοχής των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων φορέων κοινωνικού ενδιαφέροντος, πράγμα που δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για την αύξηση της αποδοτικότητας του συντελεστή εργασίας. Με την πρόσληψη ατόμων από της περιοχή ενισχύεται το αίσθημα εμπιστοσύνης της περιοχής προς την κοινωνική επιχείρηση. Ακόμα η επιχειρηματική

της δραστηριοποίηση ενισχύει την τοπική παραγωγή με την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών από άλλες τοπικές επιχειρήσεις αλλά και μέσω της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων οι οποίοι στο παρελθόν ήταν άνεργοι.

Γνωρίζοντας τις τοπικές ανάγκες η κοινωνική επιχείρηση εφαρμόζει νέες μεθόδους, ιδέες, αγαθά και τρόπους παροχής υπηρεσιών. Η διαμόρφωση εκπαιδευτικού περιβάλλοντος σε κάθε τουριστικό πρόγραμμα, η αξιοποίηση των ευκαιριών που παρέχονται από τον συνεδριακό τουρισμό και η προώθηση συνεργασιών με τις τοπικές αρχές και τις τοπικές επιχειρήσεις είναι αποτέλεσμα της γνώσης των τοπικών αναγκών. Επίσης η επιθυμία της κοινωνικής επιχείρησης για κοινωνική προσφορά, όπως είναι η ανάδειξη και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και όχι η δημιουργία και διανομή κέρδους στους εταίρους συμβάλλει στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών και στη διαμόρφωση ανταγωνιστικών τιμών.

Θα μπορούσαμε επιπλέον να πούμε ότι ο συνδυασμός υπηρεσιών που προωθούν τον πολιτισμό και τον τουρισμό αποτελεί μεγάλο πλεονέκτημα γιατί τα χαρακτηριστικά της τοπικής αγοράς συνδέονται με τον τουρισμό και τον πολιτισμό. Υπάρχει όμως και η δυσκολία ως προς τη πρόσβαση στην περιοχή για την οργάνωση μεγάλων συνεδρίων, η μικρή τοπική αγορά και ότι ο αγροτουρισμός δεν έχει κατά κύριο λόγο χαρακτηριστικά μαζικού τουρισμού. Όλα αυτά αποτελούν αρνητικούς παράγοντες στην προσπάθεια της επιχείρησης να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα της.

Τέλος, η απουσία νομοθετικού πλαισίου το οποίο να οριοθετεί τους κανόνες λειτουργίας αυτών των επιχειρήσεων και να ενισχύει τον κοινωνικό τους ρόλο προκαλεί προβλήματα σε κάποια θέματα. Αυτά τα θέματα αφορούν την αναγνώριση των κοινωνικών επιχειρήσεων από τα ευρύτερα κοινωνικά στρώματα, την αποδοχή τους από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, την εξασφάλιση της βιωσιμότητας τους και την ευνοϊκότερη αντιμετώπιση τους από το φορολογικό σύστημα αναγνωρίζοντας έτσι την κοινωνική τους προσφορά. Ένα τελευταίο που μπορούμε να πούμε για την Κοινωνική Επιχείρηση της Ναυπάκτου είναι ότι η ασάφεια των όρων της κοινωνικής οικονομίας δημιουργεί καχυποψία τόσο από μερίδα της τοπικής κοινωνίας όσο και από μερίδα των κέντρων λήψης αποφάσεων, ως προς τις προθέσεις και τον ρόλο της συγκεκριμένης επιχείρησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΒΙΒΛΙΑ

- Α.Σ. «Σύμφωνο Προώθησης της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας», (2003), Τοπικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα.
- Α.Σ. «Σύμφωνο Προώθησης της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Αιτωλοακαρνανία», (2003), Θεσμικό Πλαίσιο Κοινωνικών Επιχειρήσεων.
- Α.Σ. «Σύμφωνο Προώθησης της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Αιτωλοακαρνανία», (2004), Business – Marketing Plan Κοινωνικής Επιχείρησης Ναυπάκτου.
- Γετίμης Π., Καυκαλάς Γ., (2003), Οι ευρωπαϊκές Μητροπόλεις και το ζήτημα της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, στο Μητροπολιτική Διακυβέρνηση. Διεθνής εμπειρία και ελληνική Πραγματικότητα, ΙΑΠΑΔ, Αθήνα.
- Γετίμης Π., Μαραβά Ν., (2002), Η θέση της Αθήνας / Αττικής στο διεθνή / ευρωπαϊκό χώρο και η εμβέλεια ενός διεθνούς ρόλου της στο Ερευνητικό Κείμενο, Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αθήνας – Αττικής, Σύνοψη, ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Κοσμόπουλος Δ., (2001), Παγκοσμιοποίηση, Κοινωνική Οικονομία και η δημιουργία του κεντρικού φορέα Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα, στο Κούγιας Ι., Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνική Οικονομία, ΤΕΙ Μεσολογγίου, Μεσολόγγι 2001.
- Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου, (2004), Καταστατικό Κοινωνικής Επιχείρησης Ναυπάκτου.
- Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου, (2004 – 2006), Πρακτικά Γενικής Συνέλευσης Κοινωνικής Επιχείρησης Ναυπάκτου.

- Κοινωνική Επιχείρηση Ναυπάκτου, (2004 – 2005), Οικονομικά Στοιχεία Κοινωνικής Επιχείρησης Ναυπάκτου.
- Κόνσολας Ν., (1997), Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Λαμπροπούλου Ελ., (2003), Σημειώσεις Κοινωνικής Οικονομίας, Μεσολόγγι.
- Μαυροδόντης Θ., Χρήστου Ε., (2001), Ο Αγροτουρισμός στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης: κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις, στο Κούγιας Ι., Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνική Οικονομία, ΤΕΙ Μεσολογγίου, Μεσολόγγι .
- Μελέτης Κυρ., Τσουραμάνης Χρ. (2004), Συνεταιριστική Οικονομία και Νομοθεσία, Αθήνα Εκδόσεις Παπαζήση,.
- Χρυσάκης Μ., Ζιώλας Δ., Καραμητοπούλου Ν., Χατζαντώνης Δ., (2002), Προοπτικές Απασχόλησης στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας, Αθήνα. Εκδόσεις Σάκκουλα.

2. ΑΡΘΡΑ

- Κρητικός Στέφανος (2003), Μια επιχειρηματική μορφή διαχείρισης λαϊκών προβλημάτων, Ο Ριζοσπάστης, Κυριακή 2 Φεβρουαρίου, σελ. 18.

3. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ (WEB SITES) ΤΟΥ INTERNET

- [www. Ken – tourism.gr](http://www.Ken – tourism.gr)
- www. Dioni II.gr
- www.europa.eu.int
- www.equal.gr
- www.disabled.gr
- www.sepeises.gr
- www.iliorporoi.gr
- www,kinoniki ikonomia.gr

- <http://users.hol.gr/~mstathis>
- www.Μεσόγειος.sos.gr
- [www.Dmain template.gr](http://www.Dmain.template.gr)
- [www.αναπτυξιακή σύμπραξη.gr](http://www.αναπτυξιακή.σύμπραξη.gr)
- www.rizospastis.gr
- www.google.gr, Κοινωνική Οικονομία και Οικονομία της Αλληλεγγύης, της Βανέσας Κριατσιώτη
- www.google.gr, Γνώμη της Ο.Κ.Ε., Αθήνα, 21 Δεκεμβρίου 2001